DE INDIËR

Rassenpsychologisch, Politisch, Sociologisch

VLUCHTIGE BESCHOUWINGEN

van een Indiër over Indiërs.

Een herdruk van artikelen, gedurende eenige maanden verschenen in

„DE EXPRES"

Officiëel Orgaan van de Indische Partij

DOOR

E. F. E. DOUWES DEKKER.

BANDOENG,
N. V. BOEKHANDEL VISSER & Co.
1912.

KAAN NASIONAL RI
WES DEKKER
14

Rp 290,400

E. F. E.

E. F. E. DOUWES DEKKER.

KATRIA
BANDOENG
INSTITUUT
6889

DE INDIËR

Rassenpsychologisch, Politisch, Sociologisch.

INHOUD.

Inleiding	pag.	3
De Herkomst van den Indiër	„	10
De Triomf van het Oosten	„	16
De Indiër, als politische Individu	„	23
De Indiër als Vaderlander	„	26
Het Intellect van den Indiër	„	30
Het Karakter van den Indiër	„	37
Andere Karakter-Eigenschappen van den Indiër	„	47
De Gepassioneerde Karakter-aanleg	„	50
De Karakter-Eigenschappen der Cholerischen	„	54
De Sentimenteelen en Nerveuzen	„	57
Een kleine Slotbeschouwing	„	61

ERRATUM.

Op blz. ~~24~~ 238 laatste alinea staat: „De indische jonge man, die een groote tachtig duizend zielen moet tellen, huwt hier met het indische meisje". Dit moet zijn: „De Indiërs, die een groote tachtig duizend zielen moeten tellen, huwen hier met indische meisjes".

DE INDIËR

Rassenpsychologisch, Politisch, Sociologisch.

VLUCHTIGE BESCHOUWINGEN

van een Indiër over Indiërs.

BANDOENG
BOEKHANDEL VISSER & Co.
1912.

Dit boek is in goede conditie.
Vouw het niet om. Het kan je f 0.30 kosten,
als het beschadigd terugkomt. Maak het niet vuil,
dat zou je f 0.05 kosten.
Het Ksatrian Instituut.

6889

DE INDIËR.

RASSENPSYCHOLOGISCH, POLITISCH, SOCIOLOGISCH.

Vluchtige Beschouwingen van een Indiër over Indiërs.

I.

Beste lezer, ge moet u niet laten afschrikken door den geleerden titel.

Er zal niets geleerds zijn in de wekelijksche artikelen, die ik op deze plaats zal schrijven voor de lezers van *De Expres* over den Indiër.

Men kent hem niet, den Indiër. Men kent hem niet. Hij is nu al zoo lang een bestanddeel van de verzameling van volkeren en van rassen, die de indische samenleving vormen, en niettemin kent men hem niet. Niettemin heeft men van hem slechts een vertrokken beeld opgehangen.

Men heeft van hem gemaakt een caricatuur van een mensch, gewoonlijk een levend prentje van het *Journal Amusant* der levensmaatschappij, of een bandieten-plagiaatje en bandieten-prototype.

De Indiër echter verdient beter. De Indiër heeft neigingen om een mensch te zijn, als ik me sarcastisch uitdrukken mag tegenover de wereldwijsheid van de dwazen, die den Indiër voor halfmensch plegen te verslijten.

Daarom dan deze reeks van artikeltjes, vluchtig en luchtig behandeld. Ik wil eens trachten, een juist portret te schilderen van den Indiër, ik zal trachten, in dat portret zooveel mogelijk de trekken te leggen, niet van één enkelen Indiër, maar van *den* Indiër. Het is een moeilijk werkje; ik herinner me niet, dat ik reeds iets in dien geest gelezen heb. Daarom zal ik dankbaar zijn voor alle penseelstreken van buitenstaanders, streken welke inderdaad, naar mijn overtuiging natuurlijk, een verbetering brengen in het geheel. Ik heb in mijn bezit bij voorbeeld een stukje van een kalmen bezadigden en denkenden Indiër, bedoeld voor publicatie in *De Expres*, waarin de schrijver rustig betoogt waarom de Indiërs geen deel *kunnen* nemen aan een eventueelen strijd van de bezitters en beheerschers dezer kolonie tegen een buitenlandschen vijand. Ik zal dat stuk en nog vele stukken, die ik lange jaren verzameld heb, tijdens mijn tien- à elfjarig journalistenbedrijf, gebruiken; niet alleen en uitsluitend afgaan op wat eigen meening is, maar ook, hoe anderen ons zien en beoordeelen, in 't pleit brengen.

Wellicht wordt het een lange historie, een lange reeks. Maar wat doet dat er toe? Ik hoop niet vervelend en toch ook wel uit een oogpunt van kultuurhistorie een beetje nuttig te zijn. Niet waar, het beter bekend maken van den Indiër, zooals hij dan volgens Indiërs zelf is, zal wellicht hier en daar meerdere waardeering doen ontstaan en dat kan ons, politisch, ten nutte zijn.

Bovendien, wellicht baan ik er een weg mee voor anderen, die beter dan ik in staat zullen zijn tot gezette studie van het Indiërprobleem, één van de brandende kwesties in onze koloniaal-politieke samenleving. Want waarlijk, dat probleem verdient ernstige overweging, ernstige bestudeering.

En daarvoor zullen de volgende artikelen misschien een keten van aanwijzingen kunnen bevatten. Die artikelen zelf hebben in de eerste plaats te voldoen aan de eischen der dag-

bladjournalistiek. Geen geleerde vertoogen behooren in een dagblad thuis. Het contact tusschen journalist en lezer mag niet verloren worden door een objectiviteit, die slechts schijnbaar nuttig, in waarheid echter schadelijk is voor een goed verstaan door den gemiddelden dagbladlezer, van wat de journalist meent te moeten uitspreken.

Het is reeds een jaar of vier geleden, dat ik te Batavia het voorrecht had in kennis te komen met een reizend deensch professor, den heer Aage Meier Benedictsen van Charlottenlund, die een studiereis door het oosten maakte, zeer in het bizonder ter beschouwing *in loco* van het kleurlingenprobleem, zooals het zich practisch uit en kenbaar maakt in europeesche kolonisatiegebieden. Daarom kwam hij op Java en ik heb hem toen gedurende eenige dagen mogen rondgeleiden en heb met hem zeer druk van gedachten gewisseld, hetgeen zeer gemakkelijk ging, waar de heer Benedictsen zich, als de meeste Denen, vlot bediende van duitsch, engelsch en fransch.

De studie van den professor trok mij zeer aan. Ik bedacht met eenigen spijt, dat er tot dusver nog geen nederlandsch geleerde zich zoo had bezig gehouden met dit belangrijke probleem in onze koloniale maatschappij en ik heb het genoegen gehad, met den charmanten deenschen onderzoeker in voortdurende correspondentie te blijven, hem zelfs met mijn geringe kennis van dienst te zijn op dit speciale gebied. De professor was bezig met de samenstelling van een werk over de intellectueele en moreele invloeden op het nagesticht uit gemengde huwelijken. Een belangrijk onderdeel voor deze anthropologische studiën was de wetenschappelijke waarneming van het resultaat der kruising tusschen Ariërs en Niet-Ariërs of Half-Ariërs.

Toen ik ten vorigen jare te Kopenhagen vertoefde, heb ik niet nagelaten Professor Benedictsen te Charlottenlund te bezoeken. Onze gesprekken werden daar te midden van een allerhartelijkste huisomgeving in de landelijke rust van een eenvoudige villa buiten de stad dadelijk voortgezet, alsof geen drie jaren tusschen ons lagen sedert de laatste ontmoeting.

— Welnu professor, vroeg ik, toen ik eindelijk afscheid nemen moest van den hupschen gastheer, in spijt van zijn aandringen, dat ik toch minstens een week bij hem zou logeeren, welnu en hoe ver is u dan met uwe conclusie over het rassenprobleem?

— Ik werk heel langzaam, werd mij opgemerkt, ik geloof niet aan den *an sich* slechten invloed der kruising. Wel zijn er invloeden. Wel worden andere individuen geboren uit gemengde huwelijken, maar minderwaardigen zijn die individuen *niet*. De minderwaardigheid der individuën wordt door geheel andere factoren beheerscht. Geen rasseninvloeden doen dit absoluut, maar hygiënische en sociale invloeden en vooral dient niet vergeten te worden, welken enormen invloed de herediteit, de erfelijkheid heeft.

Absolute rassen-minderwaardigheid is als alle absoluutheid een fictie, dunkt mij, uitgevonden als excuus voor de uitspattingen van de tot hooger geachte rassen behoorende individuën. De minderwaardigheid is streng individueel. Wel natuurlijk kan het ééne ras verder voortgeschreden zijn in civilisatie, maar dat wijst niet op den aanleg, maar enkel op de gelegenheid tot ontwikkeling en ontplooiing voor eenige rassen en het ontbreken dier gelegenheid voor anderen.

— De rassengelijkheid dus proclameert ge?

— Ja zeer beslist. Maar er is toch een groote *on*gelijkheid in die gelijkheid. Twee rassen zijn als twee boomen, die even hoog kunnen zijn en toch tot geheel andere variëteiten of soorten behooren. De rassen zijn de variëteiten van het geslacht mensch.

— En dus het intellect...

— Is anders bij den een, dan bij den ander, maar niet *minder* behoeft het daarom te zijn.

— En het karakter?

— Het karakter is afhankelijk van zoovele factoren. In de eerste plaats van de intellectueele ontwikkeling en van de opvoeding, die karakters *veranderen* kan. Overigens zijn in alle rassen dezelfde karakters, misschien in andere verhoudingen verdeeld, maar zeker te vinden.

— En eindelijk de rassensuperioriteit?

— Is een onding.

Dat ongeveer vertelde mij prof. Benedictsen. Hij staat tegenover dr. Ludwig Woltmann, gelijk men ziet, die meent dat het germaansche ras het eenige superieure ras is. En die in zijn germaansch exclusivisme ook de slavische en romaansche rassen, die Europa bevolken, voor minderwaardig houdt, even als de Europeaan in de koloniën zich meerderwaardig acht boven inboorling en kleurling.

Over één ding zijn wij het geheel eens geworden. Intellectsvorming is de eerste eisch voor menschen-kweek. De materiëele middelen voor dierenfok, waarvan elke kweeker zich bedient en die hij moet kennen, om een fysiek goed product te voorschijn te brengen, moeten bij de menschenfok worden aangevuld door een zeer krachtige intellectueele opkweeking.

Dat is één der voornaamste factoren. De menschenfok is vergeestelijkt.

Daar is geen schitterender voorbeeld van te bedenken dan de geschiedenis van het schotsche volk.

De Schotten werden door de zooveel verder in ontwikkeling en civilisatie zijnde Engelschen gehouden voor domme schaapherders, die nooit verder komen konden, zoolang zij Schotten bleven.

Maar de geschiedenis heeft geleerd, hoe verkeerd deze meening is geweest. De Schotten regeeren thans Engeland. En het is een zeer belangrijke bijdrage, welke men thans in de *Review of Reviews* van April vindt, aantoonende hoe zeer de Schotten in de pers, in de regeering, de kabinetten en de volksvertegenwoordiging, de kerk en de literatuur, de kunst en de wetenschap, den handel en de industrie vooraan staan in de annalen van Groot-Brittanje's moderne historie.

De Engelsche natie is geworden *a nation, governed by Scots*, een natie, geregeerd door Schotten.

Die Schotten zijn kruisproducten van Kelten en Galliërs en Angelen en Noren en Kimbren. En wat hun de overwinning heeft bezorgd in den strijd, dat waren de wapenen van »*brain and character*", van hersenen en karakter.

Laten we Macauly opslaan om te zien hoe de Schotten waren, toen de Engelschen neerzagen met kleinachting op de schaapherders en doedelzakblazers van de schotsche hooglanden.

Honderd en vijftig jaren geleden, zegt Macauly, was Engeland een der best geregeerde en welvarendste landen ter wereld, Schotland daarentegen was misschien het ruwste en armste land, dat eenige aanspraak op beschaving kon doen gelden. De naam Schot was in Engeland gebruikelijk om uitdrukking te verleenen aan verachting. De bekwaamste schotsche staatslieden beschouwden den staat van verlaging hunner arme landgenooten met een gevoel, wanhoop nabijkomende.

Het is bekend dat Fletcher of Saltoun, een moedig, ontwikkeld man, een man, die zijn zwaard getrokken had voor de vrijheid, die onder een verbanning geleden heeft, zoo verontwaardigd en ontstemd was over de ellende, de onwetendheid, de luiheid, de welteloosheid van het gewone volk, dat hij voorstelde er vele duizenden maar tot slaven te maken. Niets, zoo meende hij, dan de discipline, welke orde en tucht en gedwongen arbeid onder de negers van een suikerondernemning, handhaafde niets dan de zweep en de stok, konden de vagebonden, die elken hoek van Schotland bewoonden van hun indolentie en luiheid genezen en hen dwingen tot geregelden arbeid. Hij publiceerde daarom kort na de revolutie een brochure, waarin hij in allen ernst en, ik meen, gedreven

door zuivere menschelijkheid en vaderlandsliefde, dit middel aanbeval aan de staten van het rijk, waardoor alleen naar hij dacht het kwaad onderdrukt kon worden.

Enkele maanden na de publicatie van deze brochure werd echter een geheel ander middel toegepast. Het parlement te Edinburgh nam aan een wet voor de instelling van scholen.

Wat volgde?

Een verbetering, gelijk de wereld nooit nog heeft zien plaats hebben in het moreele en intellectueele volkskarakter. Aldra, in spijt van de ruwheid van het klimaat, in spijt van de onvruchtbaarheid van den bodem, werd Schotland een land, dat geen enkel ander deel der wereld behoefde te benijden.

Waar de Schot heenging — en er zijn weinig streken waar hij niet komt — toonde hij zich in zijn kracht. Werd hij toegelaten in een openbaar ambt, dan werkte hij zich op tot de hoogste post. Werd hij aangesteld in een brouwerij of een fabriek, dan was hij alras de voorman. Opende hij een winkeltje, dan was zijn handel de beste in de straat. Kwam hij in het leger, dan werd hij een onderscheiden sergeant. Ging hij naar de kolonie, dan werd hij een kranig planter. Van den Schot der 17de eeuw werd in Londen gesproken zooals wij nu spreken van den Eskimo. De Schot der 18de eeuw was een voorwerp, niet van minachting, maar van nijd.

En wat veroorzaakte deze groote revolutie? De schotsche lucht was even koud, de schotsche rotsen waren even onvruchtbaar als altijd. Alle natuurlijke eigenschappen van den Schot waren, welke ze altijd geweest zijn, toen geleerde en welwillende menschen den raad gaven hem te geeselen, gelijk een lastdier, om hem naar het dagelijksch werk te drijven. Maar de staat gaf hem onderwijs. Dat onderwijs was, het is waar, niet in elk opzicht, wat het had moeten zijn. Maar zooals het was, heeft het meer gedaan voor de bleeke en dorre kusten van Forth en Clyde, dan de rijkste bodem en het zachtste klimaat gedaan heeft voor Capua en Tarentum.

Zoo spreekt de historie.

Indiërs — zijt ge wel goed en innig doordrongen van het besef der waarde van hetgeen men u onthoudt, door u onderwijs te onthouden?

Men rooft u de toekomst, Indiërs!

II

Ik heb tot dusverre in beschouwing gehad de producten van het *gemengde* ras. Men zal mij dus de vraag tegemoet kunnen voeren, of ik in deze speciale artikelen-reeks uitsluitend de Indo, als Indiër-element zal beschouwen.

Inderdaad is er reden voor de vraag.

Het is ongetwijfeld waar, wat er gezegd, wat reeds door velen opgemerkt en hetgeen met een eigenaardige b e s c h i m p e n d e uitdrukking aangeduid wordt in het gezegde: men wandelt niet ongestraft onder de palmen. Niet ongestraft? Het wordt dus wel als een s t r a f ervaren, dat men verandert in denkwijze, in de eerste plaats, en dan ook in anderen zin? Want *dat* is het gevolg van het wandelen onder de palmen.

Als men hiertegenover verneemt de uitlatingen van goede, ronde, hollandsche Hollanders bijvoorbeeld, die daar verzekeren, dat de indische jaren een verruiming van blik bijbrengen, een uitzetting van de gedachtenmogelijkheid van hen, die deze jaren getorst hebben, dan komt even een glimlach op over die a l s s t r a f gedachte verandering. Als déze verandering een straf wordt geacht te zijn, dan is dit geen mooi pleit voor degenen, die zich zelf *ongestraft* wanen. En ook even glimlacht men over de toch eigenlijk overbodige verklaring, dat de geestelijke blik verruimd wordt door het turen in geestelijke horizonten, gelijk de fysische blik verruimd wordt bij het turen over wijde vlakten, niet begrensd en beëngd door hellingen van gebergten, welke dwingen omhóóg te blikken, en *altijd* omhoog, terwijl de blik vooruit geworpen diende te

worden. Evenals het boerenverstand van de tusschen de bergen en altijd tusschen de bergen wonenden, zoo bigot en zoo mal in bekrompen vooroordeel worden de zielen, die alleen zich hebben te bewegen in de enge grenzen van een chauvinistisch nationaliteitsgevoeletje. Dáárom is het juist, dat men verruiming van blik krijgt door een verblijf in Indië. Dat wil zeggen door een verblijf elders, dan altijd in den eigen kring. Maar het moet toch duidelijk zijn, dat men overal ter wereld in het zelfde geval verkeert. Misschien zijn alleen de bewoners der groote wereldsteden, Londen, Parijs, Berlijn, New York, daarop een uitzondering. Maar och, een bewoner van Amsterdam en een bewoner van Batavia hebben op elkander, natuurlijk bij personen van gelijke opnemings- en verwerkingscapaciteit, weinig voor of tegen.

Ja, in vele gevallen is de Bataviaan in voordeeliger conditie, want hij zal gemakkelijke gelegenheid hebben, zich te verplaatsen van deze plaats naar een andere. De meeste menschen in de europeesche steden hebben weinig méér gezien van de wereld, dan het gedeelte van de stad, waarin zij leven en waarin zij werken.

Maar goed, men wandelt dus niet ongestraft onder de palmen. Dat wil ook zeggen: men verzwakt, men doet er ziekten en kwalen op, waaraan de europeesche immigrant in Indië altijd veel meer blootgesteld is dan de biologisch sterkere inboorling en de met den inboorling gelieerde kleurling. Maar de denkende Europeaan doet hier ook méér op dan ziekten en kwalen.

Hij leert zijn blik slaan niet enkel naar boven, van waar zoovelen zijner lotgenooten afsmeken het spoedige slaan van het uur, dat zij weder huiswaarts keeren mogen, om het leelijke oord der verschrikking te verlaten. Hij leert zien naar voren en naar achteren, hij leert peilen de afstanden die zich uitstrekken links en rechts van hem. De Europeaan, vaak of hij dat wil of niet, ondergaat hier den invloed van het boven Europa zooveel wijsgeeriger oosten.

Want, dat is het oosten en dat kan door niemand het oosten worden ontnomen: dat het wijsgeeriger is dan het westen, dat in jammerlijke jacht naar de bezitting van het concrete, schade leed, ook aan zijn ziel, maar meer nog aan zijn geest, doordat hij dien geest slechts bekwaamde en oefende in één richting, de richting van het intellect. Hij ondergaat hier den invloed van het oosten, dat tot hem spreekt in de parelende weelde van den tropischen sterrennacht. Dat tot hem fluistert in de stille plechtigheid van een luisterend oerwoud. Dat hem zijn kleinheid doet gevoelen tegenover de lieve, zwijgende bergen, welker koppen zich in hooge hemelen verliezen. Het oosten heeft altijd veel meer tot denken aangezet. De milde natuur stond hem toe, niet in de eerste plaats de maag te maken tot voornaamste orgaan van het leven. Het oosten veroorloofde te denken en te peinzen. De westerling kan gemeenlijk eerst rustig denken, als hij bezit. De ruwheid van het barre westen, de klimaatsverhoudingen, de zich om voedsel verdringende wezens, maakten daarginds den strijd zulk een zware. Die strijd heeft gestaald van generatie op generatie, van eeuw op eeuw. Die strijd was de leerschool van de energie . . . althans als we dit westersche woord ook alleen mogen verstaan in de beteekenis, welke het ten aanzien van het concrete leven wil hebben.

De man die omhoog klimt, maatschappelijk omhoog, in aanzien, positie en macht omhoog, wel te verstaan; de man die zich rijkdom gaart en weelde . . . is die energisch? Ja, zeer zeker.

De man echter, die stil te droomen en te peinzen ligt over de levensraadselen om hem heen, en poogt en poogt die raadselen te vereenigen tot één groot raadsel: het leven zelf; de man, die in wijsgeerige martelingen zijn geesteskracht beproeft, de man die dus droomend voortschrijdt op den weg van het denken, duim voor duim wint van

het onmetelijk terrein, dat hij in zijn wijsgeerigheid ter exploratie voor zich ziet . . . . is zóó een energiek?

Neen, immers, zoo oordeelt de man-van-daden, een droomer is hij, een dichter misschien, hoogstens een filosoof, in elk geval een doeniet.

Maar nu de man, die zich, als ingenieur, toelegt op het ontfutselen van een geheim aan de natuur. Die een helsche moordmachine uitvindt, om geheele regimenten te vernielen tegelijk. De man, die met de inspanning van al zijn intellectskrachten met zijn gànsche intellect speurt naar de oplossing van het probleem, dat hem bezig houdt. En die dat probleem oplost en een syndicaat vindt, dat hem een fabriek ter beschikking stelt. De man, die langs dezen weg een millionair wordt—is deze man-van-kennis energiek?

Ja zeker, zegt nu zelfs ook de man-van-daden.

Ik, voor mij—ik vind dat de wijsgeer gróóter bewijs van geestkracht, van energie gaf.

Maar begrijpt ge dan waarom ik meen, dat het oosten vaak ook bij slechts vluchtig contact invloed uitoefent op den vreemden westerling? Dezelfde m a t e van invloed, al is die invloed zelf een andere, welke het westen, oersterk, reusachtig sterk in zijn concrete uitingen, moet hebben op den vreemden oosterling, die het bezoekt.

En daarom misschien ook mogen wij niet al te scherp trekken de lijnen tusschen Indiër en Indiër in deze beschouwingen. Het is meer een verzamelnaam geworden in mijn opvatting.

Er zijn — hoewel zeer zeldzaam — Indiërs zonder een druppel indisch bloed in hun aderen, die hier geboren, hier groot geworden, hier gestudeerd en geleefd hebbende, geheel o p g e g a a n zijn in de omgeving van dit land, in dit oosten. Die doortrokken zijn geworden door den geest van het oosten. Er zijn zelfs heel enkele Europeanen, op lateren leeftijd gekomen in Indië, die almede hebben gevoeld, hoe het oosten in zijn eeuwige bekoring van geestelijke sterkte, hen heeft opgenomen in dien geest, hen gemaakt heeft tot bestudeerders van dit oosten, dat zij hebben leeren lief krijgen in die studie.

Ik ken ze, die groot zijn in hun streven om 't oosten, dat zij lief kregen, in vereeniging te brengen met het westen, dat zij lief hadden.

Toch, deze zijn zeer hooge uitzonderingen. De eeuwige scheiding van oosten en westen blijft bestaan, de eeuwige scheiding, die den in het westen geboren en groot geworden Ariër, ja-zelfs hereditair scheidt van den Indo-Ariër of den Niet-Ariër, kweekproduct van het oosten, de eeuwige barrière die oost oost en west west doet blijven.

Zelfs Lafcadio Hearn is nooit een echte Japanner geworden in zijn denken, hij, de Amerikaan, en dichter van 's hemels genade, die meende gansch door te dringen in 't Oosten, die een japansche vrouw huwde en japansche kinderen het leven schonk.

Deze vluchtige beschouwingen hebben derhalve ten doel, inderdaad den Indiër van *gemengd* bloed te schilderen — en hoe groot is het aantal hunner geestelijke en moreele nuanceeringen! — maar hoevelen dier andere Indiërs zullen, verder of nader staande tot dezen, belang stellen in de beschouwing van dit portret, hoevelen zullen misschien toch nog waarlijk in staat zijn te beoordeelen, of dit portret getrouw geschilderd is naar de waarheid.

Daarom mag ik ook anderen aanbevelen, mijn penseelstreken te bezien. Ja zelfs is er misschien voor velen, die *niet* met gesloten oogen gaan door het indische leven, of alleen met de oogen in de brandkast en de grootboeken en balansen van de »zaak", den tijd der indische verbanning doorgaan in stil-vloekend wachten op de eindelijke verlossing, hoevelen van dezen zullen wellicht het oude eigen denkbeeld bevestigd vinden, nieuwe meeningen wellicht verkondigd zien, die hun belangwekkend genoeg zullen toeschijnen om er even bij stil te staan.

En hierbij zou ik dan mijn inleiding kunnen laten.

Er is echter politisch, dunkt mij, ook eenige waarde te hechten aan zulke beschouwing.

Voor eenige jaren verscheen in het engelsch een boek, getitield: *Japan by the Japanese*. En dit boek maakte opgang. Niet zoozeer om de literaire waarde, of om de ethnologische beteekenis, maar om de politieke beduiding van zulk een werk, waarin Japanners de Japanners beoordeelden. Dit boek moet er zeer veel toe hebben bijgedragen, Europa een andere idee te geven van het volk van de noordelijke aziatische eilanden. De Japanners waren voorheen in het oog van den westerling een troep kruipende, bedriegende, vooral op gebied van handel en juistitie ontbetrouwbare lieden. Het oordeel over de Japanners was zeer ongunstig. Zij waren onbetrouwbaar en diefachtig. De japansche rechtszalen gaven dagelijksche voorbeelden van een onvoldoend begrip bij den Japanner van eed-gewicht en van een betreurenswaardige besefsafwezigheid van het verschil tusschen het mijn en het zijn, etc. De Japanner was een zeer minderwaardig wezen. En al is het waar, dat sedert de japansche oorlogsschepen westersche oorlogsschepen in den grond konden boren, en sedert japansche legers westersche legers vernietigen konden, sedert eindelijk japansch chauvinisme westersch chauvinisme in laaatdunkendheid niets toegaf, het oordeel in het westen aanmerkelijk deed overslaan ten gunste der kleine gele mannen die zoo sterk waren als volk, — want door niets is het westen meer te imponeeren dan door uiting van fysieke kracht — toch heeft ook het betere oordeel over de eilandbewoners voor een groot deel zijn ontstaan te danken aan de vele literatuur over Japan en den Japanner, kort voor den oorlog begonnen en nu nog steeds als een jonge, krachtige, steeds weer gevoede stroom doorvloeind.

Het onbekende maakt onbemind. En waar men den Indiër niet kent, zooals ik heb opgemerkt, houdt men niet van hem, heeft men van hem gemaakt een caricatuur van een menschelijk wezen.

De Indiër wordt geestelijk nog vaak en nog heel verbreid voor een bruut gehouden; — moreel voor een cretin, niet in staat tot opname van stelling of leer, door een abnormaliteit in gemoedswerking; — intellectueel voor een met een medelijdend lachje te behandelen groot kind, dat nog leeren moet, nog zoo heel veel leeren moet; — sociaal voor een lastige unit in de overheersching van een rijk en vruchtbaar land; — politisch voor een verwenschte hinderpaal in de zucht tot uitbuiting van een zoogenaamd ethisch geregeerde kolonie, een hinderpaal, waarmede men waarachtig nu ook nog rekening moet gaan houden, omdat de Indiër een deel, en met alle recht een zeer gróót deel, komt opeischen van den disch der koloniale overvloeden, waar hij tot dusver maar steeds en steeds weer met de kliekjes gezonden is naar de keuken, om daar in stilte zijn stukje te eten en toch, *bitte*, niet in het gezicht der feestgasten te verschijnen, wijl men zich niet schamen wilde over de weinige manieren van deze donkergetinte bloedverwanten.

De Indiër mocht nu en dan eens in blad of tijdschrift wat hooren ten zijnen voordeele, maar hij moest dat toch vooral begrijpen als een goedheid, een gunst van schrijver of redactie, die zich waarachtig al verbazend vrijzinnig dachten, wijl zij — op dat oogenblik — niet meededen aan de verguizing en het afgeven op de »blauwen".

De »blauwen" echter — waaronder er zoovelen blond en blank zijn — *willen* nu meedoen in den maatschappelijken strijd. Zij kunnen het. Er is nog veel voor noodig om hen goed toe te rusten voor dien strijd en daarover zal ik het nog wel eens moeten hebben in deze artikelen-serie, maar niettemin: zij kunnen het. Deze recruten in de eerste periode van hun politiek bestaan, zullen prachtsoldaten leveren. Juist om hun bloedmenging in de voltrekking van het wonder van een

samensmelting van oost en west — en gelukkig voor hen is het oosten sterker in hen vertegenwoordigd — zullen zij voor de toekomstige wereldkultuur een mooi contingent bestormingstroepen leveren. Geen bruut is de Indiër, geen cretin, geen abnormaliteit, geen kind, geen lastige unit, geen verwenschte hinderpaal — hem zal grooter toekomst zijn weggelegd dan eeuwig voorwerp van spot, van kleinachting, van vernedering te wezen.

De dagen beginnen te rijzen. Reeds zijn vele de teekenen, dat het oosten weldra de stralen van een nieuw licht zal weerkaatsten.

III.

De Herkomst van den Indiër.

Laten we beginnen met de geboorte van den Indiër.

Ik weet niet, wie van mijn lezers gelezen heeft de zoo hooge maatschappelijke waarde bevattende romans van Emile Zola. Of zij wellicht één of meer deelen in handen gehad hebben van de serie Rougon-Macquart. De twintig werken van deze serie bevatten een aaneengesloten relaas van de vernietigende werking der herediteit, der erfelijkheid in een geslacht, dat in zijn wortels reeds de verrotting had.

Laat ik hun, die Zola niet lazen, dat even duidelijk maken. Laat ik de sociale en natuurlijk historie van het geslacht der Rougon-Mauquarts in korte lijnen behandelen.

Zola ging uit van een stammoeder: Tante Dide, die, na in een regelmatig huwelijk met een evenwichtigen echtgenoot, een zoon Pierre Rougon, het levenslicht te hebben gegeven, zich verslingert aan een dronken kerel en smokkelaar, een, wiens zedelijke ontwikkeling zeker een zetje noodig had. Van den amant heeft de stammoeder twee kinderen: Ursule en Antoine Macquart.

Dit is de uitgang van het rampzalig geslacht, dat Zola's meesterpen schildert met den gloed van den dichter en met de waarnemingsmacht van den denker. Wij zien, naar beide zijden, in de takken van dezen boom de degeneratie binnensluipen, toenemen, versterken en uitbarsten tenslotte, in organische vermolming: tering, verlamming, verkwijning; in zedelijke vermolming: misdaad, sexueele overprikkeling, zelfmoord; in geestelijke vermolming: idiotie, krankzinnigheid, hang tot kerkmystiek. Het zijn vreeselijke boeken voor wie alleen voor het genot van het leven leeft. Het zijn zeer schoone boeken voor wie ook waarheid zoekt in het leven. Het zijn boeken, die het leven openleggen. De Rougons en Macquarts, tot in vijf geslachten, geven ons een beeld van het leven, van de menschelijke samenleving. Hier zijn geen uitzonderingen, maar typen geteekend. Typen, die we dagelijks om ons heen zien. Typen, die voorkomen in vele, vele familiën.

Zola schildert ons, hoe de worm der erfelijke belasting binnendringt in ons lichaam, in onzen geest, in ons gemoed, en er vreet, wègvreet, de goede kiemen, den goeden aanleg, de goede intenties en gedachten.

Alcoholisme veroorzaakt vatbaarheid voor tering, levensmoeheid, gebrek aan zedelijk reageeren tot in verre geslachten. Venerie werkt vergiftigend op de functiën der verschillende organen en der hersenen. Het gif der erfelijke belasting gaat door ons leven heen als een vernietigende adem, als een verrottende bacil. Wij begrijpen uit de Rougon-Macquarts eerst met ijselijke duidelijkheid den vloek des bijbels: »de zonde der vaderen zal gewroken worden tot in het zevende geslacht!"

Tot in het zeventigste geslacht, had hij mogen luiden.

Maar er *is* correctie mogelijk. Er is neutraliseering van de schadelijke tendenz eener bedorven natuur mogelijk. Deze herediteit leidt tot prostitutie, tot homocidie en criminaliteit in elken zin, tot geestverzwakking en geestverdorring. Doch.... onder daar voor gunstige omstandigheden. Omstandigheden van het samenleven van lichamelijk, geestelijk of zedelijk zieken en abnormalen. De serie der Rougon-Macquart geeft ons een overvloed van combinatiën. Combinatiën, welke doen gruwen

van ontzetting over het lot der uit zulke huwelijken geborenen. Een borstlijdster, die kinderen kweekt van een alcoholist. Een zoon, die incest pleegt met de vrouw zijns vaders. Een jonge man van ziekelijken aanleg, die een zoon verwekt, een cretin, bij een bleekzuchtige dienstmeid, gesproten uit een reeks van alcoholistische voorouders. Etc.

Maar ook teekent ons Zola den troost in de levende figuren.

Hij teekent ons, hoe uit hetzelfde huwelijk een geniale geest en een misdadig brein ontstaan in de nieuwe wezens. Hoe een verheven zedelijkheid naast een verdorven moraal uit oogenschijnlijk gelijken oorsprong stammen. Hij laat den lezer denken, kiezen, wegen, oordeelen. Hij zelf is immers op den weg van het onderzoek, het napluizen van de wetten der herediteit, der ineïteit, der fusie, der mutatie. Hij geeft resultaten, zooals hij die zag in zijn omgeving en uit de natuur die hij bestudeerde. Hij laat ook telkens de goede elementen weder vervloeien met de slechte. Hij brengt huwelijken tot stand van een bijna evenwichtige natuur met een geheél evenwichtige, van een materialistisch aangelegde natuur met een tot mysticisme neigenden geest, van een ziekelijke lichaams-predispositie met een gezond wezen. Dan bestudeert hij daaruit weder de gevolgen. En hij vindt de correctie. Hij méént althans te vinden.

Zoo doet hij, te midden van het stervende geslacht der Rougon-Macquarts, evenals het leven ons dat leert in alle lagen en alle klassen der menschenmaatschappij, opflikkeringen ontstaan van hoogen geest, van krachtige zedelijkheid, van gezonde levensmacht. De correctie echter gaat over meer dan één geslacht.

Laten we hier al dadelijk het voorbehoud stellen, dat we volstrekt niet behoeven mede te gaan met de theoriëen van dezen zelf genialen schrijver, die, onder andere posities, aanneemt dat genialiteit en krankzinnigheid slechts verschillende uitingen zijn van nagenoeg gelijke combinaties of gelijksoortige combinaties onder verschillende omstandigheden. Claude Lantier, de geniale, maar ziekelijk-geniale kunstenaar, is uit hetzelfde bed als een met misdadige neigingen, maar met helder verstand toegeruste broeder, als een andere in de daad misdadige broeder. Eugène Rougon, de geniale geest, die door eigen vleugelslag en vleugelkracht zich omhoog werkt tot een eersten minister in het tweede keizerrijk, is de oudere broeder van een wel scherpen geest bezittende, maar zedelijk gedegenereerde, en van een naar de geheime misdaad neigende, zedelijk minderwaardige zuster. Maar ook weder van den zoo geestelijk als zedelijk hoogstaanden náásten broeder, die, ongehuwd, opgegaan in de wetenschap, ook een lichamelijke gezondheid heeft behouden en op hoogen leeftijd uit het samenleven met een jonge, geheel door hem opgevoede en ontwikkelde vrouw, van hoog-moreelen, zij het romantisch-mystieken aanleg een nieuw leven baart. Wat zal dat nieuwe leven zijn?

Zola heeft de oplossing van deze vraag niet aangedurfd. Hij eindigt zijn kolossaal werk met de geboorte van dit nieuwe leven.

Heeft hij wellicht de idee gehad, later, den roman van dezen knaap te schrijven? En hoe dan zou zijn conceptie zijn? Een genie, als een drietal anderen uit dit geslacht? Een krankzinnige . . . een zedelijk verdorvene . . .? Neen, men voelt dat kan niet zijn. Het moet Zola's doel geweest zijn het, aan zulke zedelijk en geestelijk schoone verbintenis ontsproten, leven hooge ontplooiende levenskracht toe te kennen; het moet het doel geweest zijn aan dit leven te demonstreeren de mogelijkheid der correctie van een in vorig geslacht bedorven, abnormalen natuuraanleg.

Naast de erfelijkheid wil Zola, en met hem een gansche reeks van denkers, hooge waarde zien toegekend aan den invloed der omgeving. Het milieu helpt mee aan de vorming van geesten, intellecten en karakters. Het is niet anders uit te denken. Het moet waar zijn. Wij hebben onder omstandigheden

de macht, ons zelf te helpen meevormen, willen wij dan niet aannemen dat wij alléén in staat zijn ons zelf te vormen.

Zola's sociale romans der Rougon-Macquarts zijn een opéénhooping van menschheidsproblemen, die hij niet oplost, omdat hij niet de man der strenge psychologische, anthropologische of medische wetenschappen is.

Uit die onopgeloste problemen echter onze leeringen te trekken, indien mogelijk, eenig inzicht in de natuur der menschen om ons heen, is wellicht het hooge streven geweest van den grooten schrijver.

Doen *wij* dit echter?

Beoordeelen wij onze evenmenschen naar hun individueelen aanleg, naar de omgeving waarin zij opgroeiden, en waaruit zij ten deele putten de geestelijke kracht voor het verdere leven, de zedelijke kracht, om in dat leven te blijven staan, de lichamelijke kracht, waardoor beide eerste krachten nuttige units kunnen zijn in de samenleving der menschen?

Dat doen wij niet. Wij oordeelen in generaal.

En als überhaupt oordeel over anderen gerechtvaardigd is, als inderdaad mag worden geoordeeld door den eenen mensch over den andere — en als dat *niet* mocht, naar maatschappelijk begrip, moesten we onze rechtbanken beginnen af te schaffen — dan zien wij nog den enkelen mensch gansch geen rekening houden met de kwalen, welke de andere menschen hebben gehad, hebben moeten overwinnen, om te komen naast, boven of onder den beoordeelaar.

Ja, wij generaliseeren. Wij generaliseeren altijd. De menschelijke geest is helaas nog altijd zoo gevangen in de kluisters van een heel beslijk collectivisme, 't welk voor maatschappelijke wijsheid versleten wordt, dat wij niet kunnen bedenken, in het algemeen natuurlijk weer, hoezeer kennis van omstandigheden noodig is voor het oordeel.

Zoo echter zonder kennis van omstandigheden, wordt de Indiër beoordeeld. Zoo wordt hij altijd beoordeeld.

Het heet immer: de Indo is dit, de Indo is dat. En gemeenlijk worden de slechte eigenschappen van den Indiër naar voren geschoven, *ziet* men ook enkel de slechte eigenschappen. De g o e d e eigenschappen . . . . ?

Goede? Bezit zoo'n wezen als een Indiër eigenlijk wel zoo iets onnoodigs als goede eigenschappen? Hoe zou hij daaraan komen?

En toch heeft de Indiër, behalve slechte eigenschappen, ook betere hoedanigheden, al klinkt het velen misschien nòg zoo gek en vreemd in de ooren.

»Ja, zeker," wordt me toegevoegd, »de Indiër is gastvrij, hij is welwillend....."

Om godswil, geen generalisatie alweer. En zijn zeer òngastvrije Indiërs. Er zijn ook ònwelwillende Indiërs.

Ik zou u zoo gaarne de overtuiging willen schenken, dat ge niet *den* Indiër moet beoordeelen, maar 'n Indiër. Elken Indiër op zich zelf.

Het is vreemd: als ge de serie van Zola hebt uitgelezen, dan zegt ge niet: de Rougon-Macquarts zijn slechte individuën, een bende krankzinnige, misdadige, onevenwichtige, ziekelijke, gedegenereerde wezens. Wel neen, dat kunt ge niet zeggen. Want ge denkt aan den talentvollen, en energieken handelsman Octave Mouret. Ge denkt aan den grooten staatsman Eugène Rougon. Ge denkt aan de in haar gemoedsleven door en door gezonde Pauline Quenu. Ge denkt aan den stevigen werkzamen boerenjongen Jean Macquart. Ge denkt aan de zedelijk en intellectueel zoo hoog staande Clotilde Saccard. Ge denkt aan de wilsterke Félicité, aan het krachtige intellect van Pascal.

Neen, ge voelt, dat ge niet oordeelen moogt, aldus, in het algemeen. Dat ge elken individu moet beoordeelen naar zijn aanleg, zijn omgeving, zijn ouders en dier ouders, zijn opvoeding en zijn ontwikkeling, de laag, waarin hij bij voortduring heeft verkeerd, of waaraan hij zich heeft weten te ontworstelen.

Dat doèt ge ook. Wie Zola's prachtige romans gelezen heeft, maar ook werkelijk gelézen, niet allen doorgebladerd om de tooneelen te vinden, waar zijn soms stuitend realisme brutaal zich vertoont, die zal weten, dat hij niet *de* Rougon-Macquarts mag beoordeelen, maar elken individu van dit geslacht op zich zelf.

Waarom dan echter wordt altijd *de* Indiër beoordeeld?

De Indiër is niet indolent, lui, werkeloos, laf, wreed, zelfzuchtig, zonder aanleg tot geestesontwikkeling, zonder begrip van het concrete, zinnelijk-hartstochtelijk, dor in het gemoedsleven, traag in het denken. Er zijn wel zulken onder hen.

Zie hier een beeld:

Een verzopen, in menschenmoord getrainde induvidu, vroeger jongste boerenzoon, die niet deugen wilde, wijl hij te dom was voor boerenwerk, naar den oost gegaan als koloniaal, verliederlijkt in de kazerne en in de wijken van ontucht, — zoo één hokt samen, voor langeren of korteren tijd, met een lichtekooi van professie, overgenomen van een gesneuvelden kameraad, te kwader ure moeder geworden.

In dat milieu van alcohol en liederlijkheid komt een Indiër ter wereld. Van de geboorte af besmeurd met de geestelijke modder zijner omgeving, zal het hem nooit gelukken zich daarvan rein te wasschen in het louterend bad van een moreel en spiritueel innerlijk leven, dat zich voor dezen misdeelde niet ontsluit.

Een ander beeld:

Een ontwikkeld denkend man uit het westen, veredeld in de gelijkmatige ontplooiïng van zijn bewustzijn, geadeld door een evenwichtig ouderpaar in een milieu van beschaving, huwt in liefde een javaansche vrouw van hoogen stand, niet edel om den stand, maar wijl daarbuiten een slavenleven nog steeds veel edels knakt, met het subtiele gemoedsleven, dat bij vele zusteren van Kartini wordt aangetroffen, met dat reine, welhaast intuïtief voelen van wat moreel is, en wat onnatuur. Uit deze paring van het beschaafde, daadkrachtige westen en het tot stille mijmering neigende oosten, wordt een nieuw leven geboren, een Indiër.

Hoe zeer zal deze te benijden zijn, aldus van twee zijden gewapend voor den strijd des levens!

Maar tusschen die beide Indiërs leven er duizenden in duizend nuanceeringen, allen Indiërs en toch zooverre van elkander verschillend.

Dat men dit nimmer bedenken wil!

IV.

In mijn vorig opstel heb ik gepoogd met de erfelijkheid veel te verklaren. Ook echter toonde ik aan, dat er niet alles mee te verklaren is.

Toch wordt veel duidelijk in het karakter van den Indiër, wanneer men rekening houdt met die erfelijkheid. Duidelijk moet worden, waarom de Indiër, die maleisch bloed in zich heeft, anders is, anders moèt zijn dan de Indiër, die in de reeks zijner voorouders javaansche elementen heeft aan te wijzen. Duidelijk moet zijn dat de Indiër, gesproten uit het huwelijk van een blanken vader en een soendaneesche moeder, anders geaard zal zijn, fysiek en moreel, dan een Indiër, die tot vader heeft een Indiër, tot moeder een madoereesche.

Let men op 't uiterlijk alleen, dan reeds — en nu moet ik wel in 't algemeen spreken — valt op het verschil tusschen gelaatstrekken.

De neus is vaak een aanwijzing tot ras-onderscheiding. Breede neuzen, met sterk ontwikkelde neusvleugels wijzen gemeenlijk op maleische bloedmenging. Daarbij zijn vaak de lippen dik en zwaar, de mond is breed, de jukbeenderen zijn sterk ontwikkeld. De kin vertoont een meer of minder vierkanten vorm. De gezichtshoek nadert dien van den Maleier. De lichaamsbouw is gedrongen en krachtig van spieren. Er is een onarische proportie tusschen armen en beenen. De zeer groote levenskracht van het maleische ras domineert vooral sterk in de haarkleur, in het gebit, in

den levendigen oogopslag der kleine oogen.

Ik herhaal: dit zijn natuurlijk algemeenheden. En ook kan geenszins worden verzekerd, dat deze algemeenheden duidelijker tot uitdrukking komen in de eerste dan in de tweede generatie, duidelijker in de tweede dan in de derde. Integendeel ziet men heel vaak de verspringing, de herinnering van de tweede of derde generatie aan den stam helderder gedemonstreerd dan vaak in het eerste geslacht. Bovendien zijn zeer belangrijke factoren: de verdere bloedmengingen.

Niettemin — en dat schijnt wel de reden te zijn, waarom de Indiër zich zelden vergist in het raden van de afkomst van een rasgenoot — niettemin is het aziatische, het in civilisatie lagere ras, het biologisch sterkere. Zelfs blauwe, althans lichte oogen en blonde haren onderdrukken niet de manifestatie van het oostersche ras, hoe weinig zichtbaar ook; hoe onzichtbaar zelfs voor den Ariër zelf.

De Ariër, meer in het algemeen de blanke, de Europeaan, heeft in deze dingen een zeer slecht geoefend oog. Hij ziet om de huidskleur — die slechts in verwijderd verband staat met afstamming en niet philo- of ontogenetisch, uit stam of individu, verklaarbaar is, maar fysiologisch, en slechts op een krachtigeren graad van weerstand tegen de invloeden van klimaat en licht wijst — de blanke ziet om de huidskleur over de werkelijke kenmerken van soort en individu heen. De zoogenaamde stem des bloeds spreekt op ongelegen tijden en zwijgt waar ze spreken zou. De fysische afkeer van den blanke voor den kleurling — waar 't ons om de waarheid te doen is, behoef ik toch zeker niet te vreezen dit hier rustig te stellen als f e i t — die afkeer is uitsluitend terug te voeren op de huidskleur. Het is rein een optische gewaarwording, die hersenindrukken wekt in den dan volgenden keten van gedachten. Deze mnemische associatie met de zinnelijke gewaarwording doet eerst de rasherinnering leven. En deze laatste is een herinnering aan het niet-gelijksoortige, het vreemde, het vijandige. Vandaar dat rassen-haat een uiting van een zeer onvolledige ontwikkeling is, die zich nog niet over de stamherinnering heeft kunnen heenzetten. Uitsluitend een kwestie van sentiment, dat niet gecorrigeerd wordt door de analystische methoden van een overwegend verstand. Vandaar dat men ook niet verzekeren kan, dat de hoogere standen, de in betere materieële positie verkeerenden, den rassenhaat niet kennen en hij slechts wordt aangetroffen bij de lagere elementen der samenleving.

Rassenhaat is, nogmaals, uitsluitend een kwestie van sentiment, en wordt door een voldoende verstands-ontwikkeling verdreven.

Rassen s t r i j d om politische beweegredenen is een gansch ander, en vergeeflijk verschijnsel. Het is moeilijk, die beiden uit elkander te houden, wijl in den rassen s t r i j d — gemeenlijk een n a t i e strijd — de rassen h a a t als krachtig werkend middel wordt ontketend en gebruikt.

Dát inderdaad die rassenhaat op een zinnelijke, een optische gewaarwording is terug te voeren, al schijnt hij een rein psychische emotie te zijn — blijkt dagelijks. De Indo wordt eerst dan voor Indo gescholden — die naam toch heeft de beteekenis van een scheldwoord gekregen — wanneer hij donker getint is. De blanke Indo ervaart dien rassenhaat niet, of althans veel minder. Het is met den jodenhaat al evenzoo gesteld. Ook deze jodenhaat — niets anders dan een rassenhaat — wordt opgewekt door fysische verschillen. De Kaukasiër, die zeer sterk, veel sterker dan elk ander ras, zich door de optische waarneming laat leiden — gevolg alweer van een zeer verwaarloosde kultuur-ontplooiïng, waar de groote massa der kaukasische volkeren zich welhaast uitsluitend op een materialistische en vooral historische verstandsontwikkeling heeft toegelegd — de Kaukasiër vergeeft een jood het

jood-zijn als hij niet den fysischen indruk van een jood maakt. De blanke, de Europeaan in Indië vergeeft eveneens den Indo het indo zijn wanneer hij blank is, door blonde haren, een niet sterk gepigmenteerde huid, of lichte oogen de herinnering aan het andere, vreemde en fysiologisch-vijandige ras bant, althans niet opwekt. Zoo ver gaat deze fysische afkeer, dat de Indiër, indien hij slechts blank is, bij den blanke geneigdheid tot opname in de rasgemeenschap ontmoet, ondanks gebrekkige ontwikkeling, ondanks gebrekkige taalvoering, ondanks oosterschen gemoedsaanleg; terwijl daarentegen de getinte Indiër, ondanks hooge zedelijke ontwikkeling, ondanks totale aanpassing aan westersche gebruiken en levensgewoonten, in het oog van den Ariër een Indo blijft, dat is: minderwaardig.

Een bewijs dat wij hier niet met klasse-vooroordeelen, maar uitsluitend met ras-vooroordeelen te maken hebben.

Maar laat ik terugkeeren naar de fysische manifestaties in de mengproducten van het biologisch-triumfeerende oostersche ras.

Het javaansche bloed maakt zich vaak kenbaar in een zuiver arischen neus. Meestentijds doen de neusvorming, de zwakke, recht opstaande neusvleugels, aan den arischen oerstam denken. Dat is geen wonder, waar de indo-arische vermenging in oost- en midden-Java zeer innig is geweest gedurende eeuwen. Overigens, vermoedelijk wel uit den zelfden oorsprong, is de Indiër, uit de vermenging van kaukasisch met javaansch bloed gesproten, langschedelig, wat niet de minste beteekenis heeft, zoo lang de wetenschap ons niet geleerd heeft de waarde van de schedelbreedte in onderzoek-resultaten uit te drukken. Ook zal deze Indiër slank van gestalte zijn, lenig, delicaat van bouw, met een ovalen gelaatsvorm, dunne lippen en is hij met weinig uitzonderingen brunet en donkeroogig.

De soendaneesche bloedmenging geeft vooral in de vrouwelijke producten een hooge mate van lichamelijke schoonheid in regelmatige proporties, groote heldere oogen, maar geen bizonder opvallende raskenmerken in gezichtssnit, neusvorming of lichaamsbouw. Het blondine-type is niet zoo zeldzaam, hoewel natuurlijk ook het brunette sterk overweegt.

Ik herhaal, dit zijn zeer vage algemeenheden. Het is onmogelijk, absoluut onmogelijk b.v. een statistiek van bloedmengingsproducten op te stellen uit de raskenmerken, die men meent waar te nemen.

In de eeuwen, gedurende welke die bloedmengingen hebben plaats gehad, de eeuwen dat arische Hindoes, semitische Arabieren, latijnsche Portugeezen, germaansche Nederlanders, geen van allen zuivere rassen, hun kroost verwekten bij de toen reeds niet geheel raszuivere inheemsche bevolking van den maleischen archipel, in de eeuwen dat twee-, drie-, tienvoudige kruisingen hebben plaats gehad tusschen Javanen, Maleiers, Balineezen, Amboineezen, Menadoneezen, Sumatranen, Soendaneezen en de van elders geïmmigreerden, in al die eeuwen, — hoeveel wel? tien, twintig? — is zulk een vermenging van rassen ontstaan, dat het dwaasheid zijn zou daarin te zoeken naar statische gegevens, die vertrouwen zouden verdienen. Even dwaas als het zijn zou te zoeken naar statistieken omtrent ras-superioriteit en ras-afstamming bij de volkeren van Europa, waar dertig eeuwen een zeer gelukkige bloedvermenging tot stand gebracht hebben.

Men moet verblind zijn als een germanophil, die in germaansche verwantschap zoekt de oorzaak van kultureele en intellectueele kracht bij Dante, Cervantes, Vergilius, Ovidius, Plato, Napoleon en God weet welke genieën nog meer, om niet te erkennen, dat het niet het reine ras, maar inderdaad de gemengde rassen, de uit eeuwenlange en zeer veelzijdige bloedmenging ontstane rassen, de toekomst zullen beheerschen, zooals

alléén gemengde rassen het heden beheerschen. Uit die vermengingen werden de meest uiteenloopende neigingen geboren, de meest verschillende karakters samengesteld, de meest tot opname in staat zijnde intellecten gevormd.

Ik weet zeer goed, dat wie niet doordenkt, wie niet den moed heeft tot in de uiterste schuilboeken zijn gedachten te volgen, met ernstige bezwaren schijnt te komen, ook gaarne die bezwaren doet gelden. Men wil erkend zien dat het bloed der naaststaanden geen kwaad gevolg voor het product zal hebben; dat paring van op aanzienlijk in hoogte verschillende trappen van ontwikkeling staande volkeren of rassen, teruggang met zich brengt.

Maar dat is de oogen moedwillig sluiten voor de feiten. Dat is: niet willen zien dat de europeesche volkeren overstroomd werden met het zaad van mongoolsche, aziatische, semitische veroveraars en immigranten, zelfs negroïde. Dat is domme trots, als van den Spanjaard, die niet weten wil dat hij een groot deel zijner beste karaktertrekken dankt aan zijn arabische en moorsche voorouders, gelijk zijn taal verrijkt werd met arabische en moorsche woorden en begrippen, gelijk de vrouwenschoonheid van Zuid-Spanje te danken is aan de innige bloedmenging met arabische en moorsche elementen.

Maar in spijt van de menging blijft in alle de mengproducten toch de levenskracht van het oosten triomfeeren, althans hier bij ons en in landen als Spanje, dat den zegen der bloedmenging ontving in een tijd, dat een draadkrachtig oosten zich opmaakte 't westen aan zich te onderwerpen.

Het lager-geciviliseerde—zij het vaak hooger in kultuur staande volk, het ras, dat minder materieele behoeften kent, is het sterkste. De klasse, die minder behoeften kent, een harder levenslot te torsen heeft, is de sterkste. Dat volk of ras, die klasse verslapt niet, wordt niet omlaag gehouden onder den gevaarlijken druk van de slavernij de materie, wijl zij in zich wèl ervaren den tegendrang omhoog. De arbeider is sterker, biologisch sterker, levenskrachtiger, dan de heer, de sibariet, in weelde wentelend. De engelsche aristocratie kent slechts zes geslachten, slechts zes, die hun vaderen tellen over meer dan 600 jaren terug.

Uit Zuid-Amerika verdrijven kleurling en inboorling den Europeaan. Zij zijn biologisch sterker.

Maar zoudt ge dan meenen, dat de natuur terug trad op haar pad en naast de hoogere biologische levensvatbaarheid, niet tevens de intellectueele levenskracht daarmede hand in hand deed gaan? De natuur werkt nergens onharmonisch. En het scheppen van hersenlooze reuzen met tweehonderdjarigen levenstijd zou onharmonisch zijn. Het scheppen van aan lichaamsschoonheid zoo overrijke wezens als de zuid-amerikaansche, spaansche en indische kleuring-vrouwen, zonder dat met die fysische ontplooiing een spiritueele gepaard ging, zou onharmonisch zijn.

Neen waarlijk, de kleurling behoeft voor de toekomst niet te vreezen.

V.

De Triomf van het Oosten.

Ik geloof nu wel te mogen beginnen met langs verschillende wegen aan te toonen dat de Indiërs, ontstaan uit de vermengingen van de rassen, die de autochtone bevolking uitmaakten en de rassen of naties, die voor overwinnaars fungeerden, onderhevig geweest zijn aan denzelfden invloed als overal elders ter wereld. De kleurlingen zijn namelijk in elk opzicht nader gaan staan bij de veroverde rassen dan bij de veroverende stamvaders. Dit is een merkwaardigheid, welke niet uit de boeken behoeft te worden opgediept. De feiten zien we om ons heen, wanneer we ons slechts de moeite gunnen om onze hersenen op dit terrein werk te geven.

De hoeveelheid fenomenen, die dit

aanwijzen en onderlijnen, zijn zoo talrijk, dat ik er misschien een paar artikelen in deze vluchtige serie aan wijden zal of moet.

Het is de verheldering van *deze* stelling, zoo eenvoudig mogelijk in haar opzet: De Indiër is een Oosterling.

Er spreekt al dadelijk iets vóór. Er is blijkens de waarnemingen der voornaamste biologen en ethnografen geen sprake van, dat de rassen de tendenz zouden hebben tot zuivering, tot herstelling van het oorspronkelijke reine ras. De ras-eigenschappen der gemengde rassen planten zich bovendien immers voort en die zuivering zou derhalve moeten worden geleid door een doelmatige methode, een systeem. Die methode echter bestaat niet. Niettemin hebben de mongoolsche, semitische, latijnsche bloedmengingen van de Germanen geen Latijnen, Arabieren of Mongolen gemaakt. Dat is toch duidelijk. Alleen bleefde Germaan geen Germaan meer.

Het is op gelijken grond wel gemakkelijk te verdedigen, dat de Indiër, oosterling door de bloedmenging, nooit weer een westerling ter wereld kan brengen. Maar er is een te groote hoeveelheid bewijsmateriaal voorhanden om er ons zoo met een enkele stelling van af te maken.

De Europeaan, de Kaukasiër, wil in den blanken Indiër een Kaukasiër zien. Wel niet zóó nobel als hij zelf is. Wel niet zóó zuiver. Wel niet zóó karaktervol. Wel niet zóó model als hij zelf, maar dan toch een Kaukasiër. De getinte Indiër is den Kaukasiër — dat heb ik reeds doen uitkomen — een gruwel. Hoe onbeschaafder deze Kaukasiër, hoe grooter de fysische afkeer, terug te voeren op een minder verbleekte herinnering van stamvijandschap. Dit gevoel der Kaukasiërs wordt in de kolonie sociaal verklaard door de kleine gemeenschap waarin men verkeert. Het gevoel van vreemdheid te midden van een groote menigte inboorlingen, waartoe hij zich eenvoudig niet aangetrokken kan gevoelen — ik spreek altijd in het algemeen—doet neiging tot aansluiting ontstaan. De samenleving heeft rekening te houden met een zeer groot contingent, naar westersche methoden opgevoede, van westersche denkbeelden doortrokken, politiek tot westerlingen gestempelde, koloniale bewoners. Politisch zeide ik. Daar juist zit een groote fout van het sociologisch standpunt der kaukasische overheerschers.

Het was van dat standpunt verstandiger geweest, wanneer géén gemengde huwelijken, van den aanvang af, waren erkend door de wet. Dat kleurlingen niet in de halfslachtige positie waren gesteld tusschen blank en bruin.

Het lijkt een hardheid, zulke thesen uit te spreken. Inderdaad is de toestand van thans een hardere en wreedere, en een veel gevaarlijkere tevens van het standpunt eener in imperialistische verovering-politiek zwijmelende, maar numeriek veel te zwakke, veroveraarsgroep.

De dagen van heden zijn er de levende bewijzen voor, dat de veroveraar met de erkenning en de opneming van een mengras in de eigen gelederen, daarmede een politiek vijandig element heeft in het leven geroepen, een element, dat met het groeien van den tijd in wasdom zal toenemen.

Steeds meer zal de Indiër, voorgelicht op het pad der staatkunde, welk hij wordt opgedreven, door de toorts der ontluikende en wassende kennis, steeds meer zal hem duidelijk worden dat hij niet thuis behoort in de gemeenschap der Kaukasiërs. Steeds meer zal hij gevoelen, hoe na hij staat aan de zijde der anderen, der oogenschijnlijk zwakkeren, in wezen sterkeren. Steeds enger zal hij de banden voelen, die hem ondanks zijn westersche, kunstmatige civilisatie, binden aan het triomfeerende oosten. Steeds meer zal hij ontgroeien aan de gedachtensfeer van het materialistische westen; steeds inniger zich voelen opslurpen door den speculatief-wijsgeerigen geest van het oosten, dat hem doordrongen heeft, dat in zijn ziel zetelt, en hem het opperste levens-

princiep van 't zich-zelf-zijn dicteert. Hoe meer ontwikkeld de Indiër is, hoe losser de banden zullen zijn, die hem naar geest en gemoed trachten te kluisteren aan een wereld, die de zijne niet is. Hoe hooger ontwikkeld, hoe dwazer hem lijken zal de trots van den onontwikkelde over het achtste druppeltje »germaansch" bloed, dat hem is meegegeven als embryo in den schoot zijner oostersche moeder.

Dan echter analyseert hij, de Indiër. En hij slaakt deze nog los slechts ketenende kluisters. Dan wint het oosterscheindividualisme het van den onkultureelen westerschen collectiviteitszin. Dan gebruikt hij dezen nog slechts als middel, als instrument, om aan het westen de materiëele voordeelen van 't collectivitisch princiep te ontrukken. Dan legt de eigen gemoedsaard, wetend, zich-zelf 't zwijgen op, om de rede voor een wijle het pleit te doen winnen. De rede, die, op westersche concreetheid gericht, naar westersche methode voor de bereiking van het materieele, de commune, het gild, de vakvereeniging, het vaderland heeft uitgedacht om tegen de menschheid te strijden. Want de menschheid is niet concreet, niet materieel — de menschheid is een abstractie, die zich richt tot 't idealisme in den mensch, en in het westen dus weinig plaats vindt. De menschheid is een vinding van het oosten, is de ziel van 't oosten, vandaar dat de menschengeest zoo veel, 't menschenlijf zoo weinig telt in 't oosten. Vandaar dat 't oosten geen dorp of stad, geen staat en natie vermocht te vormen en op te bouwen als de Romeinen.

De Romeinen — civilisatorische reuzen der westersche wereld, opbouwers van 't westersch imperium van Lissabon tot Berlijn, van Stockholm tot Athene — de Romeinen zouden geen terrein voor hun kultuurschadende sociologie gevonden hebben in 't oosten. De oosterling, die denkt, voelt immer dalen zijn achting voor de Romeinen, stichters van het geestelijk Bizantium, dat zoo groote zonde reeds over de wereld bracht. De Romeinen zijn de wortels der westersche civilisatie, Jezus, Boedha, Zoroaster zijn de vruchten der oostersche kultuur.

Maar wie in zijn denken op dit punt staat als Indiër — analyseert wat hem nog koppelt aan 't westen.

Het dichterswoord: »de taal is gansch 't Volk", ervaart de Indiër als een frase, een onjuiste idee. Wat is de taal? De band van 't ras? Welneen toch. De taal is een koppelmiddel der natie. De taal kan daarom voor een natuurwetenschappelijke indeeling der menschheid geen dienst doen. De taal wordt niet overeërfd. De taal is aangeleerd, is kunstwerk. De menschheid echter wordt slechts ingedeeld naar natuurkenmerken. De taal wordt gebruikt om de nationaliteit te kennen. Bij de volkstellingen in Europa wordt naar de moedertaal navraag gedaan, ten einde de uitgebreidheid der nationaliteit te kennen. Dat alles heeft echter met 't ras niet van doen.

't Ras — ik heb dit pogen aan te toonen, — bestaat niet meer. 't Ras is niet na te speuren. De antithese ligt niet in de rassen, die biologisch, fysisch, lichamelijk versmolten zijn. De antithese is deze: geest — verstand, gemoed — rede gevoel — karakter, kultuur — civilisatie, idee — materie, oosten — westen. Dat is de antithese. Er zijn geen Germanen, Latijnen, Angelen, Teutonen, Galliërs, Duitschers, Mongolen, Japanners, Maleiers — er zijn slechts westerlingen en oosterlingen.

De ethnografen hebben, omdat zij uit de rassen niet meer wijs werden, rassen en naties dooréén geworpen. Nu zijn er, ondanks Bastian, Pott, Steinthal, nationale rassen ontstaan: het germaansche ras het keltische ras, het tsjechische ras, en het cement dat de voegen dicht, de scheuren stopt, is de taal. De staat heeft die taal noodig. Zij is 't eenige middel voor den staat, de rassen uit elkander te houden. De Elzassers en de Lotharingers heeten weldra Duitschers. Over een tijdje

nog zijn het Germanen; omdat ze duitsch zullen spreken. Als de slavische Polen hun weerstand hebben opgegeven, zijn't almee Duitschers geworden — naar de taal. Men spreekt immers *nu* al van 70 millioen Duitschers, waar de Polen en Elzassers wel, de duitsch-Oostenrijkers echter niet onder begrepen zijn?

En dan — zie om u heen. Wordt niet thans reeds door dezen en genen de inlander een nederlandsch ideaal opgedrongen omdat de invloed van 't nederlandsch onderwijs begint zich te doen gevoelen? Straks proclameert een Boissevain, dat Nederland en de koloniën door 50 millioen Hollanders worden bewoond...

De taal?

Maar welke Indiër heeft een werkelijke liefde voor de hollandsche taal? Die meerdere talen spreekt, voelt zich even zeer of even weinig aangetrokken tot fransch, engelsch of duitsch. En soms méér tot die vreemde talen waarin hij, polyglottisch aangelegd, excelleeren kan, terwijl de Hollander in diens eigen taal gemeenlijk op hem voor heeft. Richt zijn mond zich niet gemakkelijker, luistert zijn oor niet rustiger naar oostersche klanken?

Men bespot hem om zijn kennis van 't hollandsch. Hij heeft een ander idioom dan de boer in Groningen of Zeeland, die een dialect spreekt, onverstaanbaar voor den gemiddelden nederlandschen stadsbewoner. Maar de hollandsche boer spreekt geen g e b r o k e n nederlandsch. Dat doet de Indiër wel; hij verminkt de taal, die een vreemde taal is, die niet zijn eigen is, zijn bezit. Hij leert die taal niet gemakkelijk, want 't nederlandsch is een zeer moeilijke taal. Hij leert haar op de scholen vaak met weerzin. Hij houdt niet van haar. En als hij, de indische schooljongen, in ruzie komt met een blankeren Indo-makker, dan uit zich zijn eerlijke jongensaard, die met geen frasen van »tropisch Nederland", of »moederland" rekening wenscht te houden, in den sneer: »Verdomde Hollander! Verdomde Kaas!" Schrijnender beleediging kent de Indiër in *die* jaren niet.

VI.

De taal?

Die taal is voor den Indiër een vreemde taal, die de een wat gemakkelijker, de ander wat minder gemaklijk leert spreken. En gewoonlijk houdt die graad van gemak in het zich uitdrukken in de vreemde taal verband met de omstandigheid, of de jonge Indiër verkeerde in een milieu, waar gelet werd op de richtige uitdrukking, of dat hij verkeeren moest in een omgeving, die al evenzeer vreemd stond tegenover de geheimen van taal en idioom.

De indische knaap, het indische meisje, die, komende uit de laatstbedoelde omgeving, worden opgevoed »in de kost", zooals dat heet, van een onderwijzer b.v. — ik neem dit voorbeeld, omdat zooiets elken dag voorkomt — zal natuurlijk beter hollandsch leeren spreken dan de ouders ooit hebben vermoogd. En omgekeerd zal de Indiër, die uit een goed milieu komt, maar op wiens opvoeding en omgang niet met voldoende zorg is acht gegeven, het indisch idioom zich zoodanig aanwennen dat hij »echt indisch" leert spreken. Dat is het juist, het »leeren spreken."

Het hollandsche kind leert spreken. Het indische kind echter leert hollandsch-spreken.

Dat is eigenlijk de kwestie *in a nutshell*. En men zal dan ook dadelijk begrijpen, dat het laatste in een ongunstigere positie staat dan zijn hollandsch makkertje. Dat niettemin zoo tallooze Indiërs goed en zeer goed hollandsch spreken en schrijven, is een schitterend pleit voor hun verstandelijke vermogens. Er zijn weinige Hollanders, die even goed een andere taal spreken als Indiërs het hollandsch.

En men achte niet gering, de moeite, die het indische kind met het hollandsch heeft. Ook hier weer staan

hem tong en oor gansch naar het oosten. Waarom meent gij, dat de Indiër zoo gaarne de *g* voor de *h* uitspreekt? Hij gaat zelfs ook wel zoover de *h* voor een *g* aan te zien.

Het zijn alweer de ethnische invloeden, die aldus tot uiting komen. De oostersche talen, — de semitische tongval in het algemeen daargelaten — kennen geen hollandsche *g*, die vaak als een scherpe *ch* wordt uitgesproken. De Indiër heeft er in den aanvang moeite mede, dien klank te produceeren. Hij steekt al dadelijk in zijn prille jeugd het maleisch en javaansch op. En al wil ik gereedelijk toegeven dat de gewoonte, het vele-hooren dier andere klanken in zijn omgeving — en och, daarvoor behoeft toch waarachtig ook niet alleen de baboe aansprakelijk gesteld te worden — mede oorzaak zijn van het gemak, waarmede die klanken worden geleerd en overgenomen, niettemin komt hier wel degelijk bij een ethnische predispositie voor het opnemen van oostersche klankcombinaties. De Indiër leert geen maleisch, javaansch, soendaneesch of madoereesch spreken. Neen, hij leert s p r é k e n.

De aangeblazen *h*, en daardoor ook de *h* aan het begin van een woord of een lettergreep uitspreken met een gutturalen klank als *g*, heeft misschien een andere oorzaak. Wellicht heeft inderdaad hierin de semitische bloedmenging eenig aandeel. De Spanjaard heeft denzelfden non-europeeschen klank in zijn taal. Hij laat de *h* niet hooren, al schrijft hij die letter. Van aanblazen is 't dooven geworden. En zoo is hij er toe gekomen de *g* uit te spreken als een aan de *h* herinnerenden klank, de *j* als een aangeblazen *h*. *El hijo del general* wordt uitgesproken als: *el iho del (g)heneral*.

Toen ik mij op de taal van Iberië toelegde in een tijd van gevangenschap, waarin ik weinig beters wist te doen dan mijn weinigen kennisvooraad wat aan te vullen, trof mij als Indiër die semitische gehoorneiging der Spanjaarden, die het zien een schande aanrekenen wanneer men over hun moorsche en arabische bloedvermengingen komt te spreken.

Het gaat nog verder. Ook den Zeeuw herkent men gemakkelijk aan de uitspraak van *h* en *g*. Nu lijkt het ver gezocht, ook deze neiging in verband te brengen met de spaansche overheersching der Nederlanden, waarbij de zeeuwsche provincie het langst en het innigst in spaansche armen is geweest.

En toch, misschien kàn die neiging van den Zeeuw om te spreken van den »hoeden hod" daaruit afgeleid worden. Dat de spaansche invloed overigens in Zeeland nog zeer sterk is en nog zeer goed kan worden waargenomen, blijkt wel uit het veelvuldig voorkomen van het brunette-type. Want gelijk overal is ook daar de indirecte oostersche invloed, door de Spanjaarden in het land gebracht, sterker geweest dan de nu reeds generatie na generatie toegepaste verwatering door germaansche bloedmenging.

Men moet vooral niet al te veel waarde hechten aan die uitspraak van *g* en *h*. De losse opmerkingen hierboven hadden slechts ten doel, aan te toonen, hoe zeer de hollandsche taal moeilijkheden te over heeft voor den haar bestudeerenden Indiër.

Hier is het intusschen niet mede afgeloopen. De Indiër spot in zijn jeugd met die taal. Hij maakt er glossen op. Hij vindt verschillende dingen »gek" en »grappig", allemaal aanwijzigen, dat hij vreemd staat tegenover die taal, dat die taal niet zijn eigen bezit is. Hij bespot zich zelf mede in de uitspraak.

Grappigheidjes als »een gouden gek", »een spek met zijn keender", het humoristische hooglied aan de Dageraad, omzettingen als »vogelblik", »kampchinees" »Chinees-bakbrood", voor: *boeroeng kaleng*, chineesche kamp en chineeschen broodbakker, spottende uitdrukkingen als »ach, jij beleedigt langs mij", »heeft mij dit stoel" etc — al zulke grappen zijn door Indiërs zelf

gevonden en gemaakt. Daar kunt ge zeker van zijn. Den Indiër beleedigt ge ook niet in zijn gevoel van niet-Hollander te zijn, wanneer ge hem smalend wijst op zijn gebrek aan taalgevoel, die zich aldus uit, maar hij acht zich gegriefd, wijl hij in uwe woorden meent te moeten bespeuren dat ge hem niet volwaardig acht in zijn k e n n i s. Indien de Indiër vergroeid ware met de hollandsche taal, — hij zou toch ook waarlijk geen moeite hebben met die taal!

Dat is dan wat de taal en de taalregels zelf aangaat. Maar nu de taalbegrippen, weergevende de westersche denkbegrippen. Hoe staat het daar eerst mede?

Vraag het elken onderwijzer der lagere scholen, wat de jonge Indiër van tal van hollandsche spreekwijzen en spreekwoorden maakt. Hij begrijpt niet wat het zeggen wil, dat het paard de haver niet krijgt, die het verdiend heeft. Hij begrijpt niet wat de beteekenis is van kind noch kraai, van haver tot gort, enz. Maar hij is zéér leerzaam. Hij heeft lust tot leeren, al wilt ge dat op gezag van dezen of genen misschien niet gelooven, en hij leert onder goede leiding verbazend gemakkelijk onthouden. Een groot deel van zijn kennis van het hollandsch zit niet binnen in hem, maar is het memorie-werk van een levendigen geest. De geest van den indischen jongen is buitengewoon levendig. Zijn fantasie is onbegrensd. Hij leeft zich gansch in, met voorliefde, in sprookjes en legenden en verhalen van het geheimzinnige en mysterieuze. Meer dan bij andere kinderen, die allen natuurlijk dien menschelijken hang naar het onbekende bezitten, gelooft hij in het werkelijke van het onwerkelijke.

Dat alles verraadt zijn oostersche geaardheid.

Door menschen die wat al te veel waarde hechten aan hun opmerkingsvermogen, wordt een veel te groote plaats ingeruimd in hun beschouwingen aan den noodlottig geheeten invloed van de baboe in de jeugd van den Indiër. Die baboe is de bron van alle kwaad. Gewoonlijk echter is de baboe eerst op lateren leeftijd een bron van veel kwaad. Maar de zorgen van de kinderlievende inlandsche vrouw, die het indische kind met onlogische vrouwenneiging vooral lief heeft, als een klein engeltje, als het blank is en blonde krulletjes heeft — het vreemde in het wezentje dat zoo anders is, trekt hier vermoedelijk wel aan, en niet de schoonheid, wijl de oosterling het blonde type niet voor schoon houdt — de zorgen van de inlandsche vrouw doen het kind niet zóó bizonder kwaad. In de opvoeding van het kind wordt natuurlijk een gebrek geconstateerd, wanneer het geheel is overgelaten aan de baboe. Niet omdat het karakter dezer vrouw zoo abominabel, zoo afkeerwekkend zou zijn, maar omdat zij geen kennis heeft van opvoeden, te onontwikkeld is. Door lieden, die een afschuw hebben van het oosten, wordt de invloed der baboe verschrikkelijk overdreven. De baboe liegt, de baboe maakt bang, de baboe is als een slavin, de baboe is zelfs de oorzaak bij velen, dat de Indiër op lateren leeftijd »inlandsche neigingen" heeft en zooveel moeite met het hollandsch. Och wel neen, dat is niet zoo.

Ik, persoonlijk, heb in Europa een stuk of wat dienstmeisjes gadegeslagen in haar omgang met mijn eigen kinderen. Welnu, die vrouwen had ik gaarne geruild voor de zachte baboe. En och, de europeesche dienstmeisjes — die liegen ook, die maken de kleinen óók bang en die leeren de kinderen óók het dialect uit Tjitjerkstradeel of uit St. Jacobi-parochi. Blijft daar dan wat van over, als de kinderen groot zijn geworden?

Mijn kinderen waren een maand lang in Saksen op een vergeten dorp bij een zwager ondergebracht, tijdens een langen reistijd der ouders. De kleuters speelden den ganschen dag met de kinderen van zwager's chauffeur. En toen we na een maand terug waren, spraken zij het reinste

saksisch dialect van »Mutta, du geehst aber scheen," en van »wir miesen ieber die Brieke laafen".

Toen gingen we naar Beieren en de oudste moest te München school gaan. Al dra had ze nu het beiersche dialect schitterend te pakken. Ik verzeker u echter, dat ge nu noch saksisch, noch beiersch bij mij in huis hoort spreken.

De baboe moet niet te lang de zorg voor de kinderen worden toevertrouwd. Het indische kind kan natuurlijk even min als een ander kind in de prilste jeugd worden alleen gelaten. En de meeste indische moeders hebben toch een drukker leven, dan menigeen zich voorstelt; althans een te bezig bestaan, om zich voldoende en op elk oogenblik van den dag met het kind te bemoeien. Och, en waarlijk de indische moeder leest in den regel geen romannetjes. Er is nu werkelijk geen gevaar bij, het indische kind gedurende de eerste levensjaren toe te vertrouwen aan de zorgen van een baboe. Maar kunnen zij zich zelf redden, die kinderen, laat ze dan op zich zelf staan. Dan moet de baboe weg. Niet o m d a t ze een baboe is, maar omdat men het kind menschen in zijn naaste omgeving moet laten, van wie het wat leeren kan. En dat kan het van de baboe gewoonlijk niet. Al bijna even weinig als van een europeesch dienstmeisje uit de heffe des volks.

Ik ben wat afgedwaald. Ik wilde spreken over de taal en ik ben terecht gekomen bij het stokpaardje van zoovelen, die alle rampen van Indië terug voeren op den noodlottigen invloed van de baboe.

Wel, misschien is het me gelukt om bij velen dat stokpaardje tot staan te brengen.

Intusschen heb ik slechts willen aantoonen, dat de hollandsche taal voor geen enkelen Indiër het *Bindeglied* kan zijn in de politieke gemeenschap van Indië en Hollander.

De bloedmenging waarschijnlijk ook weer is in den grond te beschouwen als de bron van het polyglottisch vermogen van den Indiër. De Indiër, die gemakkelijk leert, heel gemakkelijk — ik kom daarop terug — kan natuurlijk net zoo gemakkelijk een andere vreemde taal leeren als het hollandsch. Neen, inderdaad nog gemakkelijker. Waar hij van de jeugd af er reeds aan gewend wordt een vreemde taal te spreken, zoo dat hij ten slotte ook in die taal denkt en droomt, heeft minder bezwaar met een nieuwe vreemde taal, de tweede. Het is een wijs gezegde, dat elke nieuwe taal gemakkelijker aan te leeren is dan de vorige.

Het accent raakt de Indiër echter gewoonlijk nooit geheel kwijt. In dat accent juist verraadt zich weder de invloed van het oosten. Van de indische volkeren hebben in het algemeen de Javanen het zwaarste accent. De Maleier en bijvoorbeeld de Ambonees en de Menadonees veel minder.

De Indiër met javaansch bloed in zich heeft in het algemeen dan ook veel sterker dat accent in de doffe uitspraak van hollandsche woorden, die gaarne met een helderen klank worden uitgesproken. De Indiër met maleische bloedmenging daarentegen heeft weder meer neiging tot harde uitspraak en tot die merkwaardige verwisseling van *g* en *h*, ook tot gelijkmaking van *s* en *z* en van *f* en *v*. De Indiër spreekt in het algemeen *g*, *k*, *f*, *n*, *p*, *s*, *t*, *v*, veel krachtiger en scherper uit dan de Hollander. Dat houdt alweer verband met de gehoorgeneigdheid voor oostersche klanken.

De oorzaak daarvan neemt men immers ook weder dagelijks, in omgekeerde verhouding, waar in de fouten, die de westerling maakt bij het uitspreken van oostersche woorden? Zegt de Hollander hier op Java bijvoorbeeld niet strijk en zet *k* tegen *g*, *dj* tegen *tj*, *d* tegen *dh*, etc.?

Allemaal teekenen, dat de nederlandsche taal in haar politieke taak ten aanzien van den Indiër te kort schiet.

»De taal is gansch het volk", zong de dichter. Best. Als dat echter wáár

is, behoort de Indiër niet tot »het volk." Want zijn taal is niet de nederlandsche taal.

Waarlijk, wie de taal uitspeelt als bewijs dat de Indiër behoort tot het ras der westersche overheerschers, begaat een groote fout. Die taal deugt in Indië niet als argument. Want die taal bewijst juist het tegengestelde. N. l.: dat de Indiër is een oosterling.

VII.

De Indiër als politische Individu.

Ik heb in korte trekken over de taal van den Indiër gesproken in een paar vorige opstellen. Die taal is niet z i j n taal. Evenmin als de Indiër een eigen ras heeft, bezit hij een eigen taal. Hij is er niet minder gelukkig om. Integendeel, ik voor mij ben van oordeel, dat hij minder gebonden is aan de tradities van een uit den tijd zijnde en ietwat domme vaderlanderij, doordat hij de gefingeerde banden eener taal niet voelt drukken. De Indiër voelt daardoor veel universeeler. Hij wordt niet eng gevangen gehouden door de idee: één taal — één volk, en daardoor is hij veel meer in staat, althans wanneer hij denken kan, om de waarde van den individu te stellen boven de waarde van ras of natie.

Maar is de Indiër naar de taal geen westerling, ook politisch kan hij onmogelijk worden beschouwd als een unit van welke westersche samenleving ook.

Laten we dat even nagaan.

»*Les noms ethniques*," riep Reinach uit »*sont la peste de l'anthropologie*!" Inderdaad. De ethnische namen hebben een reusachtige verwarring gebracht in de leer de ethnografie, welke ook met politische factoren rekening te houden heeft. Hoe gaat het met die mengrassen of mengvolkeren of gemengde volkeren? Laten we eerst vaststellen, dat we slechts in Indië alleen het voorbeeld hebben, hoe het ontstaan van zulke mengrassen mogelijk is. Overal ter wereld — met uitzondering van 't amerikaansche volk, maar dit en andere zulke volkeren luisteren naar *andere* wetten en met uitzondering van de niet meer dan 2000 koppen tellende »Bastaardnatie" in Zuid-Afrika, die nog toonen moet, in het leven te kunnen blijven — gaan de gemengde individuen over in het sterkere ras. In alle andere koloniën gaan de spruiten uit blanken en gekleurden na eenige generaties weder verloren in de gekleurden.

Dat heeft in de eerste plaats politieke redenen. De bastaards worden elders niet gerekend te behooren tot het ras der overheerschers. Zij zijn aangewezen op het sluiten van huwelijken met gekleurden, en na eenige geslachten zijn zij daardoor weder geheel opgegaan in dezen. Daarom heb ik reeds eerder opgemerkt, waarom het uit een oogpunt van imperialistische politiek wellicht een verkeerd standpunt was van de hollandsche veroveraars, die in Indië hun imperium bouwden, de bastaards te beschouwen als Europeanen. De Duitschers hebben gemeend verstandiger te doen, door de gemengde huwelijken te verbieden. In elk geval is zulke wetgeving minder wreed dan, gelijk hier gebeurt, de bastaards wettelijk te erkennen en sociaal terug te stooten.

Hoe gaat het hier? De ~~indische jongeman~~ Indië, die een groote tachtig duizend zielen moet tellen, huwt hier met ~~het~~ indische meisje. Dat is de meest gewone gang van zaken. Daarnaast worden ook al of niet regelmatige huwelijken gesloten tusschen Indiërs en inlanders, terwijl statistisch minder vaak aangewezen zal worden, dat Indiërs zich paren met Europeanen. Het huwen onder elkaar is eerste factor voor het uitgroeien van den Indiër tot een natie, dicht staande bij den inlander en geheel oosterling naar psyche en geaardheid, naar neigingen en begrippen, en in zeer vele gevallen ook gansch in het oostersche oorsprongsras opgaande. Maar toch, wordt hij, oosterling zijnde, geen inlander, in de beteekenis, die wij aan het woord inlander geven, denkende aan den bestaanden adat, die

den inlander omgeeft.

Hoe gaat het met de vorming van zulke tusschennaties?

Politieke verschuivingen of imperialistische neigingen zijn oorzaak, dat twee, voorheen gescheiden, volkeren naast elkander moeten leven. Het één volk gaat dan politisch in het andere op. Dat wil zeggen: dat de naam van het één volk verdwijnt, dat in vele gevallen zijn taal zelfs verdwijnt, dat één stel wetten aangepast wordt aan beiden.

Dat heeft al menig ethnograaf op een dwaalspoor gebracht. Natuurlijke kenteekenen werden met politieke verward. Zelfs filologische eigenschappen werden in het geding gebracht, en aangevoerd als bewijzen van eenhoorigheid. Dat gaf de eene verwarring na de andere, gelijk Goldstein opmerkt.

Hoe is die verwarring b. v. duidelijk te vinden in de beoordeeling van de bewoners van het duitsche rijk. Tien tegen een dat ge op de vraag tot welk ras de Duitschers behooren, tot antwoord krijgt de verzekering: Zij zijn Germanen. Nu zijn er echter twee zeer sterk van elkander gescheiden rassen in Duitschland. De noord-Duitscher is blond en langschedelig. De zuid-Duitscher daarentegen meestal brunet en kortschedelig. Deze twee rassen zijn somatisch van elkander gescheiden. Politisch heeft men het echter noodig geoordeeld, hen allen voor Germanen te houden. De namen, waarmede de volkeren van veroverde landstreken werden begiftigd, hebben uitsluitend politische beteekenis. Ethnografisch heeft dat hoegenaamd geen beduiden.

De geschiedenis der menschheid heeft ons dit wel heel duidelijk gemaakt.

De amerikaansche, hongaarsche, russische mengnaties waren politisch reeds lang een geheel naar het staatsbegrip, voordat zij ook ethnografisch een natie, een volk vormden. Met ons, Indiërs, is 't in zooverre een ander geval, dat de ons veroorzakende rassen door de alleen scheidende kloof Oost—West van elkander verwijderd staan. Toch vormen wij het begin van een eigen natie. Een natie, die steeds sterker zal groeien, wanneer zij zich eenmaal van haar natuurlijke positie bewust is, die met haar politische positie niets gemeen heeft. Wanneer men Bastian's uitspraak verneemt: *Il est presque impossible de reconnaître chez les Métis du troisième degrés le 1/8 de sang indien, qui coule dans ses veines, car il a tout a fait l'apparence caucasienne*; wanneer men verneemt, dat bij de kruising van blanke en Neger in het vierde geslacht, den zoogenaamden Octavo, de Negersporen nog slechts zijn te zien in een neiging tot kroeshaarvorming; wanneer men verneemt, dat de mengproducten van Indiaan en Neger reeds dadelijk de Negernatuur verliezen — natuurlijk wanneer niet voortdurend Negerbloed wordt toegevoerd in alle drie gevallen — dan begrijpt men eens zoo duidelijk, hoe sterk in biologische beteekenis hier de aziatische stamvolkeren zijn, dat men den Indiër slechts bij hooge uitzondering niet meer kan aanzien dat hij gemengd bloed in zich heeft. Hetzij dat de kleur der oogen dit verraadt, hetzij dat het wit van het oog niet meer zoo helder is, hetzij dat de sluikharigheid voor de afkomst spreekt, — hoe het zij, zelfs in de meeste dubieuse gevallen kan men die afkomst raden.

Vandaar, dat de Indiër zelf al heel ras merkt, of hij met een soortgenoot te doen heeft of niet.

Bij den Indiër is zoo sterk de drift tot het behoud der soort, dat hij niet werd opgezogen door de inlandsche stamverwanten.

Men kan bij de Franschen niet meer nagaan, of keltisch, romenisch of germaansch bloed in de aderen vloeit. Dit is geen neiging tot herstel van oertypen, maar veelmeer een verdwijning van de kruisproducten, die niet sterk genoeg waren, om zich als kruisproducten te handhaven. In hoofdzaak is het echter juist de vervorming van de oorspronkelijke ouders geweest, die de nieuwe individuen, in wezen verscheiden van die beide ouders, aldus over de ongunstige

bestaans-verhoudingen van de verovrende immigranten heen helpt. Waar in duitsche koloniën en elders bij voorbeeld de bastaards verdwijnen in de numeriek zooveel sterkere oerbevolking, daar zien wij in Nederlandsch-Indië — met name op Java — het tusschenras bestaan en toenemen in kracht. Zooals gezegd, dat is niet alleen een gevolg van de politieke verhoudingen. Daar komt een kultureele kwestie bij.

Een volk blijft namelijk als volk, natie of ras bestaan, wanneer het in zich heeft een hoogeren kultuurtoestand dan waarop de veroveraar verkeert, of wanneer het in zich voelt leven het streven, den kultuurtoestand van den nabuur te bereiken. Dat is nergens in de koloniën elders het geval, daarom verdwijnen de tusschenrassen.

In Indië echter, zoowel hier op Java als in Britsch-Indië, was de autochtone bevolking in kultuur geenszins de mindere van den veroveraar en is het nog niet. Bovendien kennen die oerbevolkingen hier en ginds in zich een waarlijk innig streven naar hooger.

Het is met Java een vreemd geval. Hier wordt een volk aangetroffen, dat zijn geschiedenis overleefd heeft, maar niet zijn kultuur heeft verloren. Naast numerieke sterkte en biologische taaiheid, is dat een oorzaak geweest van het behoud der tusschensoort: Indiërs.

De Indiërs hebben voor een deel de rol overgenomen van de inlandsche bevolking. Ook zij zijn allengs numeriek sterker geworden dan de Europeanen. Thans echter ziet men daarom gebeuren, dat de Indiër den blanken veroveraar opzuigt. De Hollander, die met een indisch meisje huwt, houdt allengs op Hollander te zijn. En zoo al hij niet, dan toch zeker hun kinderen. Daarin ook moet de reden gezocht worden, dat de Duitscher of de Engelschman in zijn koloniën blijft de patriot, die met groote woorden en met zwierig-nationale deunen de herinnering aan het verre vaderland blijft voeden, terwijl zoo menige Hollander, verstandiger en redelijker, de banden met het vaderland allengs losser maakt, opgaat in de indische samenleving, door deze sterkere indische samenleving wordt opgezogen.

Op dezen grond is het natuurlijk logisch aan te nemen, dat de mengproducten tusschen blanken en gekleurden, welke dichter staan bij het zwakkere, d. i. het blanke ras, als terugslagen moeten worden beschouwd.

Echter schijnt men dan voor een onaangename conclusie te staan. Deze: dat de Indiër zelf dan, als geheel, voor een terugslag moeten worden gehouden, immers niet dicht genoeg staande nabij de biologisch sterkere ouders. Maar er is voor ons een troost. Deze gevolgtrekking toch is namelijk alleen logisch in het geval van vermengingen tusschen twee rassen, welke de opkomst van een tusschenras b e l e t t e n. Waar zich echter, zooals hier, een tusschenras bezig is te v o r m e n — daarvan mag men inderdaad wel spreken, waar immers de Indiërs in zielental nu reeds verscheidene malen hun blanke verwekkers overvleugelen, — zijn de verhoudingen geheel veranderd.

Het is juist in verband met die veranderde verhoudingen hier bij ons Indiërs, dat men met goed geweten en met wetenschappelijke aanwijzing voor juistheid van opvatting, kan verklaren dat Bastian's bemerkingen omtrent de vermenging van twee somatisch verscheiden volkeren ten onzen aanzien gewijzigd dienen te worden. Zoo gaat bij voorbeeld een vergelijking met Egypte niet op. Egypte werd door de meest verscheiden volkeren veroverd; Perzen, Grieken, Romeinen, Arabieren hebben het beheerscht.

Het egyptische volk heeft zich gewijzigd, maar vermocht geen tusschenras te doen ontstaan. Het is wel een volk van hooge kultuur geworden. De bloedmengingen hebben het een groote kultuurkracht gegeven, zooals elke bloedmenging elk volk een hoogere geestelijke capaciteit verschaft. De uiterlijke verschijning van het volk, zooals dat der Egyptenaren, der Hindoe's, der Javanen en Maleiers, om naar het oosten

terug te keeren, moge weinig verschillen doen boekstaven, het is voornamelijk de geestelijke ontplooiïng, welke de aandacht verdient. Die geestelijke ontplooiïng van het gekleurde ras heeft zich hier in Indië ook voortgezet in het tusschenras der Indiërs.

Nergens zoozeer schijnt het, dan in ons Indië, hebben de bloedmengingen een tusschenras het aanzijn kunnen geven. Het was hier de invloed van het oostersche volk, dat zich heeft doen gelden. Dat oostersche volk had een onverdelgbare levenskracht; het heeft aldus politisch een zeer sterken invloed doen gelden op de vorming van een aan het westen weinig gelijkend tusschenras. Niet slechts de taal beheerscht het, ook op de politieke positie in geheel heeft het oosten zijn onmiskenbaren stempel opgedrukt. Wat elders niet mogelijk scheen: de vorming van een tusschenras, is hier door het oosten wèl mogelijk gemaakt.

Wij zullen verder zien, dat ook het karakter van den Indiër zeer sterk den invloed van het oosten heeft ondergaan.

De Duitschers hebben in hun koloniën de voor hen onaangename ervaring opgedaan dat de bastaards, die door de duitsche wet niet erkend worden, gelijk hiervoor reeds even in het licht gesteld, terugvallen in de inboorlingenmaatschappij, daar aanzien winnen en de bekwame leiders zijn bij elken opstand. In stede hieruit de les te putten, de bastaards in voor hen gunstige levensvoorwaarden te stellen, waardoor politieke ontevredenheid wellicht bij hen zou kunnen worden weggenomen, heeft men zich niet willen storen aan de lessen der historie, welke o. a. ook leeren, hoe de overwegend angelsaksische afstammelingen in Noord-Amerika deelnamen in de beweging, die gericht was op de totstandkoming van een vrij land, en heeft de duitsche Rijksdag zich nu onlangs weder verzet tegen het erkennen van gemengde huwelijken.

Hoewel... ik heb hiervoor zelf dit standpunt wel moeten aanraden als een verstandig standpunt voor imperialistische neigingen. Het is dus wel Scylla en Charibdis. Laat de huwelijken toe en men kweekt een politisch niet tot den veroveraar behoorend, en daarom in zijn politische tendenzen gevaarlijk, tusschenras, gelijk hier bij ons; of laat de huwelijken niet toe en ge belet niettemin niet, dat bastaards ontstaan, zoolang een man een man, en een vrouw een vrouw is, welke bastaards al evenzeer zich politisch keeren tegen de partij van den veroveraar. Het is een moeilijk probleem. Maar dit blijkt er toch wel uit, dat de kleurlingen op het gebied der staatkunde zich *niet* scharen aan de zijde der overheerschers.

In een ander artikel stel ik mij voor te behandelen het delicate punt der vaderlandsliefde bij den Indiër. Dat houdt zeer zeker verband met de politieke positie die hij inneemt, maar in meerdere mate hebben we hier te doen met het uitvloeisel van een anderen gedachtenloop, die belangrijk genoeg is, om te worden nagegaan.

VIII.

De Indiër als Vaderlander.

Ik zou het dezen keer hebben over het feit, waarom de Indiër geen vaderlander zijn kan in dezen zin, dat hij voor zijn vaderland zou aanzien wat het vaderland van een ander is, desnoods het vaderland van zijn vader. De politieke positie, die de Indiër in de indische samenleving inneemt, is één der oorzaken van zijn gevoelens ten aanzien van het vaderland. Voor het vaderland moet hij sneven, spot hij, voor het moederland belastingen betalen. Het aldus uitgedrukte verschil is een scherpe belijning van wat de Indiër gevoelt. Het vaderland eischt van hem het offer van zijn gevoelen, het moederland het offer van zijn beurs. Maar offeren moet hij. Lusten brengt hem de vaderlanderij niet. Slechts lasten zijn het deel van den Indiër.

Maar bovendien is het om andere redenen dwaasheid, te verwachten dat de Indiër een vaderlander zijn kan in den geest, als door de Hollanders bedoeld.

Wat is vaderlandsliefde, als we dit gevoel eens gaan uitpluizen zonder ons af te geven met frasen, die deze groote frase moeten verdedigen en verklaren?

Wellicht de meest vrijheidlievende Rus: Mereskowsky, heeft een fnuikende definitie gevonden voor vaderlandsliefde. Hij noemt haar »een gevaarlijke infectie des geestes". Wel te verstaan, voegt Mereskowsky er bij: de ongemotiveerde vaderlandsliefde. Maar ook, vervolgt hij: in mijn oog is elke hartsneiging, die als uitvloeisel van vaderlandsliefde kan worden beschouwd of die vaderlandsliefde is, ongemotiveerd.

Men hoeft niet zóó ver te gaan, om in te zien dat vaderlandsliefde is een middel van den modernen staat, beheerscht als deze wordt door het politieke en economische machtsmiddel: kapitalisme, om zich als staat te handhaven. Vaderlandsliefde is de ten topgevoerde zelfzucht. Zij is de ten top gevoerde familie-zucht, stamverwantschap, uitgebreid — naar gelang van de ontwikkeling der familie tot staat — tot de grenzen, welke deze staat zich in zijn strijd met andere volkeren en staten heeft weten te veroveren.

De vaderlandsliefde is één der groote middelen om den staat in stand te houden.

Het Vaderland, de Kroon, het Altaar, de Taal — ziedaar een massa onware leuzen, welke de moderne staat in het leven houdt en met groote energie blijft intrechteren op de scholen, omdat hij zich zonder deze middelen niet zou kunnen handhaven tegenover de voortdringende ethische ideeën, welke geen deel der menschheid als beter en hoogerstaand wenscht aan te nemen dan de rest der menschheid. Een vrijzinnig en vrij-voelend mensch *is* geen »vaderlander".

De Indiër is in de meeste gevallen, en zelfs dan, wanneer zijn intellectueele ontwikkeling te wenschen laat, niet zoo bekrompen, dat hij zich er op laat voorstaan te behooren tot een bepaald volk, dat in het oog van dit volk-zelf, tot de uitverkoren natie behoort. Het vaderland is voor den Indiër een leege klank. Hij kent dit vaderland niet. Hij leert op de scholen de volksliederen en hij voelt reeds als kind intuïtief, dat deze deunen niet *zijn* volksliederen zijn. Dat *het* volkslied hem zelfs uitstoot uit de gemeenschap van de Hollanders, die zich juist daarop verheffen, waardoor hij wordt aangeduid als te zijn van anderen aard: het vrij of niet-vrij-zijn van vreemde smetten. Hij zelf kan natuurlijk de bloedvermenging niet gevoelen als te zijn een *smet*. En het indische kind op de lagere school begrijpt al bij intuïtie, dat hij geen Hollander is. De geheele leermethode doet hem dat beseffen. Hij leest stukjes als van Hildebrand: »Een hollandsche Jongen," hij hoort hollandsche karaktereigenschappen prijzen als eigenschappen, welke een elk zich moet haasten te verwerven. Hij leert en leest van hollandsche toestanden, waarin hij zich niet kan indenken. Het onderwijs, bedoeld als een middel tot aankweeking van nationalisme, is in vele gevallen, méér dan iets anders, de oorzaak dat bij het indische kind een stille trots ontstaat over het feit, dat hij géén Hollander is. Zijn evolutiën op het gebied der hollandsche taal worden hem een cauchemar. Hij maakt fout op fout en er is menige onderwijzer, die in zijn verstoordheid hem vaak grievend doet gevoelen, dat hij geen Hollander *is*. Welnu, hij had ten slotte die verzekering niet noodig. Hij voelt zich ook geen Hollander.

Met deze gedachten komt hij van school. Hij heeft gezien, hoe menige hollandsche onderwijzer, heel natuurlijk overigens, zich vooral aangetrokken gevoelt tot zijn hollandsche makkertjes. Hij voelt ook daaruit weer, dat er stamgemeenschap is tusschen deze makkertjes en den onderwijzer en dat er geen verwantschap is tusschen hemzelf en dien onderwijzer. Ik spreek

de goeden niet te na, maar ik vind deze kwestie van genoeg belang, om het licht te doen vallen op het zoo groote belang van den nederlandschen staat, om reeds op de lagere school het nationalisme aan te wakkeren. Daarvoor is in de eerste plaats noodig, dat de indische jongen een indischen onderwijzer bekome, die hem met begrijpen voeren zal door het labirynth van het voor het kind zoo vreemde hollandsche onderwijs. De onderwijzers voor de indische scholen moet men betrekken uit Indië. Om dat mogelijk te maken, bestede de regeering haar aandacht in de eerste plaats aan het onderwijs. Door verhooging van het salaris der onderwijzers, de opbouwende elementen van den staat, door uitbreiding der scholen voor het indische kind zal voor het behoud der kolonie als nederlandsch bezit zeker meer gedaan worden, dan door het verknoeien van millioenen aan verdedigingswerken en krijgstoerustingen.

Het klinkt wellicht eigenaardig, dat door mij het aankweeken van nationalisme wordt aanbevolen. Maar men versta mij niet verkeerd.

De vaderlandsliefde heeft niets anders ten doel, dan het nationale gevoel in het volk zóó hoog op te voeren, dat geen andere leuze noodig is dan »het Vaderland!" om in tijden van nood alle andere kreten van rechteloos-te-zijn en uitgebuit-te-worden te smoren. Deze vaderlandsliefde, — al naar gelang van den stand der individu, die haar propageert, te betitelen als champagne-, salon-, jenever- of hoera-patriotisme — is een nationaal machtsmiddel. Men krijgt geen bataillon in het vuur, welks soldaten allen zijn internationalisten. Daarom moet het internationalisme bestreden worden. De staat is wel eens meer in de noodzakelijkheid, het goede en schoone te bestrijden, om het slechte: de staat zelf immers, te doen zegevieren. Als Nietzsche zegt, dat de Staat een onverzadigbaar monster van leugen en bedrog is, dat elk woord, dat de Staat spreekt, een leugen is; alles in den Staat vervalsching, zelfs de tanden waarmede hij bijt, de ingewanden waarmede hij verslindt, dan moeten we dat niet beschouwen als filosofische rethorica, maar als innerlijke waarheid.

Niettemin, elk consequent doorgevoerd princiep heeft kracht. Zulk een nationalisme, als daar net geschilderd, is een kracht voor de natie.

En al stel ik het internationalisme als uiting der rede boven een nationalisme, dat niet anders is dan een uiting van een gedisciplineerd gevoel, daarom moet niet ontkend worden, dat de westersche wereld met dit middel menige grootsche daad heeft weten te doen opschrijven in het groote boek der historie. Althans wanneer wij het grootsche mogen afmeten naar oogenblikkelijk aanzien en gevolg.

Dit nationalisme echter mist de Indiër geheel. Hij gevoelt zich geen nationalist, en, hoe vreemd het moge klinken, ik zou hier willen verklaren, dat door hen, die op de emancipatie van Indië aansturen, ook met logische consequentie moest worden gewerkt op de ontwikkeling van een indisch nationalisme, aangezien toch de menschheidshistorie aantoont, hoe krachtig en scherp wapen de westersche nationale idee is geweest en heden ten dage zelfs, ondanks de verlichting der volkeren, nog steeds zulk een wapen is.

Maar de Indiër kent dit nationalisme niet.

Voor dit nationalisme is noodig dat historie, traditie, gebruik en zede te hulp komen bij de geboorte er van.

De Indiër echter heeft geen hollandsch milieu. Hij hoort geen hollandschen lof anders dan op de school uit de leesboekjes en uit den mond des onderwijzers, die evenwel in het algemeen te vrijzinnig zijn, om zich niet meegetrokken te gevoelen door de stroomingen, welke in huidige tijden ethischer doel beoogen te bereiken, dan dat van een bekrompen vaderlandsche leuze. De Indiër heeft geen verwanten in Holland. *Hier* is zijn land. Hij heeft nog geen vaderland. Hij heeft nog

slechts een geboorteland, en met alle liefde, die hij in staat is te geven, hangt de Indiër aan dit geboorteland, dat zijn vreugde kende en zijn leed, dat eens ook zal zijn de laatste rustplaats van hem en de zijnen. De Indiër voelt zeer goed zijn rechteloosheid. Al kan hij misschien dit gemis niet zoo bewoorden, de practijk van het leven leert hem wel, dat hij in strijd met alle frasen en verzekeringen van het tegendeel, niet opgenomen is in de groote gemeenschap van het hollandsche volk, dat straks in tijden van nood wel zoo vriendelijk zal zijn een beroep te doen op zijn trouw aan het moederland — of neen: het vaderland. Maar dit vaderland interesseert hem niet. Hij heeft daar geen herinneringen.

Hij weet niets van dit land, dat men hem wil opdringen als zijn vaderland. Hij heeft zijn geboortegrond. En als een andere meester hem slechts vergunt op dien geboortegrond ook te eenigen dage het moede hoofd neer te vlijen, dan zal hij zich niet al te zeer inspannen om dien grond te verdedigen tegen een vijand, — niet van hem, maar van Holland — die het zou willen overweldigen. Politieke rechten mist hij. Politiek maakt men hem tot een belasting-betaler zonder meer. Economisch tot een unit van een meer of minder verachte tusschenatie. Om welke reden zou men dan eigenlijk meenen, dat de Indiër een vaderlander zou zijn?

Zijn oostersche afkomst heeft hem gansch andere dan westersche neigingen geschonken. Voor een westersch nationalisme voelt hij nog niets. Toch is het mogelijk, hem de voordeelen van een politieke actie daarvoor te doen inzien. Het bittere gevoel, niet te leven in rechtseenheid met andere groepen van inwoners, welke de andere deelen van het geografisch omschreven vaderland bewonen, geeft een te onbehagelijk gevoel van tekortkoming, dan dat er voor hem eenige aanleiding zijn zou zich te verheugen over het feit, te behooren tot die bevolkingsgroepen. De afwezigheid van rechtseenheid wordt alzoo oorzaak der anti-patriotische gevoelens van den in de kolonie zich als uitgestootene gevoelenden »vaderlander."

Dit is een gezond en volkomen begrijpelijk proces. Men geeft zich gemeenlijk geen goed denkbeeld van vaderlandsliefde. Men wil daar wel eens voor aanzien het intuïtief gevoel eener juiste verhouding tusschen eigen- en gemeenschapsbelangen, een besef van veiligheid van persoon en goed, binnen zekere, door de historie willekeurig getrokken, grenzen; een taal-band; een uit de landsgeschiedenis geboren aanhankelijkheid aan de geestelijke en stoffelijke voortbrengselen van een bepaald stuk gronds. En men ziet over het hoofd de innige relatie tusschen patriotisme en rechtseenheid der burgers.

In de *Standaard* van een paar jaar geleden werd in een driestarretje, getiteld: »Actie in den Oost" gewezen op het feit, dat bij de Indiërs de liefde voor het moederland niet verre meer van het vriespuut stond.

Deze uitspraak deed mij toen persoonlijk zeer veel genoegen. Ik heb dit namelijk lang geleden óók gezegd in één der hollandsche bladen. Maar men heeft daarvan toen oogenschijnlijk geen nota willen nemen; toch bleek nu, dat ik niet voor doovemans-ooren sprak.

En het kan mij natuurlijk slechts plezieren, dit te constateeren.

— Het tij verloopt, zeide ik toen. Men schijnt dit nu zoo langzamerhand toch ook in te zien. Of men nu ook de bakens verzetten zal?

In Juli 1908 schreef ik naar Holland:

«Mag men bij den Javaan niet rekenen op ook maar 'n grein patriotisme, bij den Indiër — de overgroote meerderheid der «blanke" bevolking van Java bestaat uit Indiërs, — is «de grens der neutraliteit reeds lang bereikt", gelijk het nieuwe indische weekblad *Jong Indië* in zijn eerste nummer verklaarde. Dit is zeer zacht uitgedrukt. Naar eigen ervaring kan ik veilig verzekeren, dat bij te velen die grens reeds overschreden is. Het indische kind, de in

dische jongeling, de indische man, voelt zich overal benadeeld, gehinderd, gestuit, verdrongen. Het onderwijs op inrichtingen als de artsenschool en de rechtsschool — om slechts iets te noemen — is voor hem gesloten. De niet genoeg te herhalen groote onderwijs-grief werkt bij voortduring verbitterend op de politieke verschoppelingen, van wie toch verlangd wordt, dat zij den band zullen vormen tusschen blank en bruin.

Het is zoo dwaas patriotisme.... voor Holland te vergen van deze menschen, waarvan een zeer groot deel beter maleisch dan hollandsch, een ander kleiner deel nagenoeg géén hollandsch spreekt. Een patriot kan moeilijk iemand anders zijn, dan wien het welzijn, het geluk van zijn land, — ik zeg met opzet niet «vaderland" — aan 't hart ligt. Want vaderland is iets anders. Vaderland — het land, waar men geboren is, waar de jeugdherinneringen, de latere ook nog, aan hangen; het land, dat beschermt; de belangen, gemeenschappelijke vaak, verdedigt; dat onze kinderen en de hunne zal beschermen en verdedigen; kortom, het land van rechtseenheid en rechtsgemeenschap. Het is derhalve zeer onbillijk, zulk een gevoel te eischen van iemand, die niet in dat vaderland geboren is; die er nooit geweest is misschien; die er geen herinneringen heeft; die zijn belangen niet verdedigd, zich zelf niet of niet voldoende beschermd ziet tegen willekeur, en die zijn kinderen ook reeds dadelijk gehandicapt weet in den wedloop, welken zij zullen moeten uitloopen met de eigenlijke zonen van dat vaderland. Het zou onbillijk zijn, dezelfde vaderlandsliefde voor Holland te eischen van de in de kolonie geborenen, om 't even of men koloniale Hollanders, mestiezen, halfbloeden, kleurlingen of inboorlingen op het oog heeft, menschen in één woord, die onder het autocratisch bewind in de nederlandsche koloniën in elk opzicht achtergesteld zijn bij de parlementair geregeerde broeders in het moederland, die zijn heerschers zijn.

Waardoor zou Holland eenige aanspraak kunnen doen gelden op genegenheid of dankbaarheid van Indiërs, zooveel aansprak, dat deze van vaderlandsliefde zouden moeten gloeien voor een land, dat hun vaderland niet is?"

Er is ook nog een andere oorzaak. De geaardheid van den Indiër, die een oosterling is, stelt hem in staat veel universeeler te denken. Dit is de psychologische kant van de kwestie. Het animisme, dat den Indiër, zij het in minder sterke mate dan den inlander inwoont, doet hem zich veel meer gevoelen te zijn in harmonie met al het levende om hem heen. Dat wil men wel eens over het hoofd zien. Wanneer niet de eigen belangen een zeer duidelijke taal spreken, zal de Indiër zich niet gedrongen gevoelen zich aan te sluiten aan een partij onder een leuze, die zoo weinig tot zijn gemoed spreekt, als de nationale leuze van de Nederlanders, in wier gemeenschap hij zich niet tehuis gevoelt.

De gedachte, dat men van den Indiër een goed vaderlander kan maken, dat wil zeggen: een goed Nederlander, moet men verbannen als een verkeerde gedachte.

Tenzij men hem ook wat substantieelers geeft dan een holle frase.

IX.

Het Intellect van den Indiër.

Het is een vreemde kwestie, nog de vraag te moeten stellen hoe het met de intellectueele vermogens van den Indiër staat. Men zou zoo meenen dat men den vrager slechts behoefde te wijzen op de practijk van het leven; op de vele, zeer vele Indiërs, die een goed en zelfs uitmuntend figuur maken bij de rechterlijke macht en in de advocatuur, in de techniek als ingenieur, in de geneeskunde als arts, in de wetenschappelijke beroepsuitoefening in meest verschillende richtingen.

Er is geen tak van dienst in Indië, waarbij niet vele indische namen een goeden klank zich verwierven. Er is geen particulier bedrijf, dat niet zijn kranige beoefenaars heeft onder de Indiërs. Er is geen indische cultuur, die niet zijn onvermoeide en bekwame pioniers telt onder de Indiërs.

Men bedenke, wat dit beteekent bij de zoo buitengewoon ongunstige omstandigheden, waarin de Indiër ten aanzien van de ontplooiïng zijner geestelijke vermogens geplaatst is. De Indiër ziet zich, gekomen op een leeftijd, dat de geest zich opmaakt tot speuren en vorschen, geplaatst voor een wijd en ongeploegd veld.

Hem staat de noodige ploeg het leidende onderwijs, niet bij de hand. Hij staat, overgelaten vaak, neen meest, den arbeid te verrichten met de eigen hulpmiddelen, voor een zware taak. Dikwijls dragend den last der sociale miskenning, missend bijna immer de hand, die hem toegestoken zou kunnen worden, wanneer geen maatschappelijke barrière te hoog geacht werd voor de handreiking, — moest de Indiër in den onbevooroordeelden beschouwer een bewonderaar hebben voor het feit, dat niet hooger percentage schipbreuk lijdt op de levenszee. Men ziet het tegendeel van bewondering. Nog steeds doet bij een overgroot deel van het beoordeelend en veroordeelend publiek de meening opgeld, dat de Indiër niet slechts moreel, maar ook intellectueel minderwaardig is.

Het is niet onverdienstelijk, hiertegenover de meening te stellen dat de indische leerling een meerwaardig intellectueel vermogen moet bezitten boven den leerling in Europa. Deze opinie hoorde ik in Duitschland uiten, in den loop van een levendig gesprek, dat ik had met een leeraar eener Oberrealschule. Wij waren over onderwijs-systemen en onderwijs-belangen komen te spreken, vergeleken de leerstelsels hier en ginds.

De Oberrealschule in Duitschland is met een zesjarige burgerschool gelijk te stellen. Uit de vergelijking van de lesuren, de lesverdeeling, de vereischte examenkundigheden, de opvoering van de leerstof bleek: 1o dat de indische leerlingen der vijfjarige H. B. S. méér uren 's weeks geestelijken arbeid hadden te verrichten dan de duitsche; 2o. dat de indische leerlingen in de meeste vakken even ver, in de wiskunde zelfs verder komen in een vijfjarigen, dan de duitsche in een zesjarigen cursus; 3o. dat de indische leerlingen méér vakken te bestudeeren hebben dan de collega's in 't noorden.

Bij het maken van deze conclusies riep de leeraar in ongekunstelde verbazing uit: »Dan moeten de indische knapen wel hoogbegaafde leerlingen zijn, dat zij meer geestelijken arbeid in korteren tijd, in het tropenklimaat kunnen verwerken!" Wie zal ontkennen dat dit het geval is?

En bovendien moet men niet vergeten, dat de meeste indische leerlingen meer of minder te kampen hebben, al den tijd der studie door, met de moeilijkheden eener voor hen vreemde taal: het nederlandsch, de voertaal van het geheele onderwijs.

Inderdaad spreken deze feiten zulk een krachtige taal, dat daartegenover het oordeel over het minderwaardige intellects-vermogen diende te verstommen. Het zou ook verstommen, indien hier evenveel eerlijkheid ware bij onze beoordeelaars als bij den door geen rassen-hoogmoed kortzichtig gemaakten duitschen onderwijsman.

Maar er zijn nog meerdere aanwijzingen bij te brengen. Ik zal niet beweren, wat niet waar zou zijn: dat de indische leerlingen allen van beter intellectueel gehalte zouden zijn dan alle in Indië studeerende europeesche makkers. Dat zou dwaasheid zijn. Maar het is wel een feit dat de Indiërs in elke klasse, — ge kunt het vragen aan elken onbevooroordeelden onderwijzer of leeraar, en ge zult, als ge een indische school hebt doorloopen, dit zelf weten — de eersten zijn, uitmunten boven de rasechte europeesche jongelieden.

Men moet me goed begrijpen.

De Indiërs halen niet steeds de beste cijfers. Dat niet. Want daar komt een factor bij, die meer op 't karakter, dan op 't verstand betrekking heeft. De Indiër heeft een minder ontwikkeld plichtsbesef, is veel gemakkelijker mee te krijgen door een ondeugenden rakker om te spijbelen of om den onderwijzer »te pesten", zooals dat in schooljongensjargon heet. Maar elke onderwijzer zal moeten erkennen, dat de indische jongen een soepeler verstand heeft, gemakkelijk te leiden, zeer geneigd tot opneming van de onderwijsstof. Natuurlijk zijn er weer graden in 't oog te houden: jongens die spelende leeren en anderen, die zich veel meer moeten inspannen om de

een of andere materie onder de knie te krijgen. Maar er is iets te zeggen voor de meening van mijn vroegeren leeraar, later professor Boland, dat voor een wetend beschouwer de oosterlingen wel vernuftiger en intelligenter moeten zijn dat de westerlingen, afgezien van historische bewijzen, wijl die beschouwer het bewijs voor die stelling moet lezen in de tintelende oogen van de eersten.

Het was een apodictische, echt-bolandsche uitlating. Hij voegde er bij, dat wij ons daar nu niet mee moesten verblijden, want dat men in die zielsvensterlijes tegelijk onbescheiden naar binnen kon gluren in het gemoedskamertje en daar de ééne zonde naast de andere zou zien liggen.

De bedoeling is slechts, hier op te komen tegen de gangbare meening, dat de Indiër in den verstandswedloop met den Europeaan steeds ten achter moet blijven. Hij wordt niet voor vol aangezien op intellects-gebied. De vriendelijkste beoordeelaar gelooft hieraan te moeten toevoegen, dat de Indiër dan ook onder zoo ongunstige omstandigheden heeft te werken. Maar deze vriendelijke beoordeeling is onjuist; ondanks de gehandicapte positie van den Indiër, loopt hij den ren schitterend uit, en meest strijkt hij aan den eindpaal met den prijs.

Van andere zijde wordt tegenover de b e w ij z e n der practijk aangevoerd, dat de europeesche knaap hier te lijden heeft onder den invloed van het klimaat, welken de Indiër veel minder of in 't geheel niet ervaart. Dat is een verstandig woord. Het wordt door mij niet ontkend, maar tevens zij dan de opmerking gemaakt, waarom men dan niet de bestuurspractijk in deze gansche kolonie op deze omstandigheid gericht doet zijn. Waarom wordt juist de Indiër geweerd uit zoo veel mogelijk ambten?

De Indiër op de school vertoont reeds eenige neigingen en eigenschappen, welke voor intellects-gebreken gehouden worden door menigeen, die zich de moeite van het doordenken niet getroosten wil, maar welke eigenschappen gemeenlijk op gemoedsneigingen terug te voeren zijn. Ik sprak daarnet reeds van gebrek aan plichtsbesef. Echter moet ik den lezer verzoeken er wel rekening mede te houden, dat ik daar bij bedoelde een opvatting van plicht, zooals die ons uit het westen geleerd wordt. Er is een hoogere plichtsopvatting, filosofisch genoeg in conceptie om de aandacht en zelfs de eerbiediging te hebben van den beoordeelaar.

Met deze opvatting houdt heel vaak verband de zoogenaamde indolentie van den Indiër, van den oosterling in het algemeen. Indolentie wordt dan begrepen als, synoniem gesteld met: inactiviteit. Een groot deel van de indische leerlingen op de scholen hier te lande heet indolent, traag van hersenen, onwillig tegenover de studie.

Deze indolentie ziet men inderdaad. Maar dezelfde indolente knaap, die des morgens den onderwijzer rustig meedeelt, dat hij zijn les niet geleerd heeft, zonder motief aan te voeren waaróm hij haar niet leerde, is des middags op het voetbal-veld één der kwieksten.

Zucht tot traagheid — dat leert zoo iets reeds — is dus niet de oorzaak dier zoogenaamde indolentie. Die oorzaak ligt in een levensopvatting, erfelijk geworden van geslacht op geslacht. Ik zal er nog wel over komen te spreken. Voorloopig zij er slechts op gewezen, dat hier geen hersenfout moet worden nagespeurd, die er niet is.

Een al even gangbare meening omtrent het intellectueele opnemingsvermogen van den Indiër is de volgende: Men neemt n.l. wel aan, dat de jonge Indiër gemakkelijk leert, maar men houdt vol, dat met de jaren der puberteit dat opnemingsvermogen sterk vermindert en zelfs geheel verloren gaat.

Dit is een fictie.

Het verschijnsel der puberteitsinvloeden op de denkvermogens van den groeienden individu is overal ter wereld waar te nemen, maar men moest eens voor

al met de idee afrekenen, dat de natuur voor goed zou vernietigen de capaciteit van een orgaan, om die van een ander tot ontwikkeling te doen brengen. De natuur werkt harmonisch. En er is geen harmonie te bespeuren in de onderstelling, dat de natuur de hersen-organen van een schepsel meer dan tijdelijk zou terugzetten in vermogen, om zich verder alleen te wijden aan de ontwikkeling der geslachts-organen. Dat zou in strijd zijn met elk beginsel van evolutie in de natuur. En aan de juistheid van dit beginsel behoeven *wij*, kinderen van de eeuw van Darwin, Haeckel, De Vries en andere geestesheroën, toch waarlijk niet meer te twijfelen.

Natuurlijk heeft een tijdelijke stilstand in de ontwikkeling van een orgaan plaats, wanneer het rijpwordingsstadium van een ander orgaan aanvangt zich kenbaar te maken. Maar die tijdelijkheid is ook inderdaad slechts een tijdelijkheid.

In dezen geest werd op het laatste in 1910 gehouden anthropologische congres te Berlijn ook over den puberteits-invloed geoordeeld. Daar waren geleerde theoretici in den breede van het oordeel, dat ik hierboven even weergaf. Zij zijn in overeenstemming met de lessen, die de practijk van het leven ons geeft.

Het is een eigenaardig feit, dat bijna immer de bezwaren, welke aangevoerd worden ten bewijze van de minderwaardigheid van den Indiër, den indruk maken, gevonden te zijn om de wille van de zaak. Ik herinner mij een keurige uiteenzetting van prof. Dr. Snouck Hurgronje in *de Gids* van, naar ik meen, Augustus 1909, waarin betoogd werd, dat de moreele en intellectueele minderwaardigheid van den inlander een fictie was. Niettemin hecht men aan zulke uitspraak niet. Die past niet in den kraam. Dus gaat men haar voorbij en na het aanhooren van alle argument tegen de eigen meening, zegt men zoo vriendelijk mogelijk: »ge hebt het grootste gelijk van de wereld, en toch is de Indiër minderwaardig!"

Hierin zit een reusachtige onbillijkheid tegenover den Indiër. Maar om onbillijkheid geeft men in het koloniale bestuurssysteem ganschelijk niet. Dat systeem zelf is de manifestatie van het imperialistisch onrecht.

Wat meer of minder onrecht doet er niet toe.

Zelfs een man van zoo partijdige gevoelens als de jingo Maurits Wagenvoort, heeft gewaagd in een overigens door naïveteit in visie en waarneming wat onnoozel boek, zijn misbillijking uit te spreken over de wijze, waarop de koloniale regeeringsgeest den Indiër behandelt. Hij zegt: »De Indo's vormen in onze indische steden een europeeschen middenstand, welke onze belangstelling verdient en zich steeds aan onze aandacht zal blijven opdringen. Zij zijn daar nu eenmaal, zij hebben recht er te zijn, ook zij, *méér recht nog dan wij*: het is afkeurenswaardig in ons koloniaal beleid, dat wij hun niet alles geven wat hun toekomt, ofschoon wij steeds veel spreken over hun »minderwaardigheid."

Zoo durft zelfs te spreken een schrager van het moederlandsch régime. De terugstooting van den Indiër moet dan wel zeer opvallend zijn, *te* opvallend, om nog te verbloemen.

Maar, zegt men, de »men" die ons sart en treitert: »de Indiër is minderwaardig."

X.

Theoretici hebben reeds lang de waarheid erkend, dat de gekruiste rassen intellectueel op hooger plan staan dan de zoogenaamd zuivere, althans dan de m i n d e r gemengde rassen.

Het bewijs, of wil men liever: de grond van deze stelling, is niet zoo moeilijk te vinden als misschien wel lijkt. Ik heb zelf gelegenheid gehad in één van de nummers van mijn *Tijdschrift* dit kortweg te ontwikkelen.

De geest van den mensch is niet universeel. Er mogen tijden geweest

zijn in de geschiedenis der menschheid, waarin het gegeven was aan enkelen te meenen, en misschien ook met meer of minder recht te verkonden, dat *every knowledge was their province*, gelijk de fiere lord Bacon verklaard moet hebben, althans wanneer zijn biografen hem geen legendarische spreuken in den mond gelegd hebben. Er is echter tegenwoordig wel geen wezen, hoe ontwikkeld ook, dat zonder vrees voor een blagueur gehouden te worden, zou durven uitroepen dat elke wetenschap zijn provincie is. De kultuurarbeid van de menschheid is thans zoo gecompliceerd geworden, verdeelt zich over zoo oneindig uitgestrekt gebied, dat die arbeid evenmin universeel zijn kan. Er is een rustelooze detailarbeid te verrichten. Onze menschelijke kultuur, die eigenlijk ten doel heeft den mensch geheel los te maken van alle banden, die hem bonden aan zijn animalische natuur; onze kultuur, die van het gelukkige, volmaakte instrument der natuur maakte den onvolkomen en ongelukkigen schepper, gelijk Schiller ons heeft geschilderd in zoo wondermooi proza, — onze kultuur is een eeuwige strijd geweest met de natuur. Daarvoor was noodig de kultuurproblemen voortdurend te splitsen en weder te splitsen in nieuwe problemen. De oplossing van deze millioenen detailvragen kostte een reuzenarbeid en eeuwen van arbeid. Van de primitiefste arbeidsverdeeling der wilden in hun vermetele jachten op het groote wild, dat hun vijand en tevens hun voeding was, tot de ondenkbaar ingenieuse arbeidsverdeeling in een fabriek van technische wonderen, tot de ondenkbaar gecompliceerde geestelijke arbeidsverdeeling in de huishouding van de moderne maatschappij is een ononderbroken weg van eeuwen en tientallen van eeuwen gegaan.

Elk detail-probleem kon echter slechts worden verricht door een bizondere groep van hersencellen, want ook de natuur heeft het princiep der arbeidsverdeeling gevonden en toegepast. Ja, eigenlijk hebben wij niets anders gedaan dan dit beginsel der natuur te ontwikkelen en te verdiepen. Die detailarbeid op zoo menigvuldig gebied eischte voortdurend anderen aanleg, andere gangliën, andere groepen van hersencellen en grijze hersenmassa.

Zoo groote verscheidenheid van geaardheid kan evenwel nimmer worden aangetroffen in een zoogenaamd zuiver ras. Evenzeer als het huwelijk van te na aan elkander geparenteerde ouders in het product vaak tot idiotie of neiging tot epilepsie, kortom tot hersendegeneratie en geestesabnormaliteit voert, evenmin is te verwachten, dat uit zulk huwelijk een genie geboren wordt. Genieën hebben in zich inderdaad een groote verscheidenheid in geaardheid. Om die differentiën in een individu te vereenigen, waren zeer gunstige omstandigheden noodig. In de eerste plaats geheel verschillend geaarde ouders. Gaat de geschiedenis der menschheid na, en ge zult vinden dat de ouders van genieën juist aantoonen de verscheidenheid van geaardheid, die noodig is voor het begrijpen en verwerken van meest uiteenloopende kultuurproblemen.

Maar zou het dan anders zijn ten aanzien van een volk, dat een verzameling van individuen is? Wanneer verscheidenheid in geaardheid wordt gesteld als factor voor de geboorte van hooge individueele intelligentie, waarom zou dan verscheidenheid van geaardheid *on*noodig zijn voor het doen ontstaan van hooge v o l k s intelligentie? Dat is natuurlijk onlogisch en dus onjuist.

Integendeel. Het reine ras is juist een verzameling van *gelijk*geaarden.

Het reine ras wenscht juist van de anders-geaarden niet te weten en stoot hen terug uit de rasgemeenschap. Dat werd vroeger door de wilden geuit in den oorlog der stammen en *clans* onderling. De beschaafde menschen hebben daarvoor andere middelen gevonden: zij hebben de nationale, de ras-idee verfijnd en verdiept, en ze hebben de sociale barrières uitgevonden om toch nog te offeren aan dien overgeërfden

waan, dat een individu van een ander ras eigenlijk niet behoort in de eigen gemeenschap. Aldus heeft het reine ras de tendenz tot geestelijke intucht en dat is een groote, zoo niet de grootste, fout van het reine ras. Elke plantenkweeker, elke dierenfokker voorkomt intucht. En waarom? Waarom anders, dan omdat intucht belet de rasvariëering, en omdat juist deze variëering noodig is voor het doen ontstaan van andere geaardheid, het zij fysische of geestelijke.

Dat alles wordt door de theoretici tot lijvige boekdeelen uitgewerkt en met honderden van bewijzen gestaafd, aangevoerd voor de verzekering, dat de geestelijke capaciteiten van een mengvolk, een mengnatie, een gemengd ras uitgebreider moeten zijn en meer vermogend in de uitwerking van de door de kultuur ons opgelegde problemen, welke wij op te lossen hebben om wederom nader te staan bij het doel, dat de kultuur zelf ons stelt, en dat wij zien in een vóórtdurende vinding van nieuwe kultuurproblemen.

Dat is de theorie.

Heeft de practijk ons niet dezelfde uitspraak gebracht? Wat leert dan de geschiedenis? Kwamen de glanstijdperken der Grieken niet één of twee generaties na de bloedvermengingen met Doriërs en Ioniërs, na de emigratie naar Klein-Azie en Syracuse, na de punische handelsrelaties etc.? Zijn de heerschende volkeren van de oude wereldzee: Foeniciërs, Romeinen, Grieken, Egyptenaren e.a. geen voorbeeld daarvan, dat de bloedvermengingen eerst de kultuurkracht deden geboren worden, kracht, groot genoeg om zich met vrucht toe te leggen op de oplossing van kultuurproblemen, welke tot dien welhaast onoplosbaar waren geacht?

Zijn het niet juist de geniale persoonlijkheden uit de menschheidshistorie, die de kultuurwaarde der bloedvermenging aantoonen? Van Augustinus, den mestiès, tot Nietzsche, den Germaan met slavisch bloed?

Het is eigenlijk een algebraïsche kwestie van A plus B, waarvan de som grooter is, dan elk der samenstellende deelen.

A + B, inderdaad. Hoe weinig voelt de oostersche geest zich aangetrokken tot alchemie en machinetechniek b. v. Hoe moeilijk is het de westersche intelligentie, de ijle hoogten van het oosterschfilosofisch denken te bestijgen. Hoe gelukkige combinatie moet het onder gunstige omstandigheden zijn, die oosten èn westen in zich vereenigt!

De Indiër verkeert in zulke gunstige condities, waar hij product is van volkeren van zoo verschillende en zoo rijke geaardheid. Eenerzijds de daadkrachtige en van een materialistischtechnische beschaving doortrokken Noord-Europeanen, aan den anderen kant de kultureel zoo hoogstaande oostersche natiën, die geestelijk de wereld beheerscht hebben en waarachtig in wijsgeerig opzicht nog steeds een deel van de wereld, namelijk het denkende deel daarvan, beheerschen. En indien er dan al niet rechtstreeksche bloedverwantschap is met de in wereldwijsheid zoo uitmuntende volkeren van het aziatische vasteland, toch zijn zij door banden des bloeds innig gekoppeld aan deze volkeren.

Men hoort de stelling verkonden en zelfs verdedigen, dat de oostersche natiën, wellicht door de macht der massa en der wapenen, uitgevonden door westersche denkkracht, de heerschers zullen worden van het grootste deel der wereld, — nooit echter door een geestelijke, intellectueele superioriteit.

Die stelling wordt door de geschiedenis geloochenstraft.

De oostersche naties *zijn* de heeren der wereld geweest. Arabieren, Egyptenaren, Ariërs, Babyloniërs, Assyriëërs, Chineezen, Indiërs hebben elk op hun gebied, en vaak was dat gebied reusachtig uitgebreid, hun heerscherswil doen eerbiedigen door andere volkeren, die niet tot het oosten behoorden. Maar

ook in geestelijk opzicht beheerschte het oosten het westen.

De groote heroën van den godsdienst, wier leerstellingen thans nog leven onder de millioenen der menschen, waren oosterlingen. Boeddha is de incarnatie van den oosterschen geest. Zoroaster, Kong Foe-tsé, de groote moraalfilosoof van het oosten, Mohammad, en zelfs de Christus zijn in de conceptie van hun stelsels allen oosterlingen. Zelfs de Christus, voordat zijn leer — wil men hem dan beschouwen als godsdienstleeraar of als patriotisch anarchist, wat m.i. juister is — voordat zijn leer dan vertroebeld, vermaterialiseerd werd door een westersche maatschappij, die in denkmoed en denkvermogen nog niet rijp was voor het indrinken van een levensmoraal welke het oosten had uitgedacht.

Maar ook in de wetenschap zien we vele triomfen van het oosten. Arabië kende een tijd van geestelijken opbloei, toen de westerlingen nog gekluisterd waren in de duisternis van een maatschappelijke en geestelijke lijfeigenschap. Egypte berekende den zonnenloop en de aberraties daarin, in een periode dat de westersche wilden nauw ontkomen waren aan een tijd van kannibalisme.

Zoo gaat men voort.

Maar dat bedenkende, glimlacht men over den waan van het westen, dat het onverwinlijk is in zijn geest, in de zelfde ure dat de geest van wijsgeerigheid uit het oosten tot ons spreekt in de serene plechtigheid van het analytisch beschouwen der levens-problemen, waar het westen koortsachtig zich overgeeft aan het klinken van draadnagels in de pantserplaten van tot menschenmoord gebouwde oorlogsschepen.

Het rad der fortuin wentelt ongestoord voort. Geen macht is in staat dat rad tot staan te brengen. De dagen van macht van oostersche volkeren hebben plaats gemaakt voor de westersche, technische volkomenheid van het heden. Maar de ondergang der westersche naties is reeds nabij. Men ziet het in de corruptie van westersche volkeren. Met ziet het in den stilstand van de grootste en machtigste westersche mogendheden. Men ziet het in de verweekelijking der zeden, het voortschrijdende bederf in de moraal daarginds.

Wie dat alles kalm beschouwt, begrijpt dat de tijden veranderen. Hij is rustig in wachting van tijden, die komen. En al zou het wachten eeuwen duren — wat zou dat? Is een eeuw in het leven van een volk, meer dan een jaar in dat van een mensch?

Waarlijk, omdat de Indiër een oosterling is, behoeft hij niet te vreezen dat de toekomst hem niets te brengen heeft. De toekomst is voor den Indiër vol van belofte. Hij toont nu reeds in de moeilijkste omstandigheden van een door materieele misère geplaagd bestaan, hoezeer zijn denkvermogen daar nederligt als een veld, dat slechts wacht op de ploeg om vrucht te schenken aan den bezitter.

Er is bij vele Indiërs een innige overtuiging, — ik deel die tot op zekere hoogte — dat de moederlandsche staat, uit intuïtief besef van uiterst gevaarlijke concurrenten te kweeken voor de eigen zonen, concurrenten op geestelijk gebied, zich er bewust en met systeem van onthoudt den Indiër te geven wat hij noodig heeft voor de ontwikkeling van zijn sluimerend vermogen tot studie. Die staat, bevreesd dat de arbeidsmarkt gesloten zal zijn voor de eigen zonen, zoodra de Indiër zich als ernstig mededinger komt aanbieden voor den geestesarbeid, welke te verrichten is op het koloniale terrein, weigert mede te werken tot het vergemakkelijken van de gelegenheid voor den Indiër om zich te ontplooien. Ja, erger dan dat: die staat, de koloniale onderdanen niet evenwaardig en niet evengerechtigd beschouwende als de onderdanen in het moederland, ontneemt zelfs geleidelijk aan den Indiër de bestaande gelegenheden voor de studie. De Indiër, dat begint men nu toch waarachtig wel te begrijpen, staat in geen enkel

opzicht ten achter bij den europeeschen onderdaan. Zoolang men hem minderwaardig dacht, kon men den goedertieren heerscher spelen en hem wat onderwijs gunnen. Nu echter — zoo wordt gedacht; ik verzeker u dat zoo gedacht wordt — nu in de ziel begrepen wordt dat de minderwaardigheid een sproke is, nu wordt het zaak, de Indiërs den weg omhoog te bemoeilijken. Met een domme vrees toch is men bezield, dat de algeheele ontwikkeling van den Indiër hem de middelen geven zal, zich onafhankelijk te maken van een moederland dat hij hoogstens in naam als suzerein zou willen erkennen. Zoo wordt, herhaal ik, gedacht in onze kringen.

Om die redenen meent men dat alle eerdere pogingen, uit impuls geboren, om Indië betere onderwijsinstituten te schenken, nu weer worden ontnomen. Vroeger reeds een gymnasium, dat met veel gejuich ingewijd, weder werd opgeheven Nu weer een onderwijsinstelling als afdeeling B. En tegenover zulk regeeringsoptreden gelooft de Indiër ook niet te mogen rekenen op de verkrijging van een staatshoogeschool.

Het verbittert hem. Hij bedenkt, dat het ook hem gegeven zijn zal als de Schotten, geestelijk te heerschen over het zelfde volk, dat aanvankelijk in gunstiger conditiën geplaatst, op hen neerzag als op onordelijken, onbeschaafden, wilden, waarvan zelfs met de zweep op den rug niets te maken zou zijn, maar die thans tot een nationale schande schijnen te moeten maken de uitspraak dat *»Britain is a nation, governed by Scotts."*

Wij, Indiërs, zijn er tot in onze ziel van overtuigd, dat wij in elk opzicht de mededinging op geestelijk gebied van welk ander volk ook, het hoofd kunnen bieden. Dat intensieve besef echter juist verbittert zoo zeer bij de gedachte, dat een moederlandsche staat weigert te erkennen ons recht op een goede toekomst, te bereiken langs banen van geestelijken arbeid.

Wie echter zoo overtuigd is, en met gerecht betrouwen op eigen kunnen bezield, dien kan men waarlijk niet voor minderwaardig houden.

XI.

Het Karakter van den Indiër.

Dit is een zeer netelig probleem. De Indiër is in de oogen van zoovelen zulk een karakterbedorven sujet, in de oogen van anderen, de vriendelijksten, zulk een karakterzwak wezen, volgens de meeste niet indische beoordeelaars, vooral om dat karakter zulk een minderwaardige individu, dat ik kans loop verwonderde blikken te ontmoeten wanneer ik de stelling kom verdedigen, dat bij het opmaken van het debet en credit van de karaktereigenschappen van den Indiër, de schaal overslaat, en verre overslaat, in zijn credit. En toch houd ik vol dat dit zoo is.

Men diene evenwel één ding bij de beoordeeling nooit uit het oog te verliezen, n. l. dat men geen westersche maatstaf moet aanleggen. Dat is natuurlijk wel een beetje lastig, omdat men nu eenmaal geleerd heeft, dat de karaktereigenschappen van den westerling de *normale* karaktereigenschappen zijn. En het wordt voor den beoordeelaar eigenlijk nòg moeilijker, omdat ons geleerd wordt, van kindsbeen af reeds, dat in het westen ook alweer grenzen getrokken moeten worden. Zoo is hollandsch gebruik, dat men de hollandsche, althans de germaansche, eigenschappen voor de ware verslijt. Een Spanjaard en een Italiaan, om van een Portugees of een Griek nu maar niet te spreken, zijn voor een weldenkend Germaan een gruwel van onbegrijpelijkheid en dus verwerpelijk als karakterobject. Een spaansch stierengevecht bijvoorbeeld wordt allerwege afschuwelijk gevonden. Allerwege in N o o r d-Europa dan natuurlijk. En een bulhondengevecht of een bokswedstrijd wordt, zoo niet goedgekeurd, dan toch vergoëlijkt en door duizenden Germanen geestdriftig toegejuicht. Nu heb ik zoowel stieren-

gevechten als bokswedstrijden bijgewoond en nu kan het al weer liggen aan mijn oostersche afkomst, maar ik vind een stierengevecht iets schrikwekkends en sensationeels mooi, artistiek onuitzegbaar schoon, terwijl ik een bokspartij een brute, van alle schoon ontdane, vertooning vind. Maar daarover kom ik wel later te spreken: over de ons allen inwonende wreedheidsbehoefte.

Thans slechts wilde ik aanvoeren dat men bij de beoordeeling van het karakter van den Indiër vooral zorgvuldig zij in het trekken van conclusies, steunend op een noord-europeesche basis. Wanneer men den Indiër werkelijk goed wil beoordeelen, dan moet men trachten idee te krijgen van zijn anders geaarde psyche. Dat is heel moeilijk. Ik vraag den beoordeelaar niet, dat hij zich zal stellen op het standpunt van dien ander, want dat is niet mogelijk. Dat is de eisch van objectiviteit, die eigenlijk een frase is. Objectiviteit is m. i., — ik heb dit inzicht al meer verdedigd — een uitgevonden begrip voor iets onmogelijks. Objectiviteit bestáát niet. Wij zijn altijd subjectief. En dat is heel goed ook. Want aan die zoogenaamde objectiviteit heeft men geen houvast. De objectieve mensch, — waarmede eigenlijk een ander mensch wordt bedoeld, dan die men gewoon is te ontmoeten, te spreken, te hooren, — heet iets bizonders te zijn. Hij is inderdaad slechts één, die voor eigen meening terugdeinst. Een schipperaar, die ook wel het standpunt van den ander wil billijken, zoolang hij er zelf geen nadeel van ondervindt. — »Ik begrijp heel goed, — wat zeg ik: ik waardéér het standpunt van den opstandeling, die door partriotisme wordt gedreven," zegt de objectieve mensch, en hij zal alle macht in het werk stellen om het gewaardeerde standpunt van dien opstandeling, door geweld als het moet, onmogelijk te te maken. Dit is een voorbeeld van de z. g. objectiviteit dat duidelijk spreekt. Maar gemeenlijk is de objectiviteit op elk ander punt van het zelfde allooi als van den conservatief, die het standpunt van den revolutionair te waardeeren vindt »van diens standpunt, wel te verstaan."

Ik wijd hier een klein beetje over uit, omdat dat verschil tusschen objectiviteit en subjectiviteit zoo sterk uitkomt tusschen oost en west.

Menig beoordeelaar van den oosterling ziet voor een rustige objectiviteit aan een onverschilligheid voor het doen en laten van een ander, dat hem er toe brengt de handelingen van dien ander met een zeker, voor vergevingsgezindheid gehouden, gebrek aan interesse te beschouwen, hetgeen den meesten Europeanen geheel ontbreekt. De oosterling is in het geheel niet objectief, zelfs in hooge mate subjectief, maar hij gevoelt te weinig belangstelling met het lot van den naaste om zich er toe te zetten over dat lot diepgaand na te denken. Dat verklaart veel in de uitingen en verschijnselen van het maatschappelijk leven in het oosten, het gebrek aan solidariteit, het gebrek aan medegevoel vaak, maar het heeft ook veel goeds.

Die groote neiging tot subjectiviteit van den oosterling in het algemeen is zeer begrijpelijk. De ontwikkelingsgang van het oosten is immers zoo geheel anders geweest dan die in het westen. Was deze ginds socialistisch, in het oosten heeft men de individualistische ontwikkeling gehad, zelfs van den staat en de oostersche maatschappij. Ook in den kultuurgang van oosten en westen vindt men dat diepgaand verschil: de individualistische neiging tot zich-zelf-zijn en het kudde-instinct dat tot aansluiting drijft. Concreet mag dit instinct het westen inderdaad tot groote kracht hebben gevoerd, de kracht van de eendrachtige samenwerking, anderzijds heeft de individualistische uitleving gevoerd tot grootschere gedachten en tot veel volkomener zelfbeheersching, dan in het westen met de ruwste en meest barbaarsche straffen is bereikt.

Dit is zulk een diepgaand verschil

tusschen oost en west, dat men zich daarvan wel een zeer helder beeld moet vormen, alvorens er zich toe te zetten een oordeel te vellen over verschijnselen, welke met het karakter van den oosterling samenhangen.

De Indiër nu is, zoo heb ik bij voortduring pogen aan te toonen in deze reeks artikelen, een oosterling. De invloed van het oosten is zóó machtig, zoo albeheerschend, dat de Indiër in zijn tusschenstadium veel dichter staat bij het oosten dan bij het westen. Natuurlijk in het algemeen gesproken, en hoezeer in vele gevallen de Indiër door gebruiken en maatschappelijke zeden, door opvoeding en ontwikkelingsgang nabij het westen staat.

Dat is niet zoo vreemd, als door een mijner lezers werd opgemerkt.

Wij hebben waargenomen, en dit is waarlijk niet te ontkennen, dat fysisch de Indiër een oosterling is. In zijn lichaamsbouw, in zijn gelaatstrekken, in de domineerende kenteekenen van neus en haar is de Indiër een oosterling. Waarom zou men dan aannemen dat hij in de psyche een westerling zou zijn of zelfs maar minder den invloed van het oosten zou hebben aan te toonen? Een dergelijke hypothese berust op geen redelijken grond. Het is heel begrijpelijk dat de anthropologen aan fysieke eigenschappen stamverwantschap naar ziel en karakter afmeten. Er zijn bijvoorbeeld Germanen, zoo wordt althans verzekerd door de frenetieke germanophilen, die zwart haar hebben en donkere oogen, die het brunette-type vertoonen. Maar heeft een dubieus geval blauwe oogen en blonde haren, dan rekent men hem te gemakkelijker tot de Germanen -- en wel dadelijk met de bijgedachte, dat zijn psyche de psyche van een Germaan is, dat hij de karaktereigenschappen bezit van den Germaan.

Dat is inderdaad niet vreemd en niet dwaas. Dat is logisch. Men heeft immers geleerd door het leven-zèlf, dat de gelijkgeaardheid van karakter wordt gedemonstreerd door de gelijkgeaardheid van het uiterlijk?

Op welken grond zou men dan meenen, dat, waar de gelijkgeaardheid van het fysiek met de oostersche bloedverwanten van den Indiër bestaat, zijn karakter geen gelijkgeaardheid zou toonen met het karakter van den oosterschen bloedverwant?

Ik zelf heb aangevoerd, dat de Indiër een tusschenvolk vormt tusschen oosten en westen, en ik heb aan dit feit groote beteekenis gehecht voor de toekomst van den Indiër. En dus zou ik niet gaarne gevangen willen worden in eigen woorden, door nu aan te voeren dat de Indiër, een oosterling zijnde, daarom ook zou behooren tot den zelfden stam of hetzelfde ras van zijn oostersche bloedverwanten. Dat zou evenzeer onlogisch zijn. Evenals ik heb pogen duidelijk te maken dat de Indiër, wat zijn intellect aangaat, in zoo gunstige positie gesteld is, vatbaar voor de materialistisch sterke civilisatie van het westen en de leere, tot in fijne abstracties zich terugvindende kultuur van het oosten — evenzoo verdedig ik op vrijwel gelijke gronden, dat in het karakter van den oosterschen Indiër een vermenging plaats heeft van de eigenschappen van beide ouderreeksen. De slechte *en* de goede eigenschappen. Toch neem ik dadelijk, consequent, aan, dat de eigenschappen van het biologisch en dus ook psychisch sterkere ras, dat is: van de oostersche ouderreeks, overwegend vertegenwoordigd zijn in het karakter van den Indiër. En dat voornamelijk maakt den Indiër voor den Europeaan zoo moeilijk te beoordeelen, zoo gemakkelijk te veroordeelen, omdat hij »niet begrepen" wordt.

Als ik dit hierboven geschrevene overlees, vind ik het eigenlijk overbodigheid om het nòg eens te zeggen. Dit alles spreekt zóó van zelf. Dit alles ligt zóó voor de hand. En toch wordt het bestreden, openlijk of onbewust. Openlijk wel door de minsten, maar die dan toch meenen, in strijd met de feiten om ons heen, dat het europeesche bloed, dat zich leent tot

de vermenging, van winnenden invloed is in de psyche van den geboren wordenden individu. Maar stiller, onbewust, veroordeelt men den Indiër in de tot spreekwoorden geworden zegswijzen: Het is maar een sinjo; zoo onbetrouwbaar als een sinjo; hij liegt als een sinjo; zoo valsch als een nonnah etc. Dat alles is er uiting van, dat het karakter van den Indiër niet begrepen wordt. Men doet ook geen moeite om hem te begrijpen. Waarvoor zou men? Is de Indiër geen afstammeling van een Europeaan, zelf Europeaan? Moet hij dan niet zijn, zooals de beoordeelaar zelf? Waarom zou hij anders zijn? Hij *is* niet anders.

En men meet hem met den zelfden maatstok, als men zich zelf zou doen.

En meet verkeerd!

Een voorbeeld, dat nog al duidelijk het v e r k e e r d e oordeelen van andere karakters toont. Het is nog zoo lang geleden niet gebeurd:

Een europeesch jongman heeft, om in relatie te komen met de lagere lagen onzer samenleving, Indiërs als tusschenpersonen noodig. Hij plaatst een advertentie in de courant met die strekking. Op de annonce komen verscheidene Indiërs tot den jongen Europeaan. Met dezen en genen maakt hij afspraak voor een volgende ontmoeting. Hij wordt door den één voor, den ander na, voor het lapje gehouden. Men laat hem staan of wachten. Men houdt zich niet aan de afspraak. De jonge man roept verbitterd en geërgerd uit: »Ziet daar dan, wat die Indiërs waard zijn!"

Ik zal zeker zulk optreden niet billijken. Maar er kan een reden voor geweest zijn. De jonge man is iemand van zeer goeden huize, iemand, die echter ook zeer beslist de gave mist om de luidjes, waarmede hij te maken heeft, op hun gemak te zetten, zooals zij dat gaarne zouden hebben gezien. Met een hartelijk aanbod om een whiskey-soda mee te drinken en met een goede sigaar alleen, stelt men den Indiër niet »op zijn gemak." Voelend, dat men hem zoo iets aanbiedt om de wille van de zaak, wetend dat hij in het gezelschap van den ander zeker niet thuis hoort, kweekt zulke ontvangst meer mistrouwen dan vertrouwen. Als daar nu nog maar even bij komt, dat de Indiër zich laat leiden door een onaangenamen, sterk subjectieven indruk van de persoonlijkheid van den ontvanger, dan gaat hij heen met het vaste voornemen, zich met deze zaak n i e t in te laten. En daar hij vreest voor de argumenten van de andere partij toch te zullen zwichten en zich tegen zijn zin te verbinden tot iets, waarover hij later misschen spijt zal hebben, zorgt hij met den ander niet meer in contact te komen.

Daar hij niet van ruwheid houdt, verkiest hij dit optreden boven een openhartiger mededeeling, dat hij niet voor het werk te vinden is.

Dat is verkeerd, wordt dadelijk geoordeeld.

Zeker dat geef ik toe.

Die man is een onbetrouwbare kerel, heet het verder.

Dat geef ik n i e t toe. Er zijn redenen, die voor hèm wichtig genoeg waren, om te doen zooals hij deed. Bovendien vreest hij, dat het hem wellicht uren gepraat zou kosten alvorens hij den ander, beter van de tongriem gesneden en meer ontwikkeld, zoodat hij genoeg argumenten bij de hand heeft, tot zijn inzicht zal hebben gebracht. A l s dat dan nog maar gelukt! Dit alles heeft met betrouwbaarheid niets te maken. Alleen is er een ongelukkige schroomvalligheid te constateeren. En die wordt verklaard met verwijzing naar een onvoldoende ontwikkeling, toch wel voldoende om eigen inferioriteit te doen ervaren.

Die betrouwbaarheid is een cardinaal punt in de beoordeeling van het Indiërskarakter.

Ik zal er nog lang over moeten spreken.

XII.

Men weet, dat de islamiet zich nauwlettend houdt aan de l e t t e r van den qoran, als het dan niet aan den geest

van het Heilige Boek is. Den islamiet is het woekeren verboden. Welnu, hij zal zorgen, dat het vergen van méér rente dan hem behoorlijk toekomt, geschiedt onder omstandigheden, waarop de kwalificatie woeker niet schijnt te passen. Zulke spitsvondigheid heeft de oosterling in zeer sterke mate. Hij zal ook gaarne de preciese beteekenis gehecht zien aan zijn woorden. En als gevolg van die neiging, zal hij ook daar, waar men hem aan zijn woorden h o u d e n kan, zorgen dat hij óf zeer nauwkeurig zich uitdrukt, óf zich bedient van een dubbelzinnigheid, welke hem eventueel in staat stellen zal, zich aan een voor hem onaangenaam gevolg van zijn uitingen te onttrekken. Het heet in Europa gemeenlijk, dat zooiets een jodentrek is. De Joden hebben nu eenmaal den naam van een arglistig volk te zijn, hetgeen, even als elke algemeenheid, een onwaarheid in zich sluit.

Die trek zit ook in ons, Indiërs. Ik heb mij voorgesteld, in deze artikelen het ontleedmes te hanteeren, zonder eenige terughoudendheid.

Waar slechte karaktereigenschappen en neigingen in ons innerlijk leven zijn aan te toonen, daar *zal* ik ze aantoonen. Het is de bedoeling niet, den Indiër beter voor te stellen dan hij is. Ik wil hem schilderen, zooals hij in waarheid is.

Die trek dan leeft in ons, Indiërs, ook. Het is begrijpelijk, dat hij er is. Eigen mindere ontwikkeling; de vrees, dat men de portee van eigen woorden misschien niet vat; het wantrouwen, dat de andere partij meer zal weten neer te leggen in hetgeen gehoord of gelezen is, hetgeen komt uit zijn, des Indiërs, mond of uit zijn pen, doet hem voorzichtig zijn daar, waar hij meent straks te worden vastgenageld bij eigen uitlatingen of uitingen. Daarom zal men ontwaren, dat de Indiër in noodzakelijke gevallen vaak geen definitief antwoord geeft. Hij weet niet, wat men voor heeft met het antwoord, dat hij gaat geven. Hij vertrouwt den ander niet voldoende, om zich aan hem over te leveren met een antwoord. Wie daar niet op let, is geneigd den Indiër onbetrouwbaar te noemen.

Voor dubbelhartigheid wordt dan echter versleten, wat niet meer dan een groote voorzichtigheid is. En dat deze bestaat in het oosten met zijn individualistische staatsontwikkeling, is toch waarlijk ook niet wonderlijk.

Het is er van generatie op generatie in gegaan dat een onvoorzichtig woord groote gevolgen na zich kan sleepen. Het is er van geslacht op geslacht ingegaan, dat de vorst, de machthebber, de groote, de ambtenaar, de gezagsdrager in het algemeen, gebruik kan maken van zijn ongecontroleerde macht, om voor een onvoorzichtig woord ver buiten verhouding te straffen. En het pleit slechts voor een kalm gemoed en een koel verstand, wanneer men zich niet laat vangen op zulk een woord. De ontwikkeling van het oosten heeft diplomaten gekweekt, hetgeen zoo vaak door westerlingen wordt bewonderd. Dit is méér waar, dan het omgekeerde: dat het diplomatieke karakter van den oosterling de ontwikkeling van het oosten heeft beheerscht.

De gewaande dubbelhartigheid is derhalve een overblijfsel in den gemoedsaanleg, verklaarbaar uit overerving van neigingen, die door voorzichtigheid in het leven werden geroepen en die met betrouwbaarheid waarlijk niet van doen hebben.

Ik weet, dat er onder mijn lezers zijn, die dit een spitsvondigheid mijnerzijds zullen gelooven te zijn, bedacht om uit een moeilijk parket te geraken.

Toch vergissen zich zij, die meenen dat de erfelijkheidskwestie hierin niet een krachtig woord mede te spreken heeft.

Een klein voorbeeld: Het zal wel een ieder zijn opgevallen, dat een hond zich eerst rond en rond draait, alvorens zich te ruste te leggen. Het zal echter waarschijnlijk wel niet bij velen zijn opgekomen na te gaan, waarom de hond dat vreemde kunstje vertoont waarover wij vaak genoeg even

geglimlacht zullen hebben.

Welnu, waarom doet de hond dat?

Misschien is de volgende uitlegging een aannemelijke. Alvorens er een andere en betere wordt gegeven, mag ik wel aannemen, dat deze uitlegging de juiste is: De hond was oorspronkelijk een bewoner der pampa's, der vlakten en grasvelden. Wanneer hij daar zich had neer te vlijen, moest hij zich een plaatsje màken. Om de halmen om hem heen neer te drukken, draaide hij zich om en om, dat was de meest practische wijze van handelen onder de gegeven omstandigheden. De hond echter is tientallen van eeuwen reeds huisdier van den mensch. Niettemin is het princiep van het behoud van karakteristiek door overerving zoo oersterk geweest, dat het rasinstinct, steunend op een verworven eigenschap, eigenlijk slechts op een gewoonheid of gebruik, de eeuwen door mede gegaan is, van het ééne geslacht op het andere.

Bij zulk een verbazingwekkend voorbeeld — en wie mij onvoldoende geloof meent te moeten schenken op dit zoölogisch gebied, wende zich tot den dierpsycholoog Theodor Zell te Berlijn, — bij zulk een *schlagend* bewijs van de taaiheid van het beginsel der erfelijkheid, zou het minstens van onvoldoende kennis van vele biologische verschijnselen getuigen, wanneer men daartegenover het veel minder verwonderingwekkende feit der overerving van psychische eigenschappen bij den Indiër verwierp. De van geslacht tot geslacht overgeërfde neiging om acht te geven op de uitingen, die verraden kunnen, is aldus geworden een bizondere eigenschap van het oostersch karakter. Daar mogen andere gemoedsneigingen bij gekomen zijn, om zulken aanleg te versterken, dat zijn dan bijkomstigheden. Overigens is het van eenige beteekenis, hier even bij stil te staan om er weder op te wijzen, hoezeer juist die oostersche invloed op het karakter van den Indiër heeft ingewerkt, sterker dan de westersche invloeden, en die trekken heeft doen voortleven.

Na zulk een inleiding zal het misschien velen mijner lezers duidelijk zijn dat een Indiër, — ik spreek hier weer in het algemeen natuurlijk, dadelijk zal betoogd worden dat er schakeeringen zijn — niet dezelfde waarde hecht aan dezelfde uitdrukkingen als bijvoorbeeld een Hollander.

Nu spreek ik niet van een taalbegrip, dat velen Indiërs parten speelt. Ik spreek ook niet van een verkeerd begrijpen als gevolg van onvoldoende ontwikkeling. Ik bedoel hier een Indiër, die volmaakt goed een voorstel of afspraak begrijpt, en die ook de vreemde, hollandsche, taal te goed beheerscht, om daarop met schijn van recht een beroep te kunnen doen, wanneer hij *en défaut* is.

Voorbeelden spreken. De vorige week had ik het over den jongen teleurgestelden Hollander, die zoo bitter uitriep: »Daar hebt u dan uw onbetrouwbare Indiërs!" Die Europeaan had afspraken gemaakt met Indiërs, met wie hij in aanraking kwam. Eén er van zou hem den volgenden dag komen bezoeken om 11 uur. Hij kwam niet. Een ander zou hem thuis verwachten om 7 uur. Hij was er niet. Welnu, ik ben er zeker van, dat deze Hollander, zoo gansch en al niet gewend aan den omgang met Indiërs, zich niet categorisch een belofte heeft doen geven. Hadde hij dat wel gedaan, hadde hij aangehouden, dan had hij zeer zeker ook categorisch antwoord ontvangen. Hadde hij aangedrongen op een belofte, een w o o r d e l i j k e belofte, zich niet tevreden gesteld met een: »nu-dat-is-goed" »ik-zal's-zien", dan hadde hij geen teleurstelling ervaren. Want even gemakkelijk als de Indiër, deze oosterling, zich ontslagen acht van wat door een Europeaan wellicht als een belofte of een verbindtenis zou zijn opgevat, evenzeer acht hij zich aan een categorische belofte hecht gebonden. Wanneer een Indiër, in het algemeen; zegt: »Ik beloof het u?", zóó, met dezelfde woorden, althans met derzelfden zin, dan zal hij nakomen, wat hij beloofd heeft. Daarop kunt ge staat maken. En vermoedelijk houdt

hij zich dan ook ernstiger en nauwgezetter aan die belofte, dan menige westerling.

Natuurlijk zijn er nuances en graden in de karakters van den Indiër. Men vindt onder hen ook zeer velen, die absoluut trouw blijven aan het gegeven woord. Er zijn er daarentegen ook, die onvoldoende waarde hechten aan het gezegde: »een belofte is heilig." En toch pleegt dat laatste weinig voor te komen — maar inderdaad moet dan ook sprake zijn van een b e l o f t e, een g e l o f t e voor hem. Dat juist toont de geschiedenis van het oosten, welke tallooze anecdoten en verhalen bevat van trouw aan een gegeven belofte, wat er ook van komen mag.

Indiërs, die niet trouw blijven aan het gegeven woord, zullen welhaast steeds de onontwikkelden zijn, of de vossigen, sluwen en spitsvondigen, die in de w i j z e, waarop een belofte gegeven wordt, een slag om den arm meenen te mogen houden, om aan de gedane toezegging te ontkomen.

Trouw wordt liefst uitgespeeld als een speciaal-germaansche karaktertrek. Een eminent man, als Houston Steward Chamberlain zelfs, verzekert dat juist die edele eigenschap de oorzaak is geweest van menig malheur en menig bedrog, waarvan de Germanen, in den omgang met andere volkeren, de dupe werden. Trouw echter is ook een eigenschap van den wilde, die zijn eer nog niet aan andere vormen heeft weten vast te koppelen dan aan zijn woord. Hij is echter met dat woord buitengemeen gierig. En zoo lang hij het niet formeel gegeven heeft, zoolang acht hij er zich niet door gebonden.

Dit is een ander feit natuurlijk dan het breken van een belofte uit onvoldoend intellectueele ontwikkeling, om te beseffen dat het onzedelijk is, het gegeven woord niet gestand te doen.

Maar met zulke dingen dient men toch rekening te houden, wanneer men te maken heeft met de individuen van een ander ras, een ander volk? Hoe vaak echter geschiedt dan zulke beoordeeling? Hoe uiterst zelden wordt het karakter van den Indiër in het geding gebracht, als het er om gaat dat karakter te beoordeelen?

Ik zal het niet goed praten, dat men in de wijze, waarop men een toezegging doet, reeds te voor de verontschuldiging legt, om die toezegging, als het gevalt, niet gestand te doen. Natuurlijk zal ik dat niet goed praten. Het zou mij persoonlijk hinderen, wanneer ik heenging van een ander en dien ander onder den indruk gelaten had, een belofte van me te hebben ontvangen. Uit den aard zou ik dus zulke handelwijze niet goedkeuren. Maar met betrouwbaarheid heeft dat niet rechtstreeks te maken.

Men vergete ook niet, dat de oosterling, en alweer ook de Indiër, ongaarne iets weigert. Dat is onhoffelijk, in ons oog. Een weigering is vaak eerlijker dan een vage toezegging. Dat voelen wij ook wel. Maar niettemin — het ligt in het Indiërs-karakter nu eenmaal, er een eer in te stellen niet onbeusch of onhoffelijk te zijn. Er is iets van een *hidalgo*-natuur in hem, ook wel met den humbug van den *hidalgo*. En dan is ook ruwheid den oosterling, en gemeenlijk ook den Indiër, uiterst antipathisch. De inlander heeft voor onbeschaafd en beschaafd de woorden ruw en fijn. Dat heeft beteekenis. De oosterling wil voor geen offer voor onbeschaafd worden gehouden.

De keuze wordt dan moeilijk. Wanneer het onbeschaafd wordt geacht, te weigeren, dan moet men het aanvaarden, dat men wordt beschouwd als een man, op wien niet staat te maken valt onder *alle* omstandigheden. Evenwel — zoo als ik zeide, wanneer men begint den Indiër te kennen en te doorgronden, wanneer men weet, dat men een categorische belofte van hem hebben moet, als men daarop dan ook wèl staat wil maken, dan zal men zelden, werkelijk zéér zelden bedrogen uitkomen.

Dit is een artikeltje geweest, geheel

gewijd aan de betrouwbaarheid van den Indiër in zeker opzicht. Ik geloof wel, menigen lezer te hebben aangetoond, dat het hier niet geldt betrouwbaarheid, maar een te vergaand offer aan de etiquette en een intuitieve diplomatie, waarmede wij ter wereld komen.

De volgende week zal ik dezen trek van het karakter van den Indiër nog nader moeten belichten.

XIII.

Ik zou nog eens spreken over de betrouwbaarheid van den Indiër.

Ik hoop te hebben duidelijk gemaakt, dat door velen offeren aan etiquette en diplomatieken zin wordt gehouden voor onbetrouwbaarheid. Er komt evenwel nog een andere factor in overweging. Eigenlijk de zelfde factor, welke ik reeds eerder heb aangevoerd. Het is het niet-begrijpen vaak, dat verkeerde meening in de hand werkt. Dat niet begrijpen is gevolg van afwijkenden aanleg en andersgeaardheid.

Het is eeuwig en altijd hetzelfde. Eeuwig en altijd de kloof tusschen oost en west. West, dat oost niet waardeert, ook niet de moeite nemen wil te waardeeren en dus ook niet begrijpen zal. Het is een alledaagsch verschijnsel dat de blanke, na een afspraak en overeenkomst gemaakt te hebben met een Indiër, met een oosterling in het algemeen, heengaat zonder dat er vertrouwen is in zijn hart, dat de ander zich aan die afspraak zal houden. Dat echter is reeds het begin van de teleurstelling die nu komen zal.

Het lijkt natuurlijk weer oostersch, wanneer ik hier als mijn besliste overtuiging uitspreek, dat, wat men v e r w a c h t te geschieden, ook geschieden z a l. De blanke, die heengaat met de gedachte, dat de ander hem misleiden zal, w o r d t in negen van de tien gevallen misleid. Waarom? Ja waarom. Er is natuurlijk wel een of andere wetenschappelijke of semi-wetenschappelijke verklaring voor te vinden, maar of die voldoet, is een andere kwestie.

De gedachten zijn ten slotte in de kern van oostersche filosofie het eenige, dat überhaupt bestaat. De gedachte is de oorsprong van al het zijn, leert de boeddhist. Die gedachte nu, die bij den blanke leeft, die gedachte, dat hij misleid zal worden, blijft niet besloten in de hersenwindingen van den denker alleen. Die gedachte doet medetrillen de gedachten bij anderen. Doet de gedachte niet de gelaatstrekken veranderen? Tracht men niet juist door een onverschillig en strak masker, die verraderlijke werking der gedachten te beheerschen? Die gedachte zal dus ook bij de andere partij associatie wakker roepen. Dat gaat bij zoo nauw contact als tusschen twee met elkander sprekende personen bliksemsnel, oncontroleerbaar snel. Terwijl de afspraak nog gemaakt wordt, voelt de een de gedachte bij zich opkomen te zullen worden misleid, voelt welhaast tegelijkertijd de andere de gedachte gewekt, dat hij niet vertrouwd wordt. Niets echter is fnuikender voor de verwachting met vertrouwen bejegend te worden, dan geen vertrouwen te geven. En wat ik hiervoor aanvoerde — hetgeen misschien door dezen of genen zal worden aangezien voor een wandeling in het rijk der mystiek, wat in wezen niets anders is dan een blik in het onmetelijk rijk der psychologie —, wat ik dan hiervoor aanvoerde is niets anders dan een kleine uitweiding om te komen tot deze toch nog immer niet voldoende gewaardeerde waarheid, dat om vertrouwen te winnen, men vertrouwen moet geven.

Hoe vaak hooren wij niet, dat de inlander zijn vertrouwen niet schenkt aan den westerling. Als zoodanig is dit veel te sterk uitgedrukt. In waarheid is het niet de vrees van oost voor west, het is een kwestie van mensch tot mensch. Elke europeesche taal heeft spreekwijzen en gezegden, die bedoelen tot leering te strekken aan wie te spoedig is met zijn vertrouwen, te goed van geloof. Maar in de samenleving van hetzelfde volk, van personen van gelijke geaardheid, verliezen zulke

gezegden veel van hun kracht. Waarom? Omdat men door gelijkgeaardheid veel eerder en veel beter beoordeelen kan, wat men te wachten zal hebben van een derde. Dat is heel duidelijk. Het is overigens menschen-aard en als maatregel van voorzorg, ook volstrekt niet af te keuren, niet te spoedig gereed te zijn met het verleenen van vertrouwen. Behalve nu dat de Indiër als oosterling die voorzichtigheid in veel grootere mate bezit dan de westerling, komt daarbij, wat ik daarnet reeds aanduidde met het verschil van geaardheid, dat het vertrouwen nog moeilijker, de voorzichtigheid tot omzichtigheid maakt.

Het is duidelijk dat de inlander den inlander meer en eerder vertrouwt dan den Hollander, en dat zelfs wanneer men alle reden hebben zou te veronderstellen, dat het vertrouwen bij den laatste beter geplaatst zou zijn. En zoo gaat het met elk ander volk. Laten we ons niet blind staren op iets wat den oosterling in het bizonder als fout wordt toegeschreven. De Hollander vertrouwt natuurlijk een Hollander méér dan een Belg of Fransch man. In het algemeen dan. In de lagere rangen vooral geldt rasgelijkheid als credietbrief, bij meer ontwikkeling eerst wordt zedelijke waarde in tel genomen, en dan vaak nog niet eens in de eerste plaats.

Men kan natuurlijk met een soort noodelooze bravoure verklaren, dat men daar allemaal niet om geeft, gelijk bij herhaling gebeurt, maar het komt mij voor, dat zóó een zich dan toch ook waarlijk niet te beklagen heeft, wanneer hij bedrogen uitkomt in zijn relaties met ons, Indiërs. Wij houden onzerzijds toch wèl rekening met zeden en gebruiken, met aanleg en neigingen van den westerling. Wij hebben het recht te eischen, dat men dan ook aldus zal handelen ten o n z e n opzichte.

Dat dan is, wat ik wilde opmerken ten opzichte van de betrouwbaarheid.

Resumeerende 't geschrevene in deze drie laatste opstellen, concludeer ik, dat de Indiër volstrekt niet minder betrouwbaar is dan een westerling. Alleen dient men voldoende kennis te dragen van zijn karakter en zijn neigingen, om over de barrières in den omgang van Europeaan en Indiër heen te komen.

Men bedenke, dat men met een, in hooge mate aan etiquette hechtend, voor ruwheid in den omgang terugschrikkend karakter te maken heeft. Men bedenke voorts, dat de sociologische ontwikkelings-historie in het oosten ons een groote mate van voorzichtigheid, door vele wijzen en vele volkeren als groote levenswijsheid geleerd, heeft gedicteerd. Men bedenke, dat om vertrouwen te ontvangen, veel vertrouwen moet worden gegeven, en dat de Hollander den Indiër even weinig vertrouwt als de Indiër den Hollander, waarbij dient opgemerkt te worden, dat dit n i m m e r in het nadeel van den Europeaan wordt uitgelegd, hetgeen een groote onbillijkheid is. Men bedenke, dat in heel vele gevallen ook het gebrek aan ontwikkeling den Indiër in den weg staat, wijl die gebrekkige ontwikkeling niet in staat stelt tot verstandelijke overweging bij het al of niet plaatsen van vertrouwen. Men bedenke eindelijk, en zeker niet het minst, dat overal ter wereld de rassenscheiding ook vaak een vertrouwen-uitwisseling moeilijk maakt.

Wanneer de hollandsche reiziger komt in een ot ander land, waar hij zich vreemdeling gevoelt, bij inboorlingen-stammen in Oost-Azië en Afrika, bij Zuid-Amerikanen, en zelfs bij volkeren die hem in familieverwantschap veel nader bestaan, maar die hij nog niet in hun gezelschappelijk leven kent, zal hij zich *wel* houden aan de vreemde gebruiken, zeden en karakterneigingen. Ja — zelfs, het gaat wel zoo ver, dat vele Europeanen zich wel de moeite geven om deze dingen te leeren kennen b i j d e i n l a n d e r s, hier in onzen archipel. Waarom dan wenschen zij dat zelfde niet te doen in den omgang

met den Indiër? Dit is vreemd bedenkelijk en spruit voort uit den onverstandigen aanslag van den Indiër als westerling, wat hij n i e t is. Zelden duidelijker dan juist hier openbaart zich dat verschil tusschen oost en west. Wie begint met den Indiër te beschouwen als een interessant product van oost en west, waarbij de invloed van het oosten fysisch en psychisch de sterkste is geweest, die zal allengs wel een gansch anderen indruk omtrent onze fouten en tekortkomingen medenemen. Ik heb reeds eerder gezegd dat de Indiër in de fijnere nuances van het moreele denken er andere zedestellingen op na houdt dan de westerlingen. In de grove lijnen der moraal ontloopen wij den Europeaan niet, wel echter komen zelfs groote verschillen helder aan het licht, hoe verder men zich begeeft van de grove omlijning naar het hart van den cirkel toe.

Hoe dwaas en hoe onbillijk in het oordeel zouden wij zijn, wanneer wij den Europeaan gingen meten met den maatstaf, dien w ij zouden aanleggen. Wat leelijke karikatuur zou daaruit te voorschijn treden. Dat doen wij echter zelden. Wanneer de Indiër een of andere handeling van den Europeaan niet goed begrijpt, dan zegt hij al gauw: »Nou-ja, soedah, het is een *blanda*". Dat wil zeggen: »wij begrijpen hem toch niet, die man handelt naar een anderen codex dan wij. Dat is nou eenmaal zoo zijn adat." Dit gaat zelfs zoo ver, dat wij er tot op zekere hoogte een v e r o n t s c h u l d i g i n g in zien. Het blanda-schap wordt dan een verdediging van iets leelijks, zoo al geen vergoelijking. Stel, een dronken Europeaan misdraagt zich zoo, dat Indiër en inlander er hun onstemming en verstoordheid door opgewekt voelen. Toch brengt men hem zijn wangedag zeker niet zoo sterk in rekening, als wanneer de dronkaard een Indiër of inlander zelf was. Ik weet zeer goed, dat hierin ook een zekere trots in schuilt; men acht zich immers b é t e r dan de blanke. Maar niettemin wijst zulk oordeel toch tevens op een grootere mate van onbevangenheid in het oordeel, dan bij den westerling gemeenlijk wordt aangetroffen.

Hier moet met andere maat gemeten worden en doet men dit, nadat men eerst bestudeerd hebben zal, welke maat de juiste is, dan zal het oordeel bij zulk één zich ongetwijfeld in ons voordeel wijzigen.

Hoe weinig Europeanen echter geven zich de moeite om den Indiër te leeren kennen? En hoe weinigen ook zouden in staat zijn tot die nauwgezette studie, die het opmerkzaam beschouwen en gadeslaan van een ander volk vereischt?

Héél weinigen inderdaad. Gevolg daarvan is, dat de Indiër van mond tot mond gaat als een wezen, behept met alle slechte eigenschappen, van vaders- en moederskant meegekregen. Dat er nog altijd lieden zijn, die werkelijk gelooven, dat dit mógelijk is, dat de natuur, die de grenzen van goed en kwaad niet kent, die geen grenzen maakt zelfs tusschen goed en kwaad, uit speelschheid den Indiër in de wereld zou stellen, beladen met wat slechts door menschen voor slecht en leelijk wordt gehouden, wijst op een in zoo hooge mate onvoldoende kennis van meest eenvoudige natuurproblemen, dat men daar nauwelijks meer over behoeft te spreken.

In een goed boekje van mr. D. J. van Doorninck, getiteld »Hollanders op Java en in Holland" (uitgave van H. D. Tjeenk Willink en Zoon, Haarlem), een boekje, dat ik gaarne zou zien in handen van vele Indiërs, is in enkele woorden opgeruimd — hopelijk met succes voor a. s. lezers — met die onzinnige veronderstellingen omtrent het karakter van den Indiër. Op pag. 71 zegt de schrijver: »Omtrent het karakter van den indo hoort men dikwijls twee stellingen verkondigen, die naar mijn meening onbewijsbaar en met de feiten in strijd zijn. De eerste is, dat de indo van de twee rassen, uit welke hij is voortgekomen, hoofdzakelijk de slechte eigenschappen zou

vertoonen. Deze stelling heeft m. i. slechts de waarde van een onderstelling; de juistheid wordt door de feiten geenszins aangetoond.

De tweede stelling is, dat de gemiddelde indo Holland en al wat Hollandsch is, zou haten. Ook het verkondigen van deze stelling berust m. i. op oppervlakkige waarneming. De indo haat den van niet tot iet gekomen hollandschen »kruidenier", die zich »hemelhoog" boven hem verheven voelt en zijn macht misbruikt, om den onder hem geplaatsten indo neer te drukken. Het is een bekend feit, dat de tot macht en aanzien gekomen parvenu, voortgekomen uit ongeveer dezelfde kringen als zijn ondergeschikten, in het algemeen meer neiging tot het onderdrukken van die ondergeschikten vertoont dan de machthebbende, die van huis uit tot de meest beschaafde kringen behoort. Op Java zijn vele misstanden hiervan het gevolg".

Die parvenu's in het algemeen, zoo terecht gegeeseld door mr. Doorninck, behooren tot het groote gros »ingelichten", waarvan *Insulinde's* laatste nummer gewaagde in de smalende tiraden, die hieronder volgen, en reeds, in ander verband, in *de Expres* werden opgenomen:

»Zoodra de baar in Indië voet aan wal zet, wordt hij door vrienden en bekenden «ingelicht." Wees voorzichtig voor den Indo, ze zijn dit en ze zijn dat — de Indo wordt afgemaakt. De «baar" gaat niet op onderzoek uit, dat hebben immers zijn oude vrienden en kenissen gezegd en dus .... zal 't wel zoo zijn. Op zijn beurt gaat hij t. z. t. andere nieuw aangekomen «inlichten." Zoo wordt de Indiër be- en veroordeeld. De een praat den ander na, hoe langer in Indië, hoe meer gezag om een oordeel te vellen."

Inderdaad: zulke »inlichting" doet kwaad, doet ontzaglijk veel kwaad.

De Europeaan, die zich van deze soort inlichtingen niets aantrekt, en zich zelf aan de studie van den Indiër zet, zal weldra komen tot de ervaring, dat de Indiër volstrekt niet minder waardig is dan de Europeaan uit de zelfde laag en van denzelfden stand.

XIV.

Andere Karakter-Eigenschappen van den Indiër.

Ik heb een bizonder hoofdstuk gewijd aan de onbetrouwbaarheid van den Indiër, dat wil zeggen: de onbetrouwbaarheid, die men hem verwijt en die in werkelijkheid toch waarlijk niet zoo bizonder groot is.

Ik moet echter het gansche vat van ongerechtigheid leegputten, het vat, dat in het oog van veel te velen het karakter van den Indiër is.

Wat is hij al n i e t, die arme Indiër!

Men scheldt hem indolent en toch koppig; men heet hem haatdragend en toch hulpvaardig; hij is lichtontvlambaar en ook weer stupide in aannemen. Hij gaat door voor een blockhead, overgegeven aan de sensueele lusten, waartoe zondige begeerten, die natuurlijk alleen in *hem* wonen, hem prikkelen en aanzetten; hij alleen is een wezen, getroffen door den puberteits-invloed op het intellect; hij is wraakzuchtig en kwaaddenkend, wantrouwend en diefachtig; hij liegt bij voorkeur; hij bedriegt gaarne. Er zijn nog tallooze, tallooze euvelen, waaraan dat karakter mank gaat. Ge kunt het zóó slecht niet verzinnen, of ge zult nog wel iemand vinden, die u verzekert dat de Indiër inderdaad zulke eigenschap bezit. Let wel, niet deze of gene Indiër, waarmede de veroordeelaar toevallig in aanraking is geweest, maar *de* Indiër, het geheele tusschenras, het heele verdoemde zoodje. De laatste beschuldigingen zijn ook van een bekoorlijke vinding. Ik bedoel het laffhartige pamflet van zich beschaafd dunkende hollandsche geneesheeren, die uit vrees voor concurrenten — dat is een goede, europeesche, d e u g d, dat begrijpt ge! — trachten, te voor reeds, de toekomst van de indische artsenschool te Soerabaja te schaden. Wij zijn volgens die heeren ellendelingen en schurken, die van abortus onze broodwinning maken (en dat is een kwaad ding voor vele

geneesheeren, die thans, in *deze* dagen, een broodwinning hebben in dit wetenschappelijk monopolie) en een tijdverdrijf van overspel (en ook dat schijnt een lastige affaire te worden, wanneer men gunsten van tot overspel-geneigde vrouwelijke patiënten zal moeten d e e l e n met anderen.)

Ik zal trachten zoo langzamerhand elke gemeenigheid van ons karakter te ontleden. Maar het is noodig ze dan te groepeeren, want anders komen we nooit uit dat ontzettend labirynth van gemeenheid.

De Indiër worde dus beschouwd als a l g e m e e n verschijnsel. Dat moet ik nu wel. Wanneer ik hier aanvoerde, welke groote figuren uit ons Indiërs zijn voortgekomen; wanneer ik aantoonde, hoevelen onzer, bij voorbeeld juist weder in dat ambt van geneesheer, hebben u i t g e m u n t door afwezigheid van baatzucht en materialistischen geldzin, en veel meer gedreven door menschenmin en liefdadigheidszin, hetgeen groote en schoone deugden zijn van ons, verschoppelingen, indien althans geen mijner lezers zich verzetten zal tegen zoo iets bizars als te veronderstellen, dat er in ons karakter nog plaats is voor zoo iets als een deugd!— wanneer ik aanvoerde, dat de Indiër intellectueele gaven heeft van meer dan middelmatige beteekenis, welke gaven hij in menig beroep heeft weten te doen uitblinken en schitteren — tien tegen één, dat mij dan zou worden verweten: »Nu ja, maar dat zijn uitzonderingen. De rest is een pover zoodje".

Wanneer men van een honderdtal Indiërs eens naar voren bracht negentig, niet als maatschappelijke nonvaleurs en zedelijke monstruositeiten te beschouwen, dan zou niettemin door velen worden volgehouden, dat deze negentig uitzonderingen waren en de tien overblijvenden eigenlijk als regel dienden te worden aangemerkt.

Dus nu in het algemeen.

Het algemeen karakter van den Indiër derhalve.

Het is bijna een onmogelijk taak hierover te praten.

Wat is dat, het algemeen karakter van een menschensoort?

Ik weet niet hoe ik dit stiertje bij de horens pakken zal. Ik zelf heb bij herhaling aangetoond, dat de karakteraanleg zoo bij uitstek individueel is; dat men elk individu diende te beschouwen als zoodanig.

Ik heb aangetoond, hoezeer de erfelijkheid een rol speelt in onzen aanleg; dat men den zoon van een westerschen man van energieke gedachtentraining en een zachte, beschaafde dochter van deze pralende eilanden, met anderen maatstaf meten moet dan een zoon van een verpieterden en verloopen dronkeman, van sergeant gedegradeerd tot soldaat, en een langsideerne, ongelukkig schepseltje, dat toch evenzeer háár recht heeft mogen doen gelden op het weinigje geluk, dat zij wellicht gemeend heeft te moeten zoeken in het samenleven met haar superieuren, immers blanken, toean. Dat heb ik allemaal meenen te moeten aantoonen, omdat het opvallend is, hoezeer de beoordeelaars het meest geneigd zijn om in dit opzicht, — het *minst* geeigende voor zulk procédé — een streep te trekken tusschen den Indiër en de anderen: de Indiërs daar beneden, alle anderen daar verre boven. En nu wordt eigenlijk van mij verlangd dat ik tòch in het algemeen van het karakter van den Indier zal spreken. Hoe moet dat? Hoe kan ik dat?

En toch moet het beproefd worden.

Er zijn inderdaad bizondere wetten — laat ik ze zoo noemen, — waaronder het karakter van een mensch kan worden gerangschikt en geclassificeerd. Op deze wijze komt men tot groepen van karakters, welke meer of minder vaak voorkomen in den algemeenen aanleg van een volk. En ik ben er Dr. Betz — hij is thans te Serang — dankbaar voor, dat hij mij indertijd een klein brochuretje van zijn hand, een waardevol brochuretje,

toezond, waarin hij het over zulke karakter-indeeling heeft. Ik wil nu van de rijke gegevens van dezen man der wetenschap gebruik maken.

Dr. Betz verwijst naar een studie van Prof. Hijmans, die gezocht heeft naar een classificatie der karakters. Hijmans vond, dat de bestaande oude, haast klassiek te noemen, onderscheiding der vier temperamenten (sanguinisch, cholerisch, melancholisch, phlegmatisch) onvolledig was.

Hij is gekomen tot een andere indeeling. Hij heeft drie klassen noodig voor de indeeling der karakters van alle menschen; drie klassen met hun tegendeelen. Deze drie groepen zijn: actieve karakters, dat zijn werkzame karakters, ook wel karakters die geen moeilijkheid hebben te overwinnen om tot een handeling over te gaan. De tweede groep is die der emotioneele karakters, namelijk die, welke vatbaar zijn voor aandoenigen. De derde groep wordt bepaald naar den duur der nawerking van aandoeningen en bewustzijnsinhouden.

Prof. Hijmans is met deze waarlijk gelukkige indeeling in drie of eigenlijk zes groepen gekomen tot de combinatie van slechts *acht* karakters. Ik zal ze hier weergeven:

1e. actieve emotioneelen met lange nawerking = gepassioneerden.

2e. actieve niet-emotioneelen met lange nawerking = phlegmatischen.

3e. inactieve emotioneelen met lange nawerking = sentimenteelen.

4e. actieve emotioneelen met korte nawerking = cholerischen.

5e. inactieve niet-emotioneelen met lange nawerking = apathischen.

6e. actieve niet-emotioneelen met korte nawerking = sanguinischen.

7e. inactieve emotioneelen met korte nawerking = nerveuzen.

8e. inactieve niet-emotioneelen met korte nawerking = amorphen.

Deze indeeling is wetenschappelijk gevonden en trekt aan door den eenvoud.

Intusschen laten we hiernaar dan even den Indiër indeelen.

Hij is in de eerste plaats sterk emotioneel. Hij moet dus worden thuis gebracht in de groepen 1, 3, 4 en 7. Dat komt ook vrijwel uit. De Indiër toch is in hooge mate gepassioneerd (groep 1). Ook de cholerische karakters komen veelvuldig voor (groep 4). Minder vaak, hoewel toch nog wel in beduidende mate, zijn onder ons de sentimenteele karakters vertegenwoordigd (groep 3). Nog minder algemeen zijn de nerveuzen (groep 7). Er blijkt uit deze indeeling al dadelijk iets anders. Dit namelijk: dat de derde klasse van karakters, bepaald door den duur der nawerking van aandoeningen, van geen bizondere beteekenis is voor ons. Er zijn evenveel gepassioneerden als cholerischen onder ons, evenveel hartstochtelijken als driftig-opvliegenden, terwijl ook de indeelingen in nerveuzen en overgevoeligen onder ons elkaar niet veel zullen ontloopen. Dit doet zien, dat even vaak een korte nawerking als een lange moet worden geconstateerd. Drift, opvliegendheid, vastbeslotenheid wijzen op cholerischen aanleg en op korte nawerking. Koppigheid, haatdragendheid en wraakzucht op lange nawerking.

Voor ons valt de keuze derhalve veel meer tusschen de actieve en de emotioneele karakters. De meeste lezers zullen het nu wel met mij eens zijn, dat de keuze tusschen deze beide klassen niet moeilijk is. Wij zeggen al ras, dat des Indiërs karakter voor alles behoort in de klasse der emotioneelen.

Dit dus vooropgesteld, vinden we, gelijk daarnet aangegeven, de gepassioneerde, cholerische karakters, de nerveuzen en sentimenteelen.

Dit is inderdaad wel de voornaamste karaktergroepeering.

In de psychosen, dat zijn, bij wijze van uitleg, de overdreven karakterneigingen, komt deze groepsverdeeling sterker uit. De nerveuzen slaan gemakkelijk over tot hysterie. Deze vindt men inderdaad zeer sterk onder ons.

De sentimenteelen slaan over tot melancholie. Deze gemoedsneiging is

echter zeldzaam onder ons. Ook de overdreven aanleg der gepassioneerden, dat zijn de krankzinnigen, de lijders aan paranoia in meest algemeenen zin, komen onder de Indiërs overigens zeldzaam voor. De cholerische karakters daarentegen, wier overdreven uitgroeiïng men in Europa slechts zelden tegenkomt, hebben onder ons wel zeer veel aanleg tot buitensporigheid.

Het zoogenaamd mata-gelap-zijn, de dolle tot tijdelijke krankzinnigheid welhaast uitslaande drift, is bij ons wel zeer sterk aanwezig.

Men ziet, dat ik ons karakter geenszins spaar.

Er komt echter nog veel meer. De tweede klasse-verdeeling namelijk.

We hebben de actief-emotioneelen (de gepassioneerden en cholerischen namelijk) en de inactief-emotioneelen, (dat zijn de nerveuzen en de sentimenteelen). Er is dus in de beschouwing van het algemeene karakter geen plaats voor de phlegmatischen, de apathischen, de amorphen, en slechts weinig voor de sanguinischen.

Dat mag nu nog zoo vreemd toeschijnen diegenen onder onze beoordeelaars, die met de zoogenaamde indolentie van den Indiër, de apathie dan die voor indolentie, voortspruitende uit geheel a n d e r e oorzaken, wordt aangezien, plegen te schermen, — het neemt niet weg, dat we dit op wetenschappelijken grond kunnen staande houden.

Beschouwen we de gepassioneerden en cholerischen — dat is, voor de zooveelste maal, de voornaamste karakteraanleg onder ons, — dan vinden we aan de hand der nauwkeurige waarnemingen van prof. Hymans en dr. Betz de volgende karaktereigenschappen:

Voor de gepassioneerden: menschen van één idee, muzikaal, godsdienstig, achterdochtig, pessimistisch, kwalijknemend, onverdraagzaam, energisch, hevig in begeeren, niet-realistisch, niet-erotisch, neiging tot zelfanalyse en distractie, neiging tot krittseeren, stelselmatigheid, accuratesse en punctualiteit, waarheidsliefde, eerlijkheid, geen vaagheid of extravagante ideeën, heerschzuchtig, vrijheidszucht, heftig en ongeduldig, familiegevoel, voorliefde voor het buitenleven.

Wat den cholerischen aanleg betreft, vinden we de volgende eigenschappen: energisch en hevig in begeeren, realistisch, optimistisch, aandacht op de buitenwereld, veelzijdig, welsprekend, geen vaagheid of extravagante denkbeelden, besliste meeningen, onverdraagzaamheid, vrijheidszucht, heftig, ongeduldig, veel menschenkennis, opportunistisch, ruim van blik, open oog voor nieuwe inzichten, eerlijkheid, waarheidsliefde, familiegevoel, eerlijk uitkomen voor bedoelingen, goede waarnemers.

In het volgende opstel zal ik nagaan, welke van deze eigenschappen het veelvuldigst voorkomen in het karakter van den Indiër. Ieder voor zich kan intusschen reeds nu de balans opmaken voor het karakter van de grootste groep onder ons.

XV.

De Gepassioneerde Karakteraanleg.

In het vorige opstel gaf ik aan, welke karaktereigenschappen volgens professor Hijmans en dr. Betz het veelvuldigst voorkomen bij de gepassioneerden en cholerischen, dat zijn de karakters, zooals ik heb aangetoond, die h e t m e e s t voorkomen onder ons, Indiërs.

Ik schilder u thans den Indiër, die als regel thuis hoort in deze beide rubrieken, en om te beginnen den gepassioneerden karakteraanleg.

Ik herhaal: ik spreek i n h e t a l g e m e e n. De eene Indiër heeft meer *deze*, de andere meer *gene* eigenschappen.

De gepassioneerde Indiër is iemand van één idee. Hij houdt vast aan één idee. Hij heeft den moed, die idee te handhaven in spijt van elke bestrijding daarvan, van elken aanval daarop. Hij

voelt in zich leven een machtige vrijheidslust, een drang om zich zelf te zijn. Zijn individualiteit is zeer sterk ontwikkeld. Hij verdraagt uiterst moeilijk een juk of een beperking van zijn vrijheid. Hij is vaak in hooge mate achterdochtig en speurt ook daar, waar zooiets niet aanwezig is, een aanslag op zijn individualiteit en op zijn persoonlijkheid.

Hij is echter niet buitensporig in zijn ideeën. Integendeel — deze zijn, ook in verband natuurlijk met de mate zijner ontwikkeling, — die moet ge in uw beoordeeling *nimmer* uitschakelen — vaak van zoo weinig diep ingrijpen in zijn bestaan, dat het voor velen moeilijk wordt te begrijpen, waarom er zoo gepassioneerd aan wordt vastgehouden. Hij is daardoor koppig en stijfhoofdig. Of maakt den indruk daarvan. Ook in dit taaie vasthouden aan zijn idee toont dit karakter zijn energie, zijn taaie vasthoudendheid, zijn groote overtuigingskracht.

Deze karakters onder ons zijn religieus in hooge mate en ook daardoor geneigd tot zelfanalyse en zelfcritiek. Afwezigheid echter van pessimisme maakt, dat de Indiër zich niet al te bezorgd maakt over de fouten, die hij in het eigen karakter aantreft. Zijn oostersche afkomst, zijn oostersche psyche, schenken hem bovendien zulk een mate van berusting, dat hij, al wéét hij de fouten in het eigen gemoed, zich niet bizonder inspant om die fouten te verbeteren. Het is noodig, vooral onderscheid te weten tusschen pessimisme en berusting. Het pessimisme van een in verkeerde banen geloopen boeddhisme, dat pasklaar gemaakt is voor een volk, de Hindoe's, die tegenover de weelderigheid van de natuur tragiek noodig hadden voor hun bespiegelende wijsbegeerte, oorzaak van een uitgroeiing tot pessimisme, van een hang naar tragedie — dit pessimisme kennen de gepassioneerde Indiërs niet.

Dit alles maakt, dat de Indiër in deze rubriek van karakters den aanleg tot wantrouwendheid, tot kwalijknemendheid en tot onverdraagzaamheid, — vooral en zeer sterk gevoed door een gebrek aan verstandelijke ontwikkeling, waardoor hij, volstrekt niet »dom" zijnde, gevoelt hoeveel hij mist en hoezeer een ander in kennis en weten zijn meerdere is — vaak tot een bedenkelijke mate heeft zien ontwikkelen. Het onmiskenbare gevoel van overheerschte te zijn, het gevoel van te worden »aangezien met den nek," zooals dat heet, het gevoel dat hij niet wordt beschouwd als een vol mensch, verbittert den Indiër. In zijn gemoed ontwikkelen zich ook in meerdere of mindere mate het wrokgevoel, de wraakzucht, de haatdragendheid door zijn sociale achterstelling — en daar mag dan tegen gepraat worden zoo lang als men wil, wij *voelen* dat wij achter gesteld worden, vooral in maatschappelijk, minder in staatkundig opzicht, en wij denken het onze van de betuigingen van afwezigheid bij den westerling van dien ellendigen superioriteitswaan, die reeds zooveel verdriet heeft veroorzaakt in onze rangen en onze gezinnen.

Deze Indiër, die nergens verneemt, dat hij *niet* zoo slecht is, als waarvoor men hem houdt, die nergens de bevestiging hoort uitgesproken, open en fier, dat hij in intellectueel en zedelijk opzicht waarachtig niet is de mindere, van wien ook, in gelijke lagen en gelijke kringen, versombert en verbittert vaak in zijn innerlijk. Zijn gemoed is niet in staat om het pessimisme op te slurpen als systeem. Pessimistische buien mogen dan voorkomen, en heel vaak voorkomen zelfs, zijn emotioneele karakteraanleg behoedt er hem voor zich over te geven aan dit pessimisme, dat één van de grootste ziekten is van het westen, 't welk zijn winters en zijn winterarmoede heeft leeren kennen, niet ten voordeele van het karakter der westerlingen.

De Indiër van gepassioneerden aanleg is niet realistisch, daardoor, ook omdat hij een groot innerlijk leven leidt, niet open, niet openhartig. Hij heeft ook geen voldoenden eerbied

voor de openhartigheid van vele westerlingen, wat hij vaak voor een domme deugd aanziet. Zijn oostersche ziel maakt hem diplomaat en voorzichtig, zijn wantrouwen en achterdocht versterken dezen karakter-aanleg. Gebrek aan ontwikkeling en berustende levensopvatting vaak maken hem speculatief in zijn inzichten. De realiteit trekt hem lang niet zoo aan als het land der droomen. De weemoed, die door natuur, door staatkundige en maatschappelijke positie hem eigen zijn, drijft hem tot zelfbespiegeling en tot zelfcritiek, zooals daar net reeds opgemerkt. Hij is, ondanks de generaliseerende uitspraken, punctueel en accuraat, zelfs zoo sterk, dat, waar geen ontwikkeling hem steun geeft, die accuratesse wordt de nauwgezetheid van een machine. Er worden grappen gemaakt over den indischen klerk, die zevenmaal zijn eigen doodvonnis uitschrijft, voordat hij het merkt, die zelfs de inktvlakken copieert, als hem het overschrijven van een of ander stuk wordt opgedragen. Gebrek aan belangstelling voor den te verrichten arbeid komt daarbij, maar dezulken behooren gemeenlijk *niet* tot de gepassioneerde karakters onder ons. Integendeel is de gepassioneerde, die in zich voelt leven een groote beslistheid, die geneigd is tot stelselmatige beschouwing en zelfcritiek, die in zich eveneens buitengewoon sterk ontwikkeld weet een gevoel voor recht en rechtvaardigheid, veel sterker dan bij den westerling in het algemeen, die geen individualistische ontwikkeling de zijne kan noemen, in zijn arbeid waarvoor hij bezoldigd wordt, en zelfs in den arbeid, welken hij zonder bezoldiging op zich nam, eerlijk, plichtgetrouw, en daardoor ook punctueel en accuraat.

Waarheidsliefde, — wat toch niet zoo nauw samenhangt met eerlijkheid als vaak gedacht wordt — is een zeldzame deugd onder ons. Het is begrijpelijk dat met een karakteraanleg tot wantrouwen, een positie, die tot reserve en voorzichtigheid noopt, een afkomst, die hem de waarde der diplomatie heeft geleerd — de waarheidsliefde lang niet die waardeering heeft onder ons, als ik zelf wel zou wenschen. Maar wanneer te eenigen dage deze karakterschets van den gepassioneerden Indiër tegen ons, zou worden uitgespeeld — ge ziet, dat ik zelf me daar ook weder niet heb weten los te maken van dat wantrouwen, dat in ons karakter zetelt — dan zou ik hier reeds de vraag willen stellen, of de materialistische aanleg van den westerling in het algemeen, de handelsgeest, die zich meester gemaakt heeft van het westen, niet ten slotte evenzeer hebben geleid tot een terugduwen van de liefde voor de waarheid, waarmede tegenover ons zoo vaak geschermd wordt.

En bovendien moet dan niet vergeten worden, dat diezelfde handelsgeest het westen veel sluwer gemaakt heeft in de inachtneming van conventioneele vormen, waardoor zelfs aan den leugen zoo gemakkelijk schijn van waarheid of van goede trouw gegeven kan worden.

Ik sprak daarnet van eerlijkheid. Die eerlijkheid bestaat onder de gepassioneerden inderdaad in veel hoogere mate dat in het westen, hoe vreemd dat dan ook menigeen mag lijken. In de eerste plaats hebben wij door onze neiging tot bespiegeling een veel grootere eerlijkheid tegenover ons zelf, een eerlijkheid, die ik, oosterling, veel hooger aansla in mijn waardeering, dan de eerlijkheid, waarvan blijken moet door het niet wegnemen van een som gelds en het zich-niet-vergrijpen aan den eigendom van een ander. Maar ook *die* eerlijkheid is voor wie ons meet, laagsgewijs in vergelijking met europeesche lagen, bij ons veel grooter dan bij den westerling, wien eigenlijk zijn gansche leven niet anders geleerd wordt dan de handen uit te steken naar wat hij krijgen kan — en, laat ik er bij zeggen, door die zucht tot bezit oersterk geworden is. Men wijst zoo dikwijls naar den Indiër, die zich schuldig maakte aan verduistering. Maar heeft men dan wel eens uitgerekend hoe veel g r o o t e r percentage westerlingen zich aan dezelf-

de misdrijven schuldig maken?

Heeft men wel eens met allen ernst nagegaan hoe laag de criminaliteit hier staat in haar statistische cijfers, in vergelijking met Europa bij voorbeeld? Neen, natuurlijk. En toch is het een niet weg te praten verschijnsel, dat toename der westersche beschaving medebrengt toename der misdaad. Maar waarom worden die vergelijkende maatstaven nimmer aangelegd?

De Indiër *is* eerlijk. Ook de inlander, in het algemeen, *is* eerlijk. Ge zoudt het eens moeten wagen in Europa, uw woning niet af te sluiten. En hier? In elke stad is voor oneerlijke lieden elken nacht uit de onbeheerde voorgalerijen der woningen heel wat weg te kapen. Waarom gebeurt dat niet? Toch waarlijk niet uit vrees voor de politie, die spreekwoordelijk slecht is in Indië?

Het zijn van die eenvoudige dingen. Waarom wordt daaraan nóóit gedacht? De misdaden, in Indië door Indiërs gepleegd, zijn van een geheel anderen aard. Het zijn niet de misdaden tegen den eigendom maar tegen den persoon, die hier het veelvuldigst zijn. En de cholerische aanleg van ook zulk een groote categorie Indiërs is daarvan één oorzaak.

Heerschzuchtig is de gepassioneerde Indiër in meerdere of mindere mate wel, en dat is heel begrijpelijk in verband met zijn overige karaktereigenschappen. Vrijheidszucht is immers sterk in hem ontwikkeld. Beschroomdheid echter staat de openlijke uiting van die vrijheidlievendheid in den weg. Vandaar, dat hij zich zoo vaak uit in het zoogenaamde »weggooien van een baantje", dat hem niet bevalt, of waar de chef hem niet bevalt, of waar een aanslag wordt gepleegd op zijn karakter, een aanslag, welke wellicht door menig westerling niet als zoodanig zou worden opgevat. Maar is dat laatste een slechte eigenschap? Waarom dan? Ik meen het tegendeel. Moeten wij dan allen worden tot slaven van den arbeid, ook van den arbeid die ons tegenstaat? Waarom moet dat? Meent men, dat daardoor het karakter wordt gevormd? Ik ben van oordeel, dat men door dat zoo aangeprezen »water-in-den-wijn-doen" lakeien vormt en ondergeschikten naar den geest. Nimmer persoonlijkheden. Waarom zegt men van zoo vele grooten, dat zij in de jeugd niet hebben willen deugen? Was dat niet willen deugen wellicht een bewijs van karakter, een karakter dat geen dwang verdroeg? En zou waarlijk zulk karakter niet goed zijn? Zou waarlijk zulk karakter g e v o r m d moeten worden? Zou de wereld niet verder zijn, wanneer men zulk karakter *niet* »vormde"?

Heftig en ongeduldig is de Indiër van gepassioneerden aanleg, ook wel maar natuurlijk veel minder dan zijn broeders van cholerischen aanleg. En dat is een van de voornaamste karaktereigenschappen die hem scheiden van de Indiërs die, inactief-emotioneel, uitgekreten worden voor indolent.

Twijfelmoedig is de Indiër in het algemeen ook, en de meesten onzer hebben in sterke mate in zich ontwikkeld het gevoel van berusting. Dat heeft die verkeerde diagnose van indolentie in de wereld gebracht, welke langs geen enkelen wetenschappelijken weg zou zijn aan te toonen als te bestaan in het karakter van den Indiër, als algemeen verschijnsel natuurlijk. Het komt zeker, hoewel in geringe mate voor, dat de Indiër van den vader flegma heeft medegekregen, van de moeder berusting en twijfelmoedigheid, en uit het huwelijk van zulke eigenschappen ontstaat dan de indolentie, de apathie, die men echter waarlijk zelden in onze emotioneele gemoederen aantreffen zal bij waarlijk serieuse beschouwing.

Een zeer leelijke karaktertrek is de intrige-zucht van den Indiër.

Zij is echter veel meer gevolg van andere eigenschappen: wantrouwen, achterdocht, voorzichtigheid, diplomatie, heerschzucht, eerzucht. Die intrigezucht heeft al heel wat goeds doen verloren gaan in de samenleving der Indiërs.

Daarmede dienen zij zoo spoedig mogelijk te breken.

Nog andere eigenschappen: dobbelzucht, gevolg van den niet-realistischen hang, den speculatieven geest. Maar overigens is de dobbelzucht bij andere volkeren en naties minstens even sterk vertegenwoordigd. IJdelheid en zucht tot poseeren, hang naar opschik, 't comediantenachtige in één woord, komen ook voor, doch niet algemeen.

Misschien, of neen zeer zeker, zijn er nog andere slechte eigenschappen. Maar de voornaamste zal ik wel hebben genoemd.

Een caricatuur is hij dus, niet waar, gij die den Indiër zóó slecht beoordeelt?

Maar ik zeg u, als Indiër, dat de Indiër vastberaden en energiek, vol initiatief en ondernemend kan zijn, en dat hij is een trouwhartige kaerel, een wakker en trouw kameraad, een ridderlijke natuur, beschaafd, sober, matig, ingetogen, hulpvaardig en hoffelijk, voorkomend en gastvrij, onbaatzuchtig en onzelfzuchtig, eerlijk en dapper, van een dapperheid die te velde zich uit in een élan en een geestdriftige bereidheid om zelfs zich zelf ten offer te brengen ....

En zulk een durft men minderwaardig noemen?

XVI.

De Karaktereigenschappen der Cholerischen.

Ik heb bij het nalezen van mijn vorig schetsje een glimlach niet kunnen onderdrukken. Ik heb zoo bij mij zelf gedacht: Ik zal eens een exemplaar van dat nummer der courant toesturen aan Dr. Betz. En ik heb geglimlacht bij de stille voorstelling welk verwonderd gelaat de dokter zou zetten onder het lezen. Want wat ik van den Indiër gezegd heb, in het algemeen, klopt op vele punten niet met de beoordeeling van den dokter. Ik heb het ook gedaan en er hem een schrijven bij gelegd om hem een en ander te verklaren.

Hij is de theoretische weter, en bij allen practischen zin, dien ik toch ook in mij heb leven, heb ik toch grooten eerbied voor de theorie. Die oogenschijnlijke tegenstrijdigheid verklaart Dr. Betz door aan te nemen karakters, die eerst geneigd zijn tot denken en dan eerst waarnemen. Het zijn nog enkele eigenschappen, die hij gaarne vervangen zou wenschen door de gave der flegmatischen, om eerst nauwkeurig te denken. Het type Darwin voert Dr. Betz aan, liefst dezelfde Darwin, die voor zijn denkprodocten eerst de geheele wereld in een langdurigen en hemzelf verlammenden strijd heeft moeten overwinnen. Daartegenover wordt het type Bolland ons voorgehouden als degene, die eerst denkt en dan waarneemt, of in het geheel niet waarneemt.

Maar ik dwaal af. Ik heb dus eerbied voor de theorie, en die van Dr. Betz zelf heeft alle aandacht verdiend en alle hulde tevens. Maar ik heb toch toch ook eerbied voor de waarneming der practijk, en nu heb ik zelf de gelukkige gelegenheid gehad om waar te nemen om me heen. Dat heb ik in dit geval op den dokter vóór, dat ik zelf een Indiër ben en de verklaring van het karakter van den Indiër natuurlijk niet moeilijk vind. En dan heb ik opgemerkt, en ik ben niet beschroomd om dat hier uit te spreken tegen den theoretischen weter, dat veel van wat hij geschreven heeft, in de practijk, naar mijn meening, niet past. Maar ik heb mij voorgesteld om ook daarover nog wel wat te schrijven, een schuchter tegenwoord op Dr. Betz' studie. Voorloopig heb ik mij een andere taak gesteld, namelijk: in ruwe lijnen het karakter van den Indiër te teekenen.

Ik gaf u reeds het portret van den gepassioneerde. Natuurlijk een algemeen portret. Ik kan dat niet genoeg herhalen. Een waarlijk groot aantal onzer Indiërs hebben meerdere of mindere eigenschappen van het gepassioneerde karakter in zich, en ook van

het cholerische. Hier is al dadelijk een heel groote moeilijkheid. De Indiër heeft n.l. ook karaktereigenschappen in zich, die volgens het schema van Dr. Betz, dat mij tot leiddraad diende, in andere rubrieken thuis hooren. Niet onwaarschijnlijk, dat deze vormingen tusschengestalten zijn, veroorzaakt door de bloedmenging der zoo verschillende ouders.

En nu dan iets van de cholerischen.

Zij zijn, zooals hiervoor gezegd, de actief-emotioneelen met korte nawerking.

Laat ik er u zoo een schilderen.

Hij is heftig in zijn begeeren, daardoor ook energisch, althans daarin. Hij zal om zijn begeerte te bevredigen over hinderpalen heenstappen, die menig ander onoverkomenlijk schijnen. Hij zal, totdat die begeerte bevredigd is, zich geheel geven aan die ééne idee der begeerte, welke die dan ook zij. Men behoeft volstrekt niet in de eerste plaats te denken aan materialistische begeerten. Hij mist echter de goede waarneming van de verhoudingen, de toestanden en de personen, die hem al of niet dienstig kunnen zijn in de bereiking van het doel der begeerte.

Vanzelf is hij optimistisch van aard. Hij vertrouwt gemeenlijk op zich zelf, op zijn kracht of op zijn behendigheid. De neiging tot inkeer, tot zelfbespiegeling, is hem in het algemeen vreemd, althans komen deze trekken niet in hoofdzaak tot uiting. Zulke eigenschappen toch zouden hem van zijn begeerten terughouden, zouden op zijn minst de begeerte zelf veel minder sterk doen zijn. Hij is dan ook zeer realistisch.

De cholerische is een bluffer, die graag over zich zelf spreekt en zijn daden verhaalt. Dat is de wijze, waarop zich bij hem de welsprekendheid uit.

Vaagheid kent hij niet. Hij ziet in zijn realistischen aanleg de dingen veeleer cynisch en brutaal met gewoonlijk een meer of minder openlijke verachting voor het droomerige, het niet-werkelijke en tastbare, maar toch een verachting, die in het geheim bestreden wordt door een gevoel van bewondering voor den gepassioneerden dweper, die zoo anders is dan hij zelf. Bedenkt dat in het oosten de godsdiensten ontstaan zijn, die tegen de zonde van het vleesch predikten en die den weg tot de loutering aangaven. Dat heeft beteekenis. Germanen b. v. dachten daar niet aan en het christendom was in dat opzicht een verkeerde godsdienst voor hen. Want zij maakten zich zelden schuldig aan die zonde des vleezes. Maar het oosten had dien rem wel zeer noodig. De begeerte, en dus ook het erotische, was sterk ontwikkeld in het oosten, hoe vreemd het ook klinkt, waar juist ook het oosten den inkeer, de zelfanalyse en de zelfcritiek kenden en kennen. Het zijn de uitersten, die elkander ontmoeten, en ook dat is zeer begrijpelijk. Zij werken op elkander als voortdurende prikkels.

Onverdraagzaam — maar dan ook van korten duur — is de cholericus onder ons. Prikkelbaar in hooge mate, maar wantrouwend, als de gepassioneerde, is hij niet. Het tegendeel daarvan is waar. Hij is goed van vertrouwen, *te* goed van trouwen. Dwang vindt hij een verschrikkelijke zaak. Zijn vrijheidsliefde is nog veel sterker ontwikkeld dan bij den gepassioneerde.

Hij is heftig en ongeduldig, in tegenstelling met de velen onder ons, die véél geduld hebben, een erfenis van moeders kant.

Hij is zeer beslist in zijn oordeel, ook al spreekt hij vaak, uit resten van diplomatische voorzichtigheid in zijn karakter, dat oordeel niet uit.

Wraakzuchtig is de cholericus onder ons, in tegenstelling met den gepassioneerde, niet. Integendeel, hij vergeeft spoedig: Zijn waarheidsliefde is onder alle karakters onder ons Indiërs, het sterkst ontwikkeld. Hij is ook eerlijker dan de anderen, voornamelijk een gevolg van gebrek aan diplomatie en voorzichtigheid in zijn aanleg.

Volgens het schema van Dr. Betz zouden deze karakters ook in zich

hebben het streven om eerlijk uit te komen voor bedoelingen. Dat lijkt mij geen andere trek, dan die van de eerlijkheid of de afwezigheid van diplomatieken zin. Hij mist het berekenende in het karakter en dat maakt hem ronduit en ridderlijker dan de anderen.

Wat het goede waarnemingsvermogen betreft — dat is een eigenschap van het oosten en ook van den minder ontwikkelde in het algemeen. Deze eigenschap spruit misschien niet zoo direct voort uit karakter-aanleg als uit een biologische factor. De zintuigen zijn namelijk in het algemeen nog niet zoo verbruikt en rudimentair geworden door de toepassing der instrumenten, (lezen en schrijven, formules voor onthouding enz.) waarbij nog volstrekt niet in de eerste plaats behoeft te worden gedacht aan de stoffelijke werktuigen. Bij den hooger ontwikkelde is het waarnemingsvermogen geoefend — of zeer onontwikkeld gebleven. In het algemeen nemen ook wij, Indiërs, goed waar. En wanneer dit wordt begrepen in den abstracten zin van het bezit van menschenkennis en wereldwijsheid, dan zou ik daaromtrent wenschen op te merken, dat de onderdrukten, de achtergestelden in het algemeen, die eigenschappen in ontwikkelden graad bezitten. De inlander geeft daar dagelijks een goed voorbeeld van. De inlander der onderste lagen zal uit menschenkennis een antwoord geven, dat er op berekend is den vrager tevreden te stellen.

Evenmin als elders zijn de cholerischen onder ons de slechtsten. Toch leveren zij natuurlijk en met hen de gepassioneerden het grootste contingent misdadigers. Dat is begrijpelijk. Zij zijn de leveranciers van de misdadigers tegen den persoon. En uit het grooter aantal klapzaken, aanrandingen, sexueele misdaden en erger, boven dat der misdaden tegen den eigendom, wijst er een goed waarnemer reeds op dat men den cholerischen aanleg het sterkst vertegenwoordigd moet achten onder ons.

Het lijkt vaak anders. Het waarom is duidelijk. De wet der westerlingen straft ernstiger en consequenter de misdaden tegen den eigendom.

Dat is heel goed voor het westen. Het is verkeerd voor het oosten. Ook dit is in den grond één der oorzaken van het niet-begrijpen van de hollandsche rechtsspraak. Het leven van den mensch telt in het oosten weinig, maar dan toch in elk geval méér dan zijn eigendom. In het westen is het andersom. Bloed *heet* daar meer waarde te hebben dan geld. Maar ook hierin zou men zich vergissen, wanneer men deze theorie in de practijk ging toetsen aan de vonnissen in strafzaken. Althans in Indië. Wij nemen hier waar dat g e l d meer waarde heeft dan bloed. Wij hebben een westersche justitie en westersche rechtsopvattingen en ik heb wel eens gedacht, waaraan het toch wel liggen zou, dat hier zoo vergoelijkend wordt geoordeeld over vergrijpen, misdrijven en misdaden tegen den persoon, en zoo zwáár over misdaden tegen den eigendom. Misschien heb ik het bij het rechte einde, wanneer ik aanneem dat dit komt, doordat het westen het kostbaarste dat het bezit: den eigendom, in spijt van de theorieën van het tegendeel, het krachtigst beschermd en beschut wenscht.

De cholerisch aangelegde Indiër is in het algemeen niet dobbelzuchtig.

Hij is de bekende driftkop, dien wij reeds kennen van de schoolbanken, dien wij sarden om hem te laten »spuwen van kwaadheid." Hij is de vechterbaas op de school, de jongen, die niet zelf sart en plaagt en treitert, zooals de gepassioneerde, maar die het straks opnemen zal voor den zwakkere; die zich, goedige lummel, laat gebruiken om het grootste kattekwaad uit te halen, bedacht door een ander. Maar hij is ook de brave trouwe kameraad, die den ander nooit in den steek zal laten, die zoo goed is als zijn woord, die niet van »gedraai en gemier" houdt. Hij krijgt de meeste straf op school, omdat hij de domste is, de minst sluwe zou beter uit-

gedrukt zijn. Hij is een vriend van recht en hij komt in opstand tegen onrecht, veel heftiger dan de andere karakters onder ons.

De cholericus onder ons is deze ridderlijke, heftige en opbruisende driftkop op de school, dadelijk met de vuisten klaar, maar hij is niettemin de meest gezochte kameraad onder de anderen. Hij vecht om den anderen dag, maar men heeft niet het land aan hem, al is men bang voor zijn knuisten. Hij durft den meester aan, als geen ander, toch is hij nooit haantje de voorste, want streken verzinnen kan hij niet, en voor menige streek haalt hij zijn neus op, omdat ze hem te min, te veel berekend is.

Maar hij is tevens de blufzak, de de Gascogner op de schoolbanken. En er zijn heel veel van zulke Gascogners onder ons.

XVII.

De Sentimenteelen en Nerveuzen.

Ik ben bijna door de karakterschildering van den Indiër heen. Er zijn nog twee groote rubrieken te behandelen; daarna kan ik nog het portret schilderen van een type, om, vermoedelijk juist door de afkomst van oost en west, de vervloeiïng van eigenschappen sterk te doen zien.

De sentimenteelen, overgevoeligen, onder ons, Indiërs, zijn veel minder sterk vertegenwoordigd dan men zou meenen. Het zijn de niet-actieven, de emotioneelen met lange nawerking.

Men kent ze, en dan wellicht beter dan andere groepen, omdat ze meer eigen zijn, en de misschien vreemde neiging vertoonen, zich meer te vormen naar het standaard-beeld dat men van deze gevoelsmenschen heeft ontworpen.

Reeds in de prille jeugd ziet men het sentimenteele karakter zich ontwikkelen. Meer, veel meer dan bij andere kinderen, spreekt bij hen de fantasie. Op sprookjes zijn zij verzot. Moeder of baboe moet hun lange verhalen doen. Hoe griezeliger en onnatuurlijker, hoe liever. Er komt een welhaast ziekelijke behoefte naar het vreemde, een buitengewoon sterke ontwikkeling der fantasie wischt voor velen dezer kinderen de grenzen uit tusschen het ware en het verbeelde. Zij heeten in het dagelijksche leven, thuis, leugenachtig. Zij winnen op de school tusschen minder geëxalteerde kameraden weinig vrienden. Dat maakt hen nog wantrouwender en geslotener dan zij reeds zijn. Elk kind heeft deze fantasieperiode, waarin het ontluikende verstandje naar speurmateriaal zoekt, waarin het dagelijksche, het bekende niet meer aantrekt, maar waarin het vreemde de bekoring van het onbekende in sterke mate uitoefent. De meeste kinderen komen over deze periode heen. Tusschen zes en tien jaren ongeveer, naar mijn waarneming, duurt deze periode der leugenachtigheid, welke eigenlijker een periode eener al te sterke verbeelding zou moeten worden genoemd. Dan is het conventioneel gevormde kind over dit lastige tijdperk heen.

Of het fantaseert nog slechts met voordacht uit eigen belang — en dan is de fantasie alleen en uitsluitend in den dienst van een tot leugen neigend verstand; òf het heeft inderdaad een afkeer voor onwaarheid gekregen en gebruikt zijn fantasie nog slechts als vermeiïng van den geest; òf het voelt een pessimistisch, gesloten, eenzaamheid zoekend, al te gevoelig sentiment in zich groeien. Deze laatsten zijn de sentimenteelen.

Wij treffen hen als groote menschen aan: beschroomd, zich moeilijk aanpassend, gereserveerd, zich niet gevend, wantrouwend en gesloten. Vaak komt daar somberheid bij, met weinig zin tot scherts en lach, hetgeen dan verkeerdelijk voor bewijs van ernst wordt gehouden.

De sentimenteelen werpen zich op al wat hun sterk ontwikkeld gevoelsleven kan prikkelen. Zij hebben aanleg voor de beoefening der muziek, zijn zeer muzikaal, hetgeen zij met de ge-

passioneerde karakters gemeen hebben. Zij zijn het, die wij onder elkander wel eens »maanblaffers" noemen; die des avonds met krontjong of guitaar de eenzaamheid zoeken in zich zelf, of tegen den druk der eenzaamheid zich verzetten in kleinere clubjes.

Maar hun neiging maakt hen ongeschikt voor geregelden arbeid. Geregelden, en dan dagelijkschen, arbeid oefent niet de minste bekoring op hen uit. Toch zijn niet zij de lieden van twaalf ambachten en dertien ongelukken. Want zij missen de energie die noodig is om telkens een ander ambt te beginnen. Alleen — hun werk lijdt onder hun neiging. Wijl zij kwalijknemend zijn van aanleg, vatten zij elk verwijt over hun arbeid, elke bemerking als moedwillige kwetsing op; wijl zij overgevoelig zijn, geven zij te hooge beteekenis aan zulke beoordeelingen, waartoe zij door een veel te eenzijdige vorming van hun aanleg zelf aanleiding geven.

Hun aanleg tot bespiegeling, om het zacht te zeggen, hun liefde voor gedroom, maakt hun extra-godsdienstig. De gepassioneerden kunnen eveneens godsdienstig wezen en zijn dit ook meestentijds, maar hier is een groot verschil. Bij hen is het de neiging zich te geven aan een idee, misschien naar eigen gedachte een overtuiging, de sentimenteele geeft zich over aan een onweerstaanbare gemoedsneiging.

Zij zijn sterk onderhevig aan gemoedsstemmingen en de arbeid, die zij onder handen hebben, lijdt daar natuurlijk onder. Pessimisme en versombering leiden tot afkeer van den arbeid; de betere momenten en wellicht ook de sociale verhoudingen dwingen weder tot den arbeid. Zoo gaat 't met rukken en schokken voort, zonder liefde voor den arbeid en toch ook zonder de vrijheidslust, die noodig is om den arbeid er bij te laten.

Zoo zijn de sentimenteelen, die in de psychose ons de melancholici leveren. Ik ben er van overtuigd dat menig westerling zal uitroepen: »juist zoo zijn zij, de Indo's, indolent, niet tot werken in staat, overgevoelig, eenzijdig, wantrouwend enz.!"

En toch is dit oordeel algeheel onjuist. Want het overgroot deel der Indiërs is gepassioneerd en cholerisch. De sentimenteelen en apathischen vormen een veel kleinere groep. Waarom dan ziet men juist hen aan voor het standaardkarakter van »den Indo"? Het is begrijpelijk. De westerling staat geheel vreemd voor onze karakternuances. De westerling vraagt 't exacte. Hij wil karakters zien die hij begrijpt, die de karakters zijn welke hij om zich heen heeft gezien, altijd. Desnoods een slecht karakter. Een westersche booswicht b.v., gedreven tot zijn euveldaad door, naar het ons voorkomt, de zonderlingste motieven, is voor den westerling een begrijpelijk karakter. Deze wenscht een *positief* karakter, dat hij vatten kan, begrijpen, verklaren. Ons karakter kan hij zich in doorsneê, om de afwijkingen van wat hij voor normaal houdt, *niet* verklaren, kan hij *niet* begrijpen. Hij vindt ons in den juisten zin karakterloos, omdat er geen standaardpunten voorkomen in onzen aanleg. Of nog juister: hij vindt een algemeenen trek in onzen aard: het wantrouwen. Hij vraagt nu niet, hoe die trek zich in ons karakter heeft ontwikkeld, of wellicht ook staatkundige en maatschappelijke factoren de natuurlijke neiging hebben verdrongen of versterkt; wel neen, hij stoot daar op een begrijpelijken aanleg, en fluks heeft hij dezen tot standdardtrek verheven. Indiërs zijn naar zijn idee wantrouwend en onbetrouwbaar. Het een ontloopt het ander, naar zijn begrip, bijna niet. Hij kan *ons* niet begrijpen, *dus* zijn wij niet te vertrouwen. Deze gevolgtrekking is van zijn standpunt ook logisch.

Nu ziet hij in den sentimenteele een ook bij hem, uit eigen omgeving bekend type vrijwel bewaard. Dat karakter begrijpt hij — is het dan wonder dat hij ons allen dien trek toedicht? Vandaar het geringschattend oordeel over ons, die indolent, apathisch en onbetrouwbaar heeten, omdat

er indolentie, apathie en wantrouwen wordt gevonden in een kleine, maar in haar karakter sterk sprekende groep onder ons.

De overige karakters zijn voor den westerling vaag, negatief of afwezig — hij ziet ze niet; hij peilt ze niet.

De laatste groep karakters onder ons, die ook als groep te beschouwen zijn, leveren ons de niet actief emotioneelen met korte nawerking: de nerveuzen. Zij zijn evenals de niet-actieven met lange nawerking gevoelsmenschen. Zij hebben overigens vele eigenschappen met de sentimenteelen gemeen, reden waarom veelal verwarring plaats heeft tusschen beider karakters, evenals dit bij zelfs minder oppervlakkige beoordeelaars het geval is ten aanzien van de gepassioneerden en de cholerischen.

De nerveuzen hebben de ongeëigendheid tot regelmatigen en geregelden arbeid met de sentimenteelen gemeen, evenzoo de afwisseling in gemoedsstemmingen, den pessimistischen aanleg, het onnauwkeurige, de sterke verbeeldingskracht. Andere eigenschappen doen hen evenwel geheel afwijken. Zij zijn impulsief, denken snel, veel te snel en handelen onder den indruk eener snelle gedachte. Zij zijn, dit als oorzaak der snelle actie, zeer toegankelijk voor intensieve aandoeningen; daardoor ook, evenals de cholerischen, sterk erotisch aangelegd, gevolg ook van de korte nawerking der aandoeningen. Ongeduld, gebrek aan nauwgezetheid, niet bizondere waarheidlievendheid, avontuurlijkheid, hang naar symboliek en mystiek, zijn andere sterk sprekende karaktereigenschappen van den nerveuze. Hij heeft toch weder inzicht in eigen karakter en is geneigd tot zelfanalyse.

Evenals bij den sentimenteelen aanleg, maar dan in nog sterkere mate, is vreesachtigheid een kenmerk van den nerveus-aangelegde. De psychose is de hysterie. Uit het weinig voorkomen dezer psychosen: melancholie en hysterie, blijkt reeds dat de groepen der sentimenteelen en nerveuzen onder ons, Indiërs, betrekkelijk klein zijn.

Bij niemand zoo sterk als bij de nerveuzen is de comedianten-aard van zoo menigen Indiër op te merken.

Ziedaar de vier karaktergroepen van de Indiërs geteekend, in ruwe lijnen, schetsmatig. Laat mij hopen dat zij toch duidelijke schetsen zijn geweest.

Er is veel verkeerds in deze karakters — ik ben de eerste die het zal toegeven. Maar slechter dan de karakters elders zijn de onze niet. Alleen ik had het daarnet over de vaagheid van de karakteromlijning voor den westerling, die zich gewend heeft aan den eigen aanleg, en dezen slechts als positief vermag te zien.

Reeds werd er even op gewezen dat deze vermeende vaagheid is een resultaat van de vermenging der bestaansoorzaken, der ouders. Het karakter van deze Indiërs is een samensmelting, een resultante zou men kunnen zeggen, van de karakters bij oosten en westen. Wij krijgen daardoor — naar westersch begrip — overgangsvormen, bruggen tusschen oosten en westen. En dat ook moet de oorzaak zijn waarom wij bij voorkeer aangeduid worden als de schakels tusschen de inlandsche Indiërs en de westerlingen. Maar dan toch de schakels die heel veel sterker zijn aan den oosterschen kant dan aan de andere zijde; schakels die, als de keten breekt, voor het grootste gedeelte in de desa zullen neerploffen.

Ik zal u schilderen hoe bij voorbeeld een enkel individu onder ons, Indiërs, er zou kunnen uitzien in zijn gemoed. Tot dusver werd aangegeven het *algemeene* karakter van den Indo, hoe moeilijk dat ook was. Misschien heeft het zijn nut, ook een bijzonder portret te doen zien.

Ik zie hem dan, dit Indo-type, als een man van groote beslistheid, een man van één idee, welke hij vervolgt en in het oog blijft houden, ondanks welken tegenstand ook. Hij zal, is zijn gedachte werkelijkheid geworden, weder zich bukken onder de voor hem zoete bekoring eener andere besliste gedachte,

welke hij zal volgen en gehoorzamen als getrouw dienaar zijner ideeën. Hij is filosofisch van aanleg, laat zijn gedachte verwijlen in regionen, welke hij zijn eigene denkt te zijn, geestelijke sfeeren, welke hem de verfrissching kunnen geven voor de vermoeiende taak, die hij op zich heeft genomen. Hij is muzikaal en zeer religieus, met een hang om steeds inniger religie zich te zoeken, de gepassioneerde overtuiging is hij in vrij sterke mate, en toch, vreemd verschijnsel, optimistisch. Hij is zeer verdraagzaam in mindere dingen — al weder vreemd! En toch bezielt hem een stille wraakdorst, zulke wraakdorst, dat hij den beker terug zou schuiven, wanneer hij niet geheel gevuld ware. Meer in overeenstemming met het passieleven in zijn gemoed is de energie, die hem kenmerkt in zijn handelen. Hevig is hij in zijn begeeren, toch beheerscht hij zich vrij gemakkelijk. Hij is beginselvast — in het kleine vaak door zelfbeheersching alleen. Sterk is in hem ontwikkeld de neiging tot distractie. Abstracte begrippen hebben een bizondere bekoring voor hem. Critische zin is hem aangeboren en zelfanalyse een behoefte geworden. Hij is in de groote lijnen stelselmatig. Hij arbeidt naar een sterk geziene methode.

Toch is nauwkeurigheid zijn deugd niet. Hoog huldigt hij recht, eerlijkheid en waarheidsliefde. Toch stapt hij over kleiner onrecht heen om hooger recht te bereiken; toch acht hij een bewuste leugen gebillijkt waar het verder doel zal zijn te schitterender waarheid. En eerlijkheid acht hij een ballast waar zij recht en waarheid hinderen zou. Hij voelt in zich een ontembare vrijheidszucht — toch zal hij heerschzucht rechtvaardigen, wanneer hij meent dat daarzonder de vrijheid, zij het van anderen, niet beoorderd *kan* worden. Zijn familiegevoel is daarentegen niet sterk ontwikkeld, wijl eigen heerschzucht hem in den weg staat.

En dan hoe heftig ook, kan hij geduldig zijn, als zijn verstand hem leert dat met geduld het doel eerder te bereiken is. Dat wijst op sensibiliteit en op berekening te zelfder tijd. Zijn sensibiliteit is inderdaad groot. Maar 't verstand weet uitingen daarvan te onderdrukken. Snel denkt hij en ook snel zou hij handelen, wanneer niet de remmende invloed van het verstand hem de zelf-beheersching schonk, om desnoodig werkeloos te blijven.

Erotisch is hij meer of minder — toch ook daarin critisch, als 't zoo geheeten mag zijn, met beheerschte neiging tot het vreemde, het afzonderlijke. Verbeeldingskracht is sterk bij hem ontwikkeld, hij suggereert er zich en anderen mede. Zij voert hem naar het symbolische; toch trekt hem het mystische niet aan.

Zijn gepassioneerdheid doet hem het comediantenachtige verwerpen; al heeft hij geen bizonderen eerbied voor het dwaas-openhartige.

Beschroomdheid is hem, in spijt van zijn energie en zijn onmiskenbare beslistheid, aangeboren. Maar waar — vreemd alweer — zijn adoptatie-vermogen zeer ontwikkeld is, helpt dit hem over die beschroomdheid heen. Wijl zijn zelfvertrouwen sterk is, en krachtig zijn gevoel van eigenwaarde, heeft hij den twijfelmoed in zijn karakter teruggedrongen, en daarmede den schroom. Toen eerst kon zich in hem het sterke zelfbewustzijn geheel geven aan de versterking van de beslistheid in zijn gemoed. Nu wordt hij hardnekkig, doorzettend daar waar het zijn idee, zijn ideaal betreft. Noemt ge hem een idealist — 't mag zijn; maar practische zin is hem niet vreemd.

Hij is door opvoeding en door karakteraanleg, hoffelijk en beleefd, voorkomend en beschaafd, maar gelooft zich hiermede vrij gekocht te hebben, als 't zoo gevalt, van andere vriendschappelijke gevoelens. Hij is zeer matig, zeer sober, als de meeste rasgenooten gastvrij en vrijgevig. En ook in veel ruimeren zin is hij altruïstisch, zelfs tot de bereidheid om groote offers, en, moet het, 't grootste offer te brengen, want zijn gepassio-

neerd karakter maakt hem zelf 't lijden voor een idee of een ideaal tot een egoïstisch genot. En egoïsme ligt, ondanks alle altruïsme, op den bodem van zijn karakter, zij het dat er voor een materieel egoïsme geen plaats is.

Hij streeft naar eigen zedelijke vorming, heeft open oog voor nieuwe inzichten, vooral op zedelijk, religieus of abstract gebied; ruimheid van blik kan hem niet ontzegd worden. Dat alles doet hem streven naar zelfcorrectie. Hij tracht — waar hem de bereiking van een hooger doel hierin niet weerhoudt — eerlijker te zijn, waarheidlievender, niet dobbelzuchtig, zijn begeerten te breidelen en natuurlijk te zijn in zijn optreden.

Ziedaar een type. Ik herhaal: *een type*. Hier is geen uitzondering, ja zelfs geen bizonder individu geteekend of geschilderd. Hier is slechts een beeld gegeven hoe het gemoed van vele Indiërs er uit ziet. Maar zulken, als daar geteekend, bestaan. Zonderlinge vermengingen van het gepassioneerde en het sentimenteele karakter. Ook van den cholerischen en den sentimenteelen, den cholerischen en den nerveuzen, den sentimenteelen en den nerveuzen aanleg. Het nerveuze en gepassioneerde gaat zelden, het cholerische en gepassioneerde bijna nimmer samen.

XVIII.

Een kleine Slotbeschouwing.

Ik ben zoo langzamerhand na een twintigtal weken aan het slot gekomen van deze eenvoudige serie beschouwingen over den Indiër. Het zijn vluchtige opstelletjes geweest, zoo onder de hand door, tusschen alle andere werk in, van week tot week opgesteld, om een klein beeld te geven van den Indiër van gemengd bloed, een beeld, zooals ik in den aanvang dezer artikelen zeide, door een Indiër zelf geschilderd.

Ik heb zoo allengs, al causeerende en ik hoop niet al te vervelend causeerende, gepoogd, u een blik te doen slaan in de gedachtenwereld en het gemoedsleven van deze Indiërs. Ik heb ze u willen doen zien, zooals zij zijn, ik heb getracht u hun karakters voor te leggen, het vreemde zooveel mogelijk verklarende, het bekende verduidelijkende. Of ik geslaagd ben in dezen arbeid, om den Indiër u te doen zien, niet meer als de menschelijke caricatuur, die zoo velen van hem hebben gemaakt — of ik daarin geslaagd ben, daarover zal ik niet zelf oordeelen.

Onder het verschijnen dier wekelijksche artikelen zijn mij van verschillende zijden — meest Indiërs inderdaad, maar toch ook uit Holland van hollandsche lezers van *de Expres* vragen gesteld in verband met mijn beschouwingen, die mij hebben doen zien, dat de arbeid niet geheel vergeefsch is geweest en de aandacht had van wie wat nieuws meenden te hebben ontmoet, om van te leeren. Dat is een aangename voldoening geweest.

Maar er zijn mij nog andere teekenen geworden van hartelijk medeleven, teekenen ook van bevrediging, dat daar nu eindelijk eens categorisch opgeruimd werd met de legenden en de sproken, omtrent de degeneratie van de Indiërs, welke een koloniale pers en een koloniale literatuur bewust of onbewust in de wereld hebben gebracht en in stand gehouden. Die pers en die literatuur, geheel in de handen van westerlingen die hun kennis, immers zooveel omvattender, hun wijsheid, immers zooveel serener, hun beschaving, zooveel hooger, hun zeden, zoo veel nobeler, hun gebruiken als alleen maatgevend hebben gedacht, en die van hun enge bekrompenheid ook nu nog elken dag blijk geven in de beoordeeling van den Indiër. Die pers en die literatuur hebben bij voortduring den Indiër omlaag gedrukt, hem zelf zijn minderwaardigheid gesuggereerd. Die pers vooral heeft groote schuld aan de wegdrukking van groote en goede eigenschappen van ons, waarover wij ons waarachtig meenden te moeten schamen, zóó verkeerd beoordeeld werden zij immers.

In Spanje kreeg ik eens een klein boekje in handen, gevende reisimpressies van een spaanschen handelaar in wijnen of zoo iets, over Holland en het hollandsche volk. De schrijver had voornamelijk te Rotterdam en te Amsterdam vertoefd. Hij had daar rondgekeken in zijn omgeving, wanneer hij niet in onderhandeling was over den verkoop van goeden spaanschen wijn, en hij heeft de in die verstolen oogenblikken opgedane indrukken, in zijn vaderland teruggekeerd, verwerkt in een boekje, om zijn landgenooten eens ferm te laten lachen over de onmogelijke gewoonten, zeden en gebruiken van de Hollanders.

Men kreeg uit dat boekje alleen den indruk, dat de hollandsche natie er één was van kleizieligheid, die het monopolie gepacht had op de verwaandheid, de hoogmoedigheid en de opgeblazenheid. En menige eerzame Spanjaard zal, als hij lezen geleerd heeft, het hoofd geschud hebben over zoo veel barbarij in deze verlichte eeuw! Een der hoofdstukken eindigde met de grappenmakerij, dat de hollandsche kikvorschen zich alleen daardoor van de kikvorschen in de hollandsche vijvers en plassen onderscheidden, dat ze geen water, maar wijn en jenever dronken, hetgeen door onzen commis-voyageur in wijnen als een groote deugd sarcastisch werd geprezen. De spaansche humor is over het algemeen wat kinderachtig.

Als men den Hollander zulk een boekje voorlegt en hij begrijpt wat daar wordt verteld, dan haalt hij verontwaardigd of verveeld de schouders op.

Zooals echter die spaansche praatjesmaker, zoo doen hier de meeste hollandsche journalisten en boekjesschrijvers. Ge moet in de romans over Indië bij voorbeeld lezen al den nonsense, welke er uitgekraamd wordt over den Indiër. Ge moet in de couranten lezen bij voorbeeld de dagelijksche verguizing in onbewust tendentieuze berichtjes over den Indiër en dan moet ge u afvragen of een mensch, wien dagelijks gedurende tientallen van jaren aldus zijn eigen leelijkheid is voorgehouden, zonder dat hij de woordvoerders heeft, die zijn schoonheid verkonden, niet ten slotte hard op weg moet raken naar die beweerde leelijkheid.

De pers kan een machtige factor zijn in de ontwikkeling en de emancipatie van een volk. De indische pers echter is de eenige voortdurend werkzame factor geweest in de degeneratie van den Indiër.

Maar die dagen moeten thans voorbij zijn.

De Indiër heffe thans den kop op en blikke fier en frank den ander in het aangezicht en voor zich uit. Hij is niet m i n d e r, veeleer is hij méér dan zijn beoordeelaar. Hij zette er zich thans toe, dien beoordeelaar te beoordeelen. Hij vergelijke nu en verheuge er zich over, wanneer hij in zich zelf schoonere en hoogere eigenschappen vindt, dan die hij waarneemt bij hen, die hem zoo langen tijd diets maakten, dat hij een slaaf of lakei was, juist geschikt voor slaven- en lakeien-werk. Hij leere, de Indiër, dat hij zeker gelijke reden heeft om trotsch te zijn op zijn daarzijn, wanneer trots daarover gerechtvaardigd is bij welke andere natie ook, en dat schijnt zoo. Hij stevige in zich het zelfvertrouwen, hij sterke het gevoel van eigenwaarde, hij verdiepe de liefde voor ons vaderland, dat ons geboorteland reeds is, maar factisch ons vaderland nog moet worden. Hij zegge steeds, en waar ook, met trots: »Een Indiër ben ik, en ware ik g e e n Indiër, ik zou een Indiër willen zijn."

Aldus ontwikkele hij in zich dien zedelijken trots, die de verklaring is van de macht, om het groote niet slechts te *willen*, maar ook te *doen*.

De dagen zijn er rijp voor. Reeds verschijnen daar de teekenen van het opleven eener specifiek-indische beweging, welke enkel en alleen het eenig mogelijke doel van een indische beweging in de toekomst zich voor oogen heeft gesteld: Aankweeking van de

groote en nobele gevoelens in ons, louteringe van den eigen aard op het gebied der staatkunde, bevrijding ten slotte van het Indisch Vaderland uit den ban der overheersching en vrijmaking van dat vaderland om te doen, wat het naar eigen vrijen wil en eigen vrijen aard doen *moet* en doen *kan*.

Elk ander doel voor een Indische Beweging is een secondair doel, een détail slechts van het groote plan, dat zich voor ons ontrolt.

Dat grootsche plan kan ons alleen geschonken worden door het sterke idealisme, dat noodig is om te slagen. Nooit werd een groote beweging gedragen, zonder dat blijmoedig optimisme, dat bergenverzettend idealisme, dat voor elke volkszaak even noodig is als het dagelijksch voedsel voor een levend organisme.

Niet met de middelen der uitbotting tot copie naar een model worde de Indiër van deze dagen groot gebracht en opgevoed, zooals dat genoemd wordt door lieden, die meenen een recht te hebben op de taak van opvoeden, neen, zeer zeker niet, de krachtigst mogelijke ontplooiïng van *eigen* aard moet de opvoeding zijn, welke ons worde bijgebracht.

En dat leert ons geen opvoeder, dat leert ons alleen onze *eigen* gemoedsaard, ons *eigen* karakter, onze *eigen* idividualiteit. Verzetten moeten wij ons met kracht tegen elke poging om van ons te maken een geretoucheerde copie. De copie van een model is altijd een slaaf, omdat zijn aanwezig-zijn reeds de manifestatie van het slaafsche is. Ons *zelf* zullen wij zijn. En wij zullen trotsch zijn op de kracht, die in ons schuilt om te durven ons zelf te wezen!

Organiseeren zullen wij ons, wij oosterlingen. Streven zullen wij naar éénheidszin en solidariteit, als twee der machtigste hefboomen, om ons te lichten uit het moeras van de minachtende achterstelling, waarin ons stieten het zelfbehoud van wie te kwader ure tot heerscher werd gemaakt door den loop der omstandigheden, en de zelfzucht van diegenen, die thans het privilegie van het meesterschap niet wenschen op te geven. Organiseeren zullen wij ons, begrijpende eindelijk dat er weinig grootere kracht schuilt dan in het aantal, het aantal der millioenen, die eenmaal tot één gesmolten in de geestelijke leiding der volksoppersten en volksbesten, de toekomst zullen hernemen op de bezitters daarvan thans, wanneer die bezitters die toekomst ons niet uit eigen vrijen wil en uit drang van het rechtsgevoel wenschen te hergeven.

Voor die organisatie is noodig het doen leven van het princiep der volkseenheid, dat staatkundig zijn uitdrukking vindt in het nationalisme. Voor die organisatie is noodig de ontwikkeling der geestelijke vermogens door de oprichting van gelegenheden, waar die ontwikkeling kan worden geleid in de banen der methode en het systeem. Ook is daarvoor noodig, dat sterk worde in ons innerlijk leven, de liefde voor het vaderland van ons allen. En waarlijk, dat vaderland is onze groote liefde waard. Het moet in onze gedachten leven elken dag van elk jaar. Wij zullen het koesteren als een geliefde en het onze innigste gedachten wijden als aan onze liefste. Wij zullen er naar streven het vaderland groot en krachtig te maken. Wij zullen ons dronken drinken aan zijn roem. Wij zullen ons leven geven voor zijn leven. Wij zullen onze idealen doen bezielen door onze liefde voor onzen grond. En wanneer eenmaal dat vaderland gelouterd werd door de offers, door ons gebracht, dan zal het eens zoo schoon voor ons verrijzen, dan zullen wij het eens zoo lief nog hebben....

Zijn wij daartoe in staat, wij, alle Indiërs?

Ja, dat zullen wij kunnen. Ik ben er van overtuigd dat wij het zullen kunnen.

Maar dan ook zullen wij niet behoeven te vreezen voor onze toekomst, en is zij niet *onze* toekomst, dan toch zal zij zijn de toekomst onzer kinderen of die van hunne kinderen.

Dan ook moeten wij het gevoel voor recht in ons sterken en ontwikkelen, en al zou het zoo krachter worden, dat het zich liet gelden met geweld.

Dan zullen alle Indiërs er vooral zorg voor dragen dat zij zoo min mogelijk worden tot copieën van een niet gewenscht model.

Zich zelf zullen zij zijn.

En dat kàn hij, de Indiër. Zoolàng als hij dat kan, zal zijn toekomst niet verloren zijn!

JOKO PRAMONO
TGL : 30-9-2015
PARAF : .....